

Teknisk budget 2023-2026

Indhold

1. Resultatopgørelse	1
2. Generelle bemærkninger budget 2023-2026	3
2.1. Forudsætninger for budgetlægningen	4
2.2. Det tekniske budget.....	4
2.3. Bevillingsniveauer	4
2.4. Befolkningsfremskrivning.....	5
2.5. Pris- og lønfremskrivning	5
2.6. Den disponible kassebeholdning.....	5
3. Finansiering	6
3.1. Skatter	6
3.2. Tilskud og udligning.....	7
3.3. Lån, renter og balanceforskydninger.....	9
3.4. Låneoptag på konkrete projekter.....	10
4. Udvalgets bemærkninger	11
4.1. Social- og Handicapudvalget.....	11
4.2. Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget.....	16
4.3. Børne- og Familieudvalget	19
4.4. Kultur- og Fritidsudvalget.....	24
4.5. Teknik- og Klimaudvalget	27
4.6. Ungeudvalget	30
4.7. Senior- og Sundhedsudvalget.....	33
4.8. Økonomiudvalget.....	37
4.9. Vækst- og Udviklingsudvalget	40
4.10. Land- og Byudviklingsudvalget.....	43
5. Projektbeskrivelser 2023-2026 for det tekniske anlægsbudget	46
5.1. Social- og Handicapudvalget.....	46
5.2. Børne- og Familieudvalget	48
5.3. Kultur- og Fritidsudvalget.....	50
5.4. Teknik- og Klimaudvalget	54
5.5. Senior- og Sundhedsudvalget.....	72
5.6. Økonomiudvalget.....	76
5.7. Land- og Byudviklingsudvalget.....	81
6. Grundkapitalindsud	84
7. Bevillings- og flerårsoversigt	86
8. Oversigt over totalbudgettet 2023-2026	88
9. Takstoversigt for Haderslev Kommune 2023	89
Bilag 1: Investeringsoversigt – Teknisk budget.....	89

1. Resultatopgørelse

Det tekniske budget er Haderslev Kommunes grundøkonomi. Det tager udgangspunkt i rammerne fra budget 2022 og de indtægter, lån og afdrag som er kendte. Det er udarbejdet i henhold til kommunalbestyrelsens beslutninger, herunder budgetstrategi og økonomisk politik.

Rammerne fra budget 2022 er korrigeret for politiske beslutninger, herunder omstillingsbidrag på 0,5 % svarende til 13,300 mio. kr.

Økonomiske nøgletal i det tekniske budget:

- Der er forventede indtægter på 4.191,334 mio. kr. i 2023
- Der er forventede nettodriftsudgifter på 3.934,035 mio. kr.
- Resultatet på den ordinære drift giver et overskud på 253,901 mio. kr.
- Overskuddet på ordinær drift anvendes til finansiering af nettoanlægsudgifter på 207,825 mio. kr. samt andre finansielle poster som afdrag på lån, grundkapitalindskud og balanceforskydning
- Resultatet bliver, at det samlede økonomiske råderum er på 16,335 mio. kr. i 2023
- Resultatet er under forudsætning af låneoptag på 55,100 mio. kr. i 2023

Resultatet i overslagsårene viser et råderum til politiske prioriteringer. Råderummet kan blive påvirket af en række konkrete udgifter som følge af økonomiaftalen. Disse præsenteres i det supplerende budgetmateriale.

Resultatopgørelse				
(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Personskatter	-2.594,222	-2.649,962	-2.719,860	-2.800,224
Selskabsskatter	-27,496	-39,559	-33,160	-32,239
Grundskyld	-164,782	-164,862	-164,862	-164,862
Generelle tilskud	-1.404,834	-1.466,616	-1.526,533	-1.568,627
Indtægter, i alt	-4.191,334	-4.320,999	-4.444,415	-4.565,952
Driftsudgifter	2.659,222	2.651,710	2.645,901	2.645,921
Pris- og lønfremskrivning	-	118,729	240,157	365,658
Aktivitetsbestemt medfinansiering	251,687	251,687	251,687	251,687
Overførselsudgifter	1.023,126	1.023,126	1.023,126	1.023,127
Nettodriftsudgifter, i alt	3.934,035	4.045,252	4.160,871	4.286,392
Renteudgifter (nettorenter)	3,398	3,412	2,237	2,921
Resultat af ordinær drift	-253,901	-272,335	-281,307	-276,639
Anlægsudgifter	216,225	194,480	182,600	176,350
Anlægsindtægter	-8,400	-7,000	-6,400	-1,400
Nettoanlægsudgifter, i alt	207,825	187,480	176,200	174,950
Resultat af skattefinansieret område, i alt	-46,076	-84,855	-105,107	-101,689
Låneoptagelse	-55,100	-27,600	-30,400	-34,900
Afdrag på lån	79,641	81,997	83,232	85,976
Grundkapitalindskud	5,200	0,900	0,900	0,000
Balanceforskydninger	0,000	0,500	0,000	0,000
Samlet balance på det skattefinansierede område	-16,335	-29,057	-51,376	-50,613
Resultat af det brugerfinansierede område	0,000	0,000	0,000	0,000
Resultat i alt	-16,335	-29,057	-51,376	-50,613

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Rammeoverholdelse			
(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	Beregnet ramme 2023 jf. KL	Indarbejdet i teknisk budget 2023	Forskel
Servicerammen	2.761,367	2.703,201	-58,166
Anlægsramme 1%	185,000	201,725	16,725
Anlægsramme KL's vejledende	156,214	201,725	45,511

"+" i forskel betyder overskridelse af rammen

"-" i forskel betyder luft til rammen

Som det ses af tabellen ovenfor med rammeoverholdelse, er den teknisk beregnede serviceramme jf. Kommunernes Landsforening (KL) i 2023 på 2.761,367 mio. kr. Det indeholder den teknisk justerede serviceramme samt 12,500 mio. kr. i løft jf. økonomiaftalen. I det tekniske budget er der indarbejdet serviceudgifter for 2.703,201 mio. kr. Det betyder, at der er luft i forhold til overholdelse af servicerammen på 58,166 mio. kr. i 2023.

I forhold til anlægsrammen er der på nuværende tidspunkt anlægsudgifter for 201,725 mio. kr. Den beregnede anlægsramme for 2023 opgives i to scenarier. De forhenværende år, har beregningsgrundlaget for Haderslev Kommunes anlægsramme været 1 % af den overordnede ramme på landsplan, hvilket svarer til 185,000 mio. kr. i 2023.

I år har Kommunernes Landsforening (KL), foretaget nye beregninger og er på den baggrund nået frem til en vejledende anlægsramme for Haderslev Kommune på 156,214 mio. kr.

Udvikling i langfristet gæld				
(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Kommunens langfristede gæld ekskl. lån til ældreboliger, jordforsyning og feriemidler	541,669	515,506	483,012	452,210

Ovenstående tabel viser udviklingen i kommunens langfristede gæld og med kommunens nuværende afdragsprofil forventes den langfristede gæld, ekskl. ældreboliger, jordforsyning og feriemidler, at falde med 89,459 mio. kr. (fra 541,669 mio. kr. i 2023 til 452,210 mio. kr. i 2026).

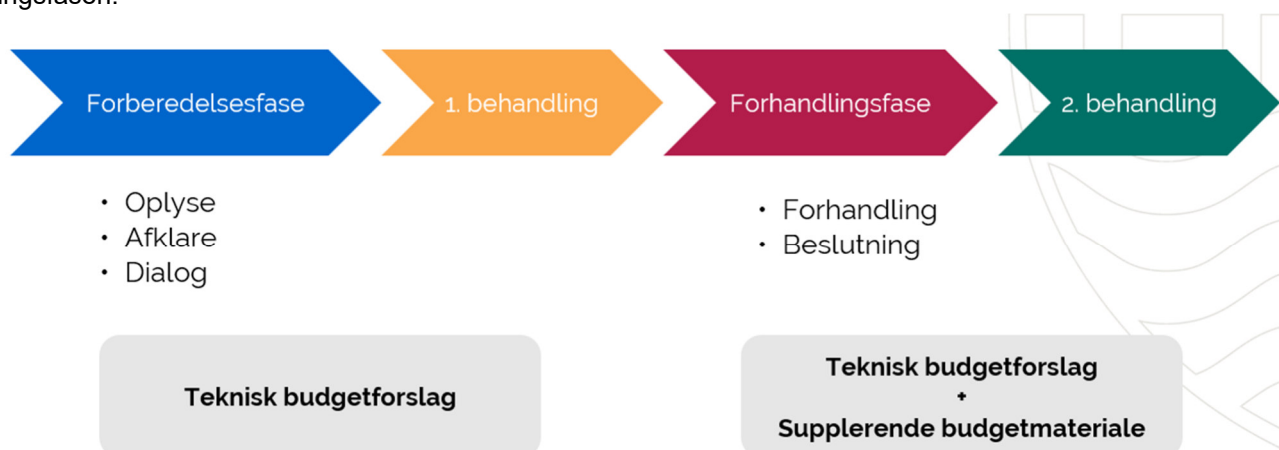
2. Generelle bemærkninger budget 2023-2026

Et ambitiøst og solidt budget er fundamentet for den fremtidige udvikling af Haderslev Kommune. Vejen dertil skabes med et grundigt og gennearbejdet budgetmateriale som kommunalbestyrelsen kan træffe kvalificerede beslutninger på baggrund af.

Budgetlægningen for 2023 (overslagsår 2024-26) tager udgangspunkt i den vedtagne budgetstrategi for 2023-2026 og inddeles i to faser: Forberedelsesfasen og forhandlingsfasen. Og der er udarbejdet henholdsvis et teknisk budget og et supplerende budgetmateriale.

Formålet med at dele budgetprocessen op i faser er, at skabe en synlig opdeling mellem det administrative og tekniske grundlag for budgettet, og den politiske proces, hvor der forhandles om hvilke tiltag der skal indgå i budgettet, ud over det tekniske.

Der skabes tilmed et større politisk råderum som kommunalbestyrelsen kan prioritere imellem under forhandlingsfasen.

Budget 2023-2026 skal godkendes af kommunalbestyrelsen senest d. 15. oktober 2022. I følge tidsplanen for vedtagelsen af budgettet, 2. behandler kommunalbestyrelsen budgettet på kommunalbestyrelsesmødet d. 4. oktober 2022.

Udgangspunktet for kommunalbestyrelsens 1. behandling af budgettet er det tekniske budget, som er præsenteret i resultatopgørelsen. Den samlede balance på det skattefinansierede område viser råderummet de enkelte år.

Der har som en del af processen været afholdt budgetseminar for kommunalbestyrelsen. Ved budgetseminaret d. 22. juni 2022, blev hovedelementerne fra økonomiaftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening gennemgået. Udvalgsformændene gennemgik udvalgenes udfordringer og øvrige prioriteringer for de kommende år.

Den 22. august 2022 blev der afholdt møde for gruppeformændene, hvor de havde mulighed for at bringe temaer frem, som de ønsker administrativt kvalitetssikret frem mod de politiske forhandlinger.

Der afholdes budgetseminar d. 8. september 2022 for kommunalbestyrelsen og Hoved-MED, hvor det tekniske og det supplerende budget præsenteres.

Politiske forhandlinger:

I den politiske tidsplan for budgetprocessen er der afsat tid til de politiske forhandlinger mellem d. 19. og 23. september, hvor et muligt budgetforlig indgås. Ændringsforslag afleveres senest d. 23. september kl. 12:00. Alt udover det tekniske budget besluttet gennem politiske forhandlinger med inspiration i det supplerende budgetmateriale.

2.1. Forudsætninger for budgetlægningen

Fundamentet for budgetlægningen i Haderslev Kommune er den vedtagne økonomiske politik. Af den økonomiske politik fremgår en række økonomiske styringsmål, der er formuleret med udgangspunkt i, at Haderslev Kommune skal være et loyalt medlem af det kommunale fællesskab, at der skal være økonomisk balance og at der skal arbejdes med at skabe en robust økonomi.

De økonomiske styringsmål er:

- Haderslev Kommune skal bidrage til, at kommunerne samlet set overholder de af regeringen og Kommunernes Landsforening aftalte rammer for service og anlæg.
- Der skal som minimum være balance på det skattefinansierede område i alle årene.
- På ordinær drift bør der være et gennemsnitligt resultat på 200-250 mio. kr. bl.a. til dækning af anlægsudgifter og afdrag på lån.
- Kommunens likvide beholdning pr. indbygger skal være omkring landsgennemsnittet.

2.2. Det tekniske budget

Der er udarbejdet et teknisk budgetforslag for budget 2023-2026, dette tager udgangspunkt i driftsrammerne fra det gældende budget. Overslagsåret 2026, er dannet som en kopi af 2025. Budgettet er prisfremskrevet til 2023-niveau samt skøn for 2024-2026.

Det tekniske budget er desuden korrigeret for følgende:

- Tidligere politiske beslutninger af budgetmæssig karakter, herunder omstillingsbidrag og 1. bevillingskontrol.
- Uændrede skatteprocenter og valg af statsgaranteret skatteudskrivningsgrundlag.
- Budgettet til overførselsudgifter i det tekniske budget er korrigeret jf. økonomiaftalen.
- Fremskrivning af pris- og lønniveau fra 2022 prisniveau til 2023 prisniveau.
- Budgettet til aktivitetsbestemt medfinansiering er tilpasset niveauet jf. økonomiaftalen.
- I det tekniske budget ligger de vedtagne anlægsbudgetter for 2023-2025. Anlægsniveauet for 2026 er lagt ind jf. den vedtagne anlægsmodel, der er beskrevet i budgetstrategien.

Budgettet er et totalbudget omfattende samtlige drifts-, anlægs- og finansposter vedrørende budgetåret.

I forhold til den vedtagne økonomiske politik bemærkes følgende i forhold til det tekniske budget:

- Det bidrager til overholdelse af den aftalte serviceramme, i forhold til anlægsrammen er rammen i forbindelse med økonomiaftalen blevet sænket hvorfor anlægsudgifterne for nuværende ligger over anlægsrammen.
- Der er overskud på det skattefinansierede område i alle årene
- Resultatet på den ordinære drift giver et overskud på 253,901 mio. kr. i 2023.
- Kommunens likvide beholdning er omkring landsgennemsnittet

2.3. Bevillingsniveauer

Angivelsen af bevillingsniveauer er udtryk for, hvor detaljeret budgettet er opdelt. Samtidig er et højt bevillingsniveau udtryk for, at kommunalbestyrelsen giver det enkelte udvalg mulighed for spillerum inden for eget område.

De enkelte udvalgs bevillinger er i budget 2023-2026 opdelt på nedenstående bevillingsniveauer.

Bevillingsniveauer
Driftsudgifter
Aktivitetsbestemt medfinansiering
Overførselsudgifter
Brugerfinansierede område

For driftsbevillingerne gælder det, at de er nettobevillinger dvs., at kommunalbestyrelsen kun tager bevillingsmæssig stilling til størrelsen af nettoudgifterne. Det vil derfor være muligt at bruge flere udgifter, hvis man har fået flere indtægter.

På finansieringssiden følges kravene, som fremgår af det autoriserede budget- og regnskabssystem for kommuner.

På anlæg er nettobevillingen knyttet til hvert projekt for sig og kravene der fremgår af det autoriserede budget- og regnskabssystem for kommuner følges. For at lette processen kan der søges om anlægsbevilling i forbindelse med vedtagelsen af budgettet. For de projekter, hvor projektbeskrivelsen vurderes at redegøre for både de økonomiske og materielle forudsætninger fremgår det at der søges om anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen.

2.4. Befolkningsfremskrivning

I forbindelse med udarbejdelse af budgettet er befolkningstal og befolkningsfremskrivning relevante at tage med i overvejelserne.

Udviklingen i befolkningsfremskrivningen i forskellige aldersgrupper fremgår af nedenstående tabel.

Alder	2022	2023	2024	2025	2026	Ændring fra 2022-26
0 - 2 år	1.472	1.491	1.444	1.464	1.473	0,1%
3 - 5 år	1.597	1.601	1.582	1.541	1.544	-3,3%
6 -16 år	6.801	6.744	6.577	6.442	6.283	-7,6%
17 - 24 år	4.783	4.780	4.747	4.703	4.680	-2,2%
25 - 64 år	27.487	27.456	27.170	26.961	26.790	-2,5%
65 - 79 år	9.790	9.886	9.947	9.973	9.928	1,4%
80+ år	3.410	3.521	3.666	3.839	4.056	18,9%
I alt	55.340	55.479	55.133	54.923	54.754	-1,1%

Kilde: Danmarks statistik. Pga. afrundinger vil summering af alle aldre i tabellen afvige fra hele kommunens befolkningstal

Ifølge tabellen vil befolkningssammensætningen i kommunen bevæge sig mod en højere gennemsnitsalder. Af tabellen ses det, at det er aldersgruppen fra 0 – 2 år, samt de to ældste aldersgrupper som forventes at stige de kommende år, mens der i de resterende aldersgrupper ses et fald i antal borgere. Overordnet set forventes befolkningstallet i kommunen at falde i de kommende år.

Årets befolkningsfremskrivning påvirkes mærkbart af indvandringen af ukrainere med midlertidig opholdstilladelse. Dette er dog på kort sigt. Ud fra Danmarks Statistiks analyse af befolkningsfremskrivningen, antages det, at alle ukrainere er udvandret ved udgangen af 2024.

2.5. Pris- og lønfremskrivning

Som beskrevet under budgetforudsætninger er budgetterne fremskrevet med Kommunernes Landsforenings nye skøn for pris- og lønfremskrivning. Den generelle prisfremskrivning fra 2022 til 2023 er 5,45%, hvilket bl.a. skyldes at der er positiv fremskrivning på fødevarer, brændsel og drivmidler samt øvrige varekøb.

I overslagsårene er der indlagt en fast pulje til pris- og lønfremskrivning. Dette er gjort for skabe et retvisende billede i budgetprocessen.

2.6. Den disponible kassebeholdning

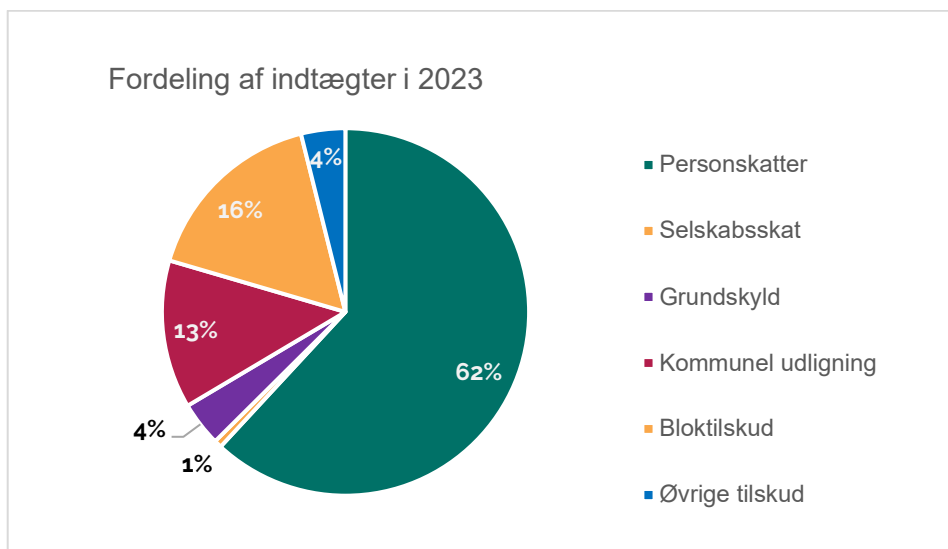
Den disponible kasse primo 2023 forventes at udgøre 219,417 mio. kr. på baggrund af de opgjorte økonomiske konsekvenser efter mødet i Haderslev Kommunalbestyrelse den 28. juni 2022.

Fastholdelsen af den økonomiske politik vedr. ingen ufinansierede tillægsbevillinger betyder, at udviklingen i den disponible kassebeholdning er stabil.

3. Finansiering

Haderslev Kommunes indtægter består overordnet set af skatter og tilskud. I 2020 vedtog regeringen, i samarbejde med flere af Folketingets partier en udligningsreform. Udligningsreformen sikrer en større omfordeling mellem kommunerne, således alle kommunerne kan levere et mere ensartet serviceniveau.

Haderslev Kommunes indtægter i 2023 stammer primært fra skatteindtægter, hvor ca. 62% af indtægterne kommer fra. Dernæst kommer tilskud i form af statens bloktilskud og kommunal udligning, som bidrager med henholdsvis 16% og 13%. Øvrige skatter og tilskud bidrager samlet med ca. 9%.

Nedenfor gennemgås skatter og tilskud i Haderslev Kommune.

3.1. Skatter

Haderslev Kommune kan hvert år vælge mellem to forskellige budgetmetoder med hensyn til fastsættelse af personskatten og de afledte tilskuds- og udligningsbeløb:

1. Haderslev Kommune budgetterer selv skattegrundlaget og de afledte tilskuds- og udligningsbeløb.
2. Haderslev Kommune benytter sig af tilbuddet om statsgaranti på personskat, tilskud og udligning.

Vælger kommunen statsgaranti på skatterne, er indtægter fra tilskud og udligning endelige. Vælger kommunen selvbudgettering af skatter, bliver tilskuddene og udligningen efterreguleret 3 år senere på baggrund af den endelige skatteopkrævning og opgjorte udgiftsbehov.

Da Haderslev Kommune valgte statsgaranti for 2020 foretages der ikke nogen efterregulering i 2023. Haderslev Kommune har i de senere år valgt statsgarantien, og der er i 2023 indregnet statsgaranti i det tekniske budget.

Oversigt over skatter i Haderslev Kommune

	Sats
Udskrivningsprocent – kommunal	26,30 %
Udskrivningsprocent – kirke	0,95 %
Grundskyldspromille – produktionsjord	7,20 ‰
Grundskyldspromille – øvrige	24,36 ‰

Personskatter

Udskrivningsgrundlaget er den del af borgernes indkomster, som de betaler skat til kommunen af. Haderslev Kommunes udskrivningsprocent er 26,3 %. Provenuet af den kommunale indkomstskat beregnes på baggrund af udskrivningsgrundlaget.

På baggrund af den seneste Økonomiske Redegørelse er Kommunernes Landsforenings skøn for udviklingen i udskrivningsgrundlaget frem mod 2026 steget. Opjusteringen dækker fortrinsvis over højere vækst og beskæftigelse samt at Corona ikke længere er kategoriseret som samfundskritisk sygdom. I modsat retning trækker usikkerhed som følge af krigen i Ukraine, forsyningsvanskeligheder og inflation.

Haderslev Kommune er med valget af statsgaranti garanteret et udskrivningsgrundlag på 9,888 mia. kr., som med en udskrivningsprocent på 26,3 % giver en indtægt på 2,601 mia. kr. i 2023.

Selskabsskat

I 2023 modtager Haderslev Kommune selskabsskat for indkomståret 2020 samt eventuelle korrektioner fra tidligere år.

Den budgetterede udvikling i selskabsskatten er baseret på Kommunernes Landsforenings forventning til udviklingen i selskabsskatten på landsplan. Der forventes et fald i indtægterne for selskabsskat fra budget 2022 til 2023 på 1,500 mio. kr.

Grundskyld og øvrige

Implementeringen af boligskatteforliget er udskudt fra 2021 til 2024. I forbindelse med udskydelsen blev det besluttet, at de kommunale grundskyldspromiller og dækningsafgiftssatser på erhvervsjendomme ikke kan sættes op i 2021-2028.

For 2023 er grundværdierne fastsat på baggrund af ejendomsstatistikørsler fra maj 2022.

Budgetteringen for 2024, 2025 og 2026 er behæftet med en usikkerhed, på grund af omlægningen af beskatningen. Fra at have lavet opkrævning på historiske vurderinger, vil der fra 2024 blive tale om opkrævning på baggrund af nye vurderinger. De nye vurderinger kendes endnu ikke og forventes først at være endelig på plads i løbet af 2023.

I overslagsårene er grundskylden opgjort ud fra uændrede grundværdier og grundskyldspromiller i forhold til 2023. Udover grundskyld har Haderslev Kommune også indtægter fra dækningsafgift, dødsbøbeskatning og forskerskat.

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Personskatter*	-2.600,568	-2.656,388	-2.726,396	-2.806,871
Skrå skatteloft*	6,346	6,426	6,535	6,647
Selskabsskat	-27,496	-39,559	-33,160	-32,239
Grundskyld og øvrige	-164,782	-164,862	-164,862	-164,862
I alt	-2.786,500	-2.854,383	-2.917,883	-2.997,325

Afrundingsdifferencer kan forekomme

*Personskatter og det Skrå skatteloft er samlet under personskatter i resultatopgørelsen.

3.2. Tilskud og udligning

Den nye udligningsreform trådte i kraft pr. 1. januar 2021 og med den er der sket en grundlæggende omlægning af det kommunale tilskuds- og udligningssystem, som består af:

- Et generelt udligningssystem
- Særskilte udligningsordninger
- Et statsligt bloktilskud
- En række separate tilskuds- og overgangsordninger

I ordningen foretages en separat udligning af beskatningsgrundlag og udgiftsbehov, mens der tidligere blev udlignet ud fra et beregnet strukturelt underskud. Der er nu indført et generelt udligningssystem, som er ens for alle landets kommuner. Udligningssystemet er ændret fra et statsfinansieret system til et rent mellemkommunalt system.

Der er indført særlige udligningsordninger for selskabsskat, udligning af kommunernes merudgifter vedr. indvandrere, flygtninge og efterkommere samt en udligning af dækningsafgift.

Bloktilskuddet er statens samlede årlige tilskud til kommunerne og fordeles som hovedregel efter indbyggertal.

I 2023 forventer Haderslev Kommune, at de samlede indtægter fra tilskud og udligning vil være 1.404,834 mio. kr. Heraf indgår 50,652 mio. kr. som finansieringstilskud og 75,192 mio. kr. som tilskud til udsatte ø- og yderkommuner.

Fordeling af tilskud og udligning

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Kommunal udligning	-513,626	-550,907	-577,641	-600,545
Udligning udlændinge	1,476	1,379	1,252	1,115
Udligning af selskabsskat	-34,695	-43,723	-34,605	-33,303
Udligning af dækningsafgift	-0,588	-0,602	-0,597	-0,592
Kommunebidrag til regionerne	6,547	6,694	6,862	7,040
Statsligt bloktilskud	-694,388	-706,720	-745,644	-762,659
Udligning og statstilskud, I alt	-1.235,274	-1.293,879	-1.350,373	-1.388,944
Tilskud til Ø-kommuner	-4,152	-4,000	-4,000	-4,000
Tilskud til bekæmpelse af ensomhed	-1,200	-1,235	-1,271	-1,307
Tilskud til generelt løft af ældreplejen	-8,944	-9,203	-9,470	-9,745
Tilskud til bedre kvalitet i dagtilbud	-4,884	-5,026	-5,171	-5,321
Finansieringstilskud	-50,652	-50,652	-50,652	-50,652
Tilskud styrket kvalitet i ældreplejen	-11,984	-12,332	-12,689	-13,057
Tilskud til værdig ældrepleje	-12,552	-12,916	-13,291	-13,676
Tilskud til udsatte ø- og yderkommuner	-75,192	-77,373	-79,616	-81,925
Særlige tilskud, I alt	-169,560	-172,737	-176,160	-179,683
Generelle tilskud og udligning, I alt	-1.404,834	-1.466,616	-1.526,533	-1.568,627

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Budgetteret tilskud og udligning

Haderslev Kommune budgetterer i 2023 med indtægter på 1.404,834 mio. kr. fra de forskellige udligningsordninger.

Det statslige bloktilskud udgør i alt 694,388 mio. kr., hvoraf 28,094 mio. kr. kun udbetales, hvis kommunerne samlet overholder loftet for serviceudgifter, jf. aftalen mellem Regeringen og Kommunernes Landsforening. Desuden er 9,365 mio. kr. gjort betinget af, at kommunerne samlet budgetlægger indenfor den aftalte ramme under hensyntagen til det samlede budgetterede niveau og drifts- og anlægsudgifter.

Haderslev Kommune får et tilskud på 4,152 mio. kr. i 2023 som ø-kommune. Hertil er der kommet udmeldinger om særtilskud til nedsættelse af færgetakster på godstransport og passagerbefordring på 1,416 mio. kr. Indtægten vedrørende nedsættelse af færgetaksterne er direkte tilskrevet fagområdet og indgår ikke i de samlede opgjorte særtilskud.

3.3. Lån, renter og balanceforskydninger

Lån

Optagelse af lån sker i henhold til lånebekendtgørelsen og områdefornyelsesprojekt på Jomfrustien.

Udvikling i langfristet gæld

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ældreboliger (primo)	183,783	192,482	177,656	162,702
Afdrag	-13,801	-14,826	-14,954	-15,083
Budgetteret låneoptagelse	22,500	-	-	-
Ældreboliger ultimo, I alt	192,482	177,656	162,702	147,619
Ordinære lån (primo)*	541,669	515,506	483,012	452,210
Afdrag	-58,763	-60,094	-61,201	-63,816
Budgetteret låneoptagelse	32,600	27,600	30,400	34,900
Ordinære lån ultimo, I alt	515,506	483,012	452,210	423,294
Jordforsyning (primo)	7,460	6,983	6,506	6,029
Afdrag	-0,477	-0,477	-0,477	-0,477
Budgetteret låneoptagelse	-	-	-	-
Jordforsyning ultimo, I alt	6,983	6,506	6,029	5,552
I alt ultimo	714,970	667,173	620,942	576,466

* ekskl. gæld til Lønmodtagernes Feriemidler
Afrundingsdifferencer kan forekomme

Renter

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Renter af likvide aktiver	-4,435	-4,435	-4,435	-4,435
Renter af kortfristede tilgodehavender	-0,163	-0,163	-0,163	-0,163
Renter af langfristede tilgodehavender	-0,063	-0,063	-0,063	-0,063
Renter af udlæg vedr. forsyning	-0,210	-0,210	-0,210	-0,210
Renter af langfristet gæld	8,569	8,583	7,408	8,092
Garantiprovision og kurstab på obligationer	-0,300	-0,300	-0,300	-0,300
I alt	3,398	3,412	2,237	2,921

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Balanceforskydninger

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Forskydninger i langfristede tilgodehavender	5,200	1,400	0,900	-
- Heraf grundkapitalindskud	5,200	0,900	0,900	-
Forskydninger i kortfristet gæld til staten	-	-	-	-
Forskydninger i kortfristet gæld, i øvrigt	-	-	-	-
Forskydninger i langfristede gæld	-	-	-	-
I alt	5,200	1,400	0,900	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Forskydninger i langfristede tilgodehavender drejer sig primært om indskud i Landsbyggefondens, men udover dette medregnes blandt andet også udlån til beboerindskud.

I budgetlægningen 2023-2026 budgetteres med øje for den tekniske serviceramme tillagt en forholdsmæssig andel af løftet af serviceudgifter i økonomiaftalen. I de afsluttende tekniske justeringer efter de politiske beslutninger, vil der blive etableret en evt. teknisk korrektionspulje på centrale puljer. Der sker afbalancering af den tekniske korrektionspulje under *forskydninger i kortfristet gæld til staten*.

Kirkeskat

Ved udgangen af 2022 forventes der et mellemværende på 0,500 mio. kr. i Haderslev Domprovsti's favør, som oplystes under *forskydninger i kortfristet gæld i øvrigt*.

Det forventede resultat for Haderslev Domprovsti for 2023 forventes behandlet i et selvstændigt dagsordenspunkt i september 2022. Den kirkelige ligning for 2023 viser et indtægtsniveau på 80,407 mio. kr.

3.4. Låneoptag på konkrete projekter

Nedenfor præsenteres låneoptag, afdrag på lån og renter som kan henføres til konkrete anlægsprojekter i det tekniske budget. Der er ikke indregnet låneoptag til andre projekter end Jomfrusti-projektet og Opførelse af 16 ældreboliger i Gram.

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Låneoptag – Masterplan Jomfrustien	-32,600	-27,600	-30,400	-34,900
Afdrag på lån - Masterplan Jomfrustien	0,904	2,008	3,224	4,620
Renter – Masterplan Jomfrustien	0,443	0,966	1,522	2,141
I alt vedr. Masterplan Jomfrustien	-31,253	-24,626	-25,654	-28,139
Låneoptag – Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	-22,500	-	-	-
Beboerindsud – Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	0,500	-	-	-
Grundkapital – Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	2,600	-	-	-
I alt vedr. Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	-19,400	-	-	-
Finansiering til konkrete projekter, i alt	-50,653	-24,626	-25,654	-28,139

4. Udvalgets bemærkninger

4.1. Social- og Handicapudvalget

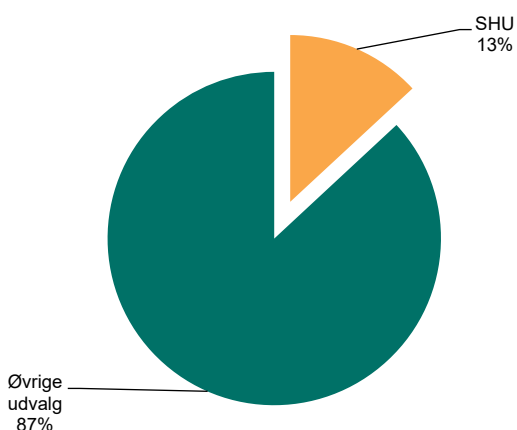
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Social- og Handicapudvalget (SHU)

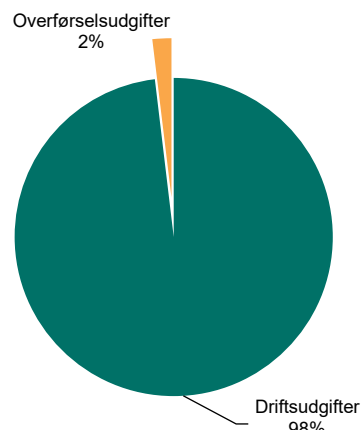
- Forebyggende foranstaltninger
- Plejefamilier
- Anbringelser på opholdssteder og sikrede institutioner
- Tabt arbejdsfortjeneste til forældre til fx handicappede børn
- Familiehuset, herunder foranstaltningsopgaver
- Kvindekrisecenter
- Botilbud, væresteder, pædagogisk støtte i eget hjem
- Borgerstyret Personlig Assistance (BPA-ordninger)
- Beskyttet beskæftigelse
- Ledsagerordninger
- Hjælpe midler, Visitationen
- Dækning af merudgifter samt tabt arbejdsfortjeneste
- Voksen Special Uddannelse (VSU) og Tale, Høre og Syn (THS)
- Misbrugsbehandling

Budgetandele

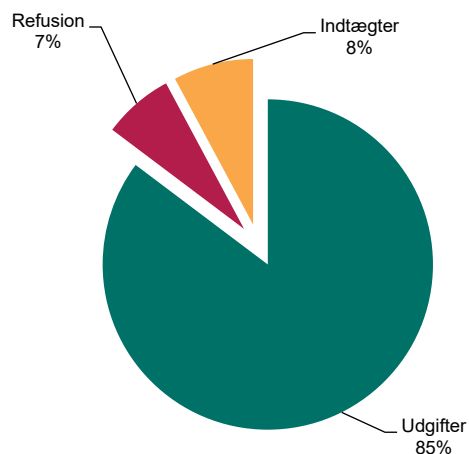
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

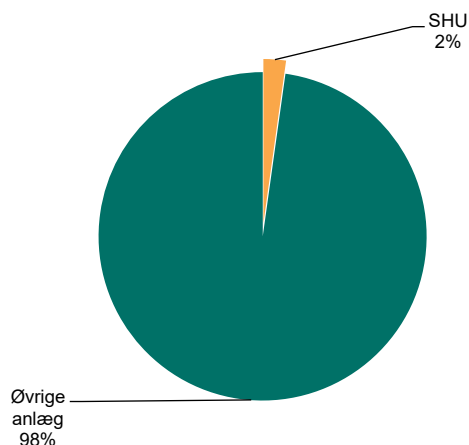
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Myndighedsområdet	43,338	43,338	43,338	43,338
Køb og salg af pladser	80,764	80,554	80,554	80,554
Hjælpe midler	13,810	13,810	13,810	13,810
Handicap – Bo og beskæftigelse	126,637	126,637	126,637	126,637
Socialpsykiatri og misbrug	60,377	60,377	60,377	60,377
Familierådgivningen	161,862	161,757	161,757	161,766
Familiehuset	24,513	24,513	24,513	24,513
Øvrige	12,331	11,914	12,044	12,044
Social- og Handicapudvalget, I alt	523,634	522,904	523,034	523,043

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Borgerens vej ind i kommunen (Myndighed)

Under Social- og Handicapudvalget er der to forskellige myndighedsområder.

Myndighedsområdets opgaver omfatter i hovedtræk råd og vejledning, udredning, visiteringer, behandling af ansøgninger og opfølgning på indsatser. Børnehandicapområdet arbejder både forebyggende og indgribende i forhold til handicap og sociale problemstillinger.

For begge myndighedsområder gælder at borgere har mulighed for at søge om forskellige ydelser og tilbud inden for gældende lovgivning. Ydelserne spænder bredt lige fra familiebehandling til voksenspecialundervisning. Ansøgningen behandles i samarbejde med borgeren. Relevant materiale og dokumentation indgår i sagsbehandlingen af borgerens ansøgning.

Af ydelser og tilbud som borgeren har mulighed for at søge om hjælp til kan nævnes: botilbud, plejefamilie, støtte i eget hjem, befordringsgodtgørelse, vareudbringning, handicapkørsel, ledsagelse, tabt arbejdsfortjeneste med mere.

Såfremt en borger med handicap har brug for hjælp for at kunne få hverdagen til at fungere, så vil det være afgørende for at en ansøgning kan imødekommes, at handicappet har medført en varig og betydelig nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne.

Gældende for begge områder er, at der kan ydes refusion eller kan ske betaling i forbindelse med borgere der flytter mellem kommuner. Dette er reguleret via gældende lovgivning.

Det børnesociale område

- Familierådgivningen iværksætter støtte og tilbud til børn, unge og forældre i socialt udsatte positioner.
- Supervisionskonsulenter og matchning af plejefamilie og børn og unge.
- Forebyggende foranstaltninger i Familiehuset.
- Eksterne tilbud, herunder døgnanbringelse til børn og unge.

Familierådgivningen varetager servicelovens myndighedsopgaver i forhold til børn og unge i socialt udsatte positioner samt deres forældre. Afdelingen rådgiver, vejleder, behandler, modtager underretninger, foretager børnefaglige undersøgelser og visiterer til støtte i hjemmet og anbringelse udenfor hjemmet. Børn- og Ungeudvalget træffer beslutning i sager, hvor børnenes udvikling er alvorlig truet og hvor forældrene ikke ønsker at samarbejde med Familierådgivningen.

Familiehuset er kommunens interne leverandør af foranstaltninger i form af kontaktpersoner, familiekonsulenter, familiebehandlere og børnerådgivning. Yderligere tilbyder Familiehuset MMN (Mestring med eget netværk), der er en intensiv indsats for hele familien. Familiehuset tilbyder også misbrugsbehandling af unge under 18 år.

Aflastning og døgnanbringelse foregår i netværksfamilier, plejefamilier og eksterne opholdssteder og døgninstitutioner. Området har iværksat en implementeringsplan omkring øget brug af netværksinddragende metoder. Arbejdet med implementeringsplanen foregår i budgetperioden.

Børnehandicapområdet

Området varetager visitationen og myndighedsopgaver i forhold til børn og unge med nedsat fysisk og/eller psykisk funktionsevne. Børnehandicapområdet arbejder både forebyggende og indgribende i forhold til handicap og sociale problemstillinger.

Området håndterer udbetaling af merudgifter og tabt arbejdsfortjeneste efter gældende lovgivning.

Gældende for begge områder er, at der kan ydes refusion eller kan ske betaling i forbindelse med borgere der flytter mellem kommuner. Dette er reguleret via gældende lovgivning.

Kvindekrisecenter

Haderslev kvindekrisecenter er ikke en kommunal institution, men jævnfør Servicelovens §109 skal Kommunalbestyrelsen tilbyde midlertidigt ophold i boformer til kvinder, som har været udsat for vold, trusler om vold eller tilsvarende krise i relation til familie- eller samlivsforhold. Kvinderne kan være ledsaget af børn, og de modtager under opholdet omsorg og støtte. Haderslev Kommune har til opgave at sørge for psykologsamtaler til de børn og kvinder, der midlertidig har bopæl på krisecenteret. Haderslev Kommune har også en koordinerende funktion i forhold til bolig, økonomi, arbejdsmarked, skole, daginstitutioner, sundhedsvæsen m.m. Haderslev Kommune servicerer egne borgere, der får midlertidigt ophold på ethvert krisecenter i Danmark. Haderslev Kommune sørger for betaling for de ophold, kommunens borgere har på krisecentre. Der udregnes en egenbetaling for opholdet.

Handicap og socialpsykiatri

Haderslev kommune driver 19 bosteder med 216 boliger til mennesker med fysisk og / eller psykisk funktionsnedsættelse, samt 4 forsorgslignende pladser for borgere, der har betydelig nedsat fysisk og/eller kognitiv funktionsnedsættelse, et misbrug, er socialt udsat, har hjerneskade eller har særlige udfordringer og hvor borgeren i hverdagen har behov for omsorg, støtte og vejledning, pleje eller lignende.

Udover disse tilbud er der også mulighed for at modtage nedenstående ydelser under henholdsvis

- Handicap
- Socialpsykiatri
- Myndighed

Handicap

Borgerne kan søge om tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere til pleje, overvågning og ledsagelse til personer med betydeligt og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne (BPA-ordninger).

Borgere kan søge om ledsagerordninger, hvor de får mulighed for at deltage i aktiviteter uden for sit eget hjem. Borgere kan søge om tilskud til merudgifter til den daglige livsførelse til personer mellem 18 og 65 år.

Haderslev kommune driver derudover 9 beskyttede værksteder og aktivitets- og samværstilbud med i alt 175 pladser, og på stederne tilbydes beskyttet beskæftigelse, aktiviteter og fællesskab. Brugere er borgere med betydelig nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne eller særlige sociale problemer. Formålet med tilbuddene er opretholdelse eller forbedring af borgerens personlige færdigheder eller livsvilkår.

Socialpsykiatri

Borgere, som har et forbrug af alkohol og stoffer i en sådan grad, at borgeren og dennes omgivelser bliver påvirket væsentligt i negativ retning, har mulighed for at få hjælp hos Rusmiddelcentret som yder hjælp og støtte til borgere. Der er behandlingsgaranti for både alkohol og stoffer på 14 dage.

Borgere i eget hjem har også mulighed for at modtage socialpædagogisk støtte (bostøtte Øst og Vest). Endvidere er der tryghedsskabende prøvehandling i gang, hvor formålet er hvor formålet er, at borgere med en psykisk lidelse i en akut situation kan få hjælp, og dermed kan opretholde et trygt liv i egen bolig, fastholde sociale relationer og andre centrale aspekter af hverdagen, herunder arbejde og uddannelse.

Af aktivitets- og samværstilbud har Haderslev kommune 5 tilbud geografisk spredt i kommunen, som alle er åbne og uvisiterede tilbud og henvender sig til borgere som er socialt udsatte.

I Vejviseren kan borgere henvende sig og få råd og vejledning, deltage i gruppeforløb eller få individuelle samtaler. Vejviseren arbejder med at forebygge at borgeren får det værre og dermed behov for mere indgribende tilbud.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

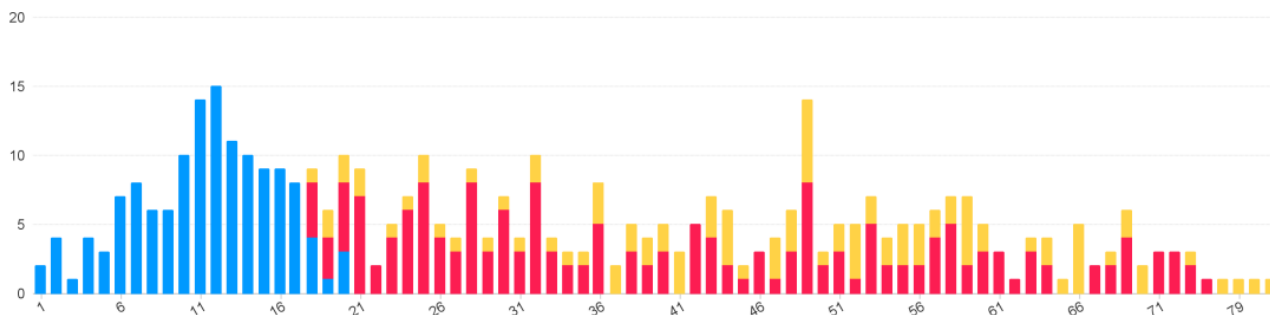
Børn og unge med handicap og voksne i botilbud

135 børn og unge med foranstaltning

178 voksne i egne botilbud

103 voksne på købte botilbud

Seneste måned: Børn og unge med handicap (blå) og voksne med social- og handicaptilbud i egne tilbud (rød) og købte pladser (gul) fordelt på alder

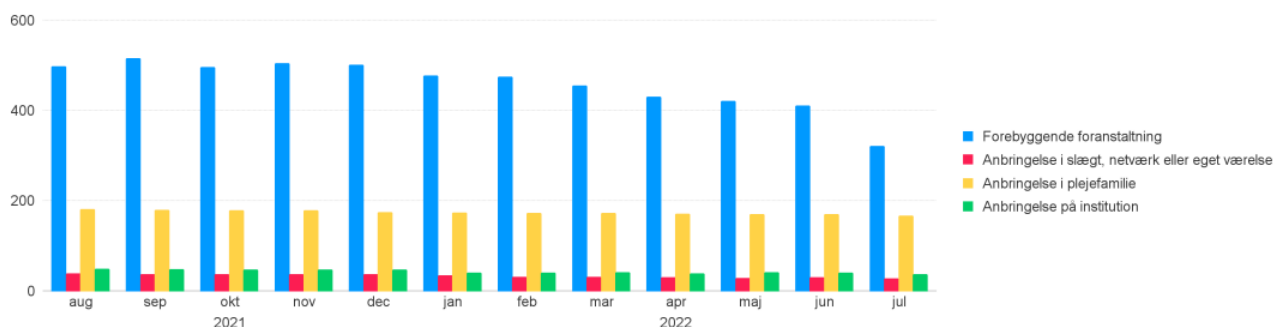
Børn og unge med foranstaltning

485 børn og unge med foranstaltning i seneste måned

-73 færre end i forrige måned

11% af alle anbringelser er anbringelse i slægt, netværk eller eget værelse

Antal børn og unge med foranstaltning de seneste 12 måneder, fordelt efter typen af foranstaltning

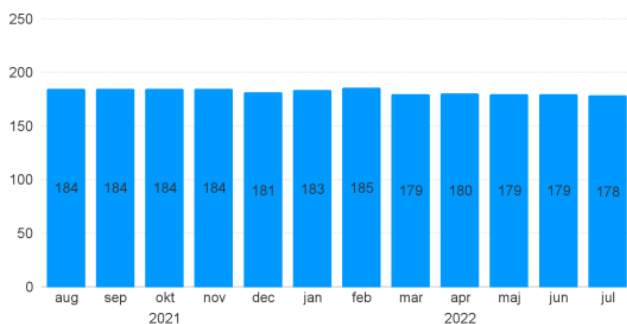
Gennemsnitlige priser de seneste 12 måneder

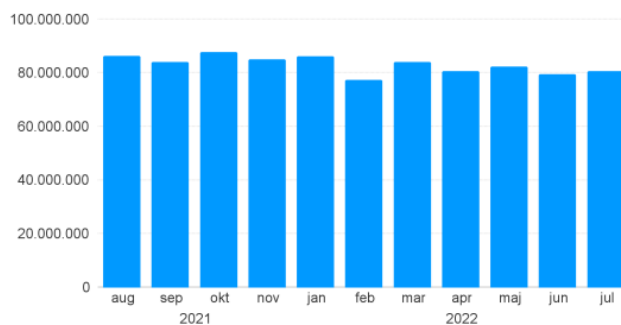
Voksne med botilbud i Haderslev Kommune

178 voksne i egne botilbud

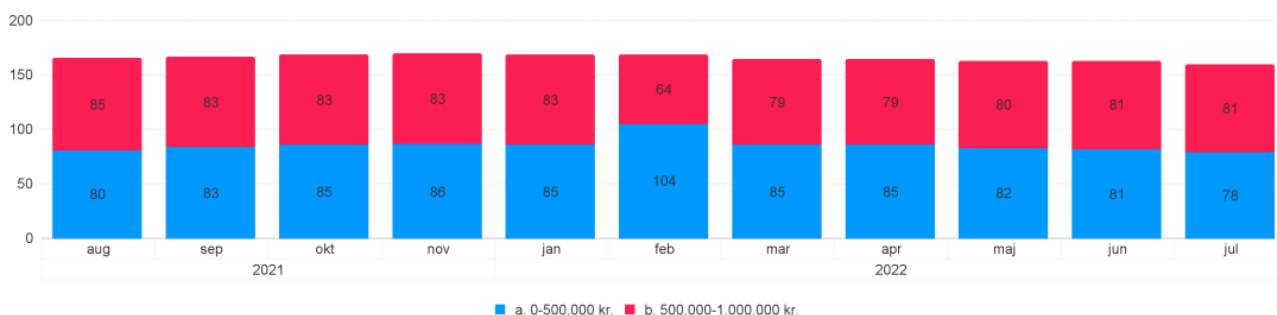
Antal voksne med botilbud i Haderslev Kommune

Udvikling i forventet pris de seneste 12 måneder

Fordeling af voksne med botilbud efter pris

*december fremgår ikke pga. fejl i data.

Anlæg

Anlægsområder for Social- og Handicapudvalget (SHU):

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården	0,900	-	-	-
Etablering af aflastningspladser i forbindelse med eksisterende tilbud	3,700	-	-	-
Social- og Handicapudvalget, I alt	4,600	-	-	-

For en udspecificering af de enkelte anlæg henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2023

Det er Social- og Handicapudvalgets ambition at investere i et trygt, sundt, selvstændigt og værdifuldt liv, der styrker børn, unge og voksnes muligheder for i videst muligt omfang at blive selvforsørgende og selvhjulpne. Det giver livskvalitet for den enkelte. Samarbejde med borgernes netværk, frivillige og andre aktører udenfor det kommunale er en vigtig del af indsatserne. Som et led i at arbejde hen imod Vækst og Velfærdsstrategien har udvalget opstillet følgende mål:

- Flere unge har fritidsjob eller arbejder som frivillig
- Fokus på inddragelse og sociale løsninger via netværket
- Flere mennesker med handicap i job og uddannelse
- Flere vælger en social eller pædagogfaglig uddannelse
- Borgere skal tilbydes rette tilbud med den rette kvalitet og til rette pris i eller udenfor Haderslev kommune

4.2. Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget

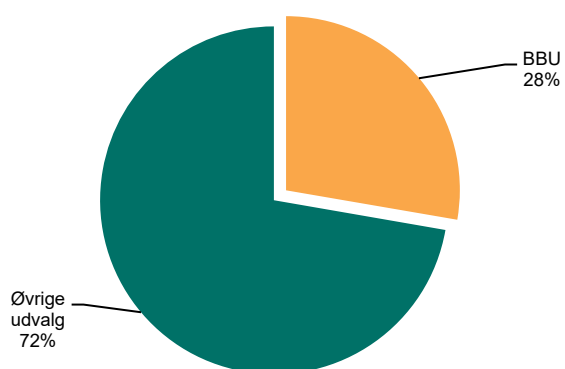
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget (BBU)

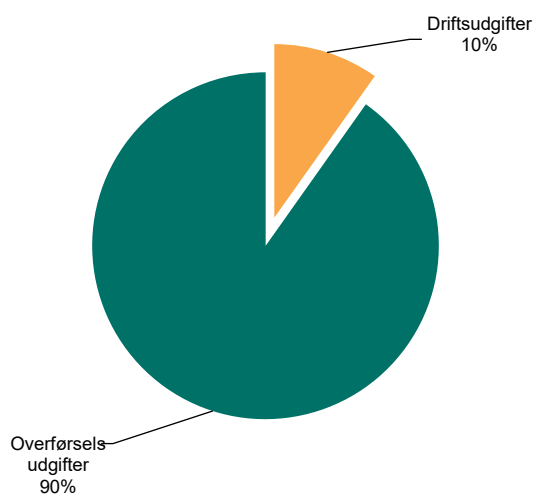
- Beskæftigelsesindsatsen
- Enkeltvedtægter og forsørgelsesudgifter
- Integrationsindsatsen
- Danskuddannelse til voksne udlændinge
- Borgerserviceopgaver

Budgetandele

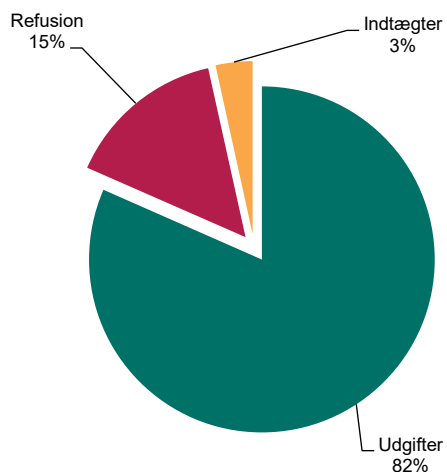
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Servicerammen	113,862	113,861	113,883	113,883
Overførselsudgifter	977,234	977,234	977,234	977,234
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget, I alt	1.091,096	1.091,095	1.091,117	1.091,117

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Beskæftigelsesindsatsens formål er, at

- understøtte ledige og sygemeldte borgere i at opnå og fastholde hel eller delvis selvforsørgelse
- sikre virksomhederne den arbejdskraft, de har brug for

Beskæftigelsesindsatsen i Haderslev Kommune tager udgangspunkt i den enkelte borger og at understøtte denne i at få en tilknytning til arbejdsmarkedet. Det kan være på fuldtid, deltid, med forskellige typer af støtteforanstaltninger eller med få timers job om ugen.

Borgeren mødes med respekt og forståelse af de forhold, der står i vejen for dennes tilknytning til arbejdsmarkedet. Borgeren skal opleve at blive inddraget, set og hørt. Samtidig er det vigtigt, at borgeren forstår regler og rammer for indsatsen, hvorfor der skal informeres om de krav og forventninger, der stilles.

Beskæftigelsesindsatsen i Haderslev Kommune bygger i vid udstrækning på en virksomhedsrettet tilgang med fokus på rekruttering, fastholdelse og opkvalificering. Indsatsen spiller en vigtig rolle i kommunalbestyrelsens vækst dagsorden om øget bosætning, flere uddannelses- og arbejdspladser, hvor Jobcentret har en central opgave og rolle i at medvirke til at sikre den efterspurgte arbejdskraft. Samarbejdet med virksomhederne er en vigtig forudsætning for at skabe et arbejdsmarked med plads til flere.

Formålet med at give hjælp til enkeltydelser og forsørgelse er, at

- sætte borgeren i stand til at klare sig selv
- skabe et økonomisk sikkerhedsnet for enhver, der ikke på anden måde kan skaffe det nødvendige til sig selv eller sin familie

Borgere kan søge om enkeltydelser til f.eks. tandbehandling, briller, medicin eller boligindskud. Sagsbehandlingen og udbetalingen af forsørgelsesydelse tager udgangspunkt i en fælles modtagelse og visitation af borgeren i samarbejde mellem Ydelsesteamet og Jobcentret eller andre relevante forvaltningsområder.

Integrationsindsatsen skal sikre, at nyankomne udlændinge har mulighed for at udnytte deres evner og ressourcer, så de kan blive selvforsørgende og være aktivt deltagende i og bidrage til det danske samfund på lige fod med øvrige borgere.

Indsatsen retter sig mod flygtninge, familiesammenførte udlændinge og indvandrere. Indsatsen omfatter boligplacering af flygtninge, selvforsørgelses- og hjemrejse- eller introduktionsprogram, integrationskontrakt, danskuddannelse og sidst men ikke mindst den beskæftigelsesrettede indsats.

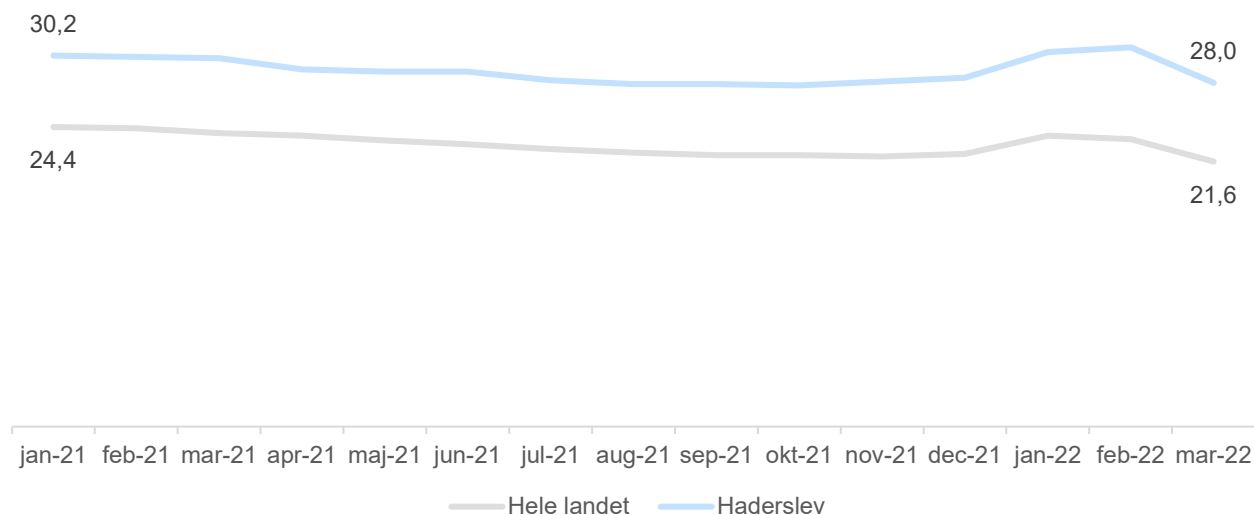
Kommunalbestyrelsen har ansvaret for at tilbyde danskundervisning til nyankomne, voksne udlændinge. Målgruppen er både flygtninge, familiesammenførte og indvandrere, herunder arbejdstagere og studerende fra både EU-lande og tredjelande. Haderslev Sprogcenter løfter denne opgave i Haderslev Kommune.

Borgerservice er central i mange borgeres møde med kommunen og spiller en stor rolle i at tage godt imod borgeren, både i det personlige møde, hvor borgerguiderne tager imod og i telefonomstillingen, som stiller opkaldet videre til den relevante forvaltning. Borgerservice varetager opgaven med at rådgive og vejlede borgere telefonisk eller personligt, f.eks. i forhold til at anvende de mange digitale løsninger herunder MitID, der er udviklet gennem de senere år.

Derudover varetages sagsbehandlingen omkring f.eks. personlige tillæg og helbredstillæg til pensionister, pas, kørekort, folkeregister, beboerindskudslån, vielser, sygesikring og begravelseshjælp.

I grafen ses udviklingen i procentdelen af offentlig forsørgede af arbejdsstyrken i Haderslev Kommune sammenlignet med hele landet.

Procentdel forsørgede af arbejdsstyrken

Lovgivning

Udvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens opgaver efter lov om en aktiv beskæftigelsesindsats, lov om aktiv socialpolitik, dog ikke kapitel 10 og 10 a, lov om dagpenge ved sygdom eller fødsel, forskellige integrationsfremmende projekter, de beskæftigelsesrettede opgaver efter integrationsloven og ydelser knyttet hertil, dog ikke §§ 35-39, lov om individuel boligstøtte og særlige kontante ydelser efter lov om social service.

Mål og ambitioner for 2023

Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget arbejder ud fra visionen "Flest mulig i selvforsørgelse".

I beskæftigelsesplan 2022-23 er der formuleret 6 politiske fokusområder, som skal bidrage til at realisere denne målsætninger og ambitionerne om +250 flere i uddannelse, +500 indbyggere og +1.000 arbejdspladser i 2030:

- Virksomhedssamarbejde
- Unge og uddannelse
- Opkvalificering og uddannelse
- Fastholdelse af sygemeldte på arbejdsmarkedet
- Integration og beskæftigelse
- Tværgående samarbejde

4.3. Børne- og Familieudvalget

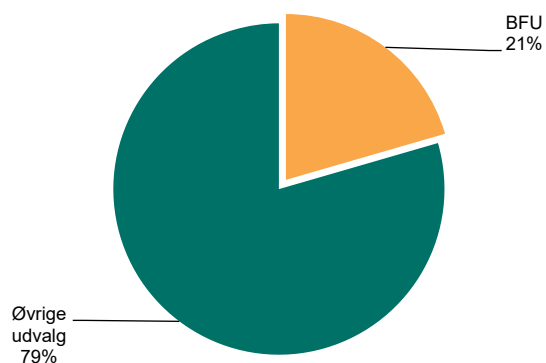
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Børne- og Familieudvalget (BFU)

- Kommunal sundhedspleje 0-17 år
- Dagtilbud 0-6 år og særlige dagtilbud
- Puljeordninger til privat pasning
- Folkeskoler 0. – 10. årgang og skolefritidsordninger
- Ungdomsskole, ungdomsklubber og GOTI
- Det rådgivende team
- Hotspot

Budgetandele

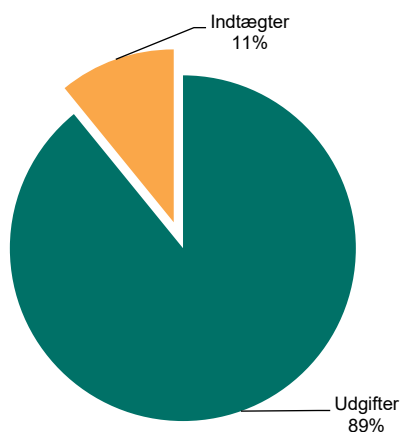
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

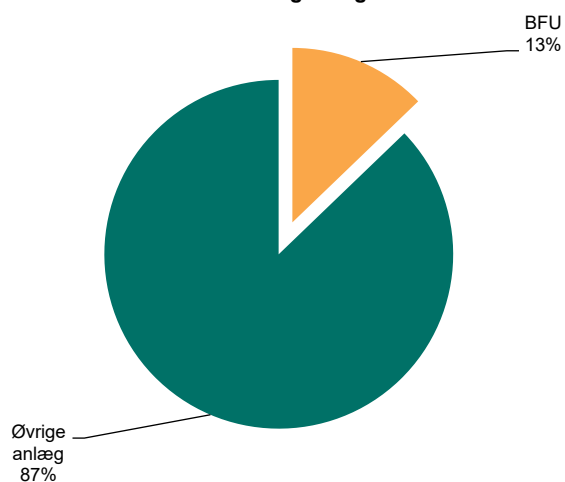
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Folkeskoler	315,057	315,057	314,432	314,432
Fællesudgifter skolevæsen	220,719	216,590	212,449	212,453
Ungdomsskolen	7,316	7,316	7,316	7,316
Sundhedsplejen	10,497	10,497	10,497	10,496
Fællesudgifter dagtilbud	30,671	30,667	30,455	30,455
Dagpleje	49,841	49,842	49,843	49,843
Daginstitutioner	136,166	136,168	136,171	136,171
Tilskud til puljeordninger	16,820	16,820	16,820	16,820
Det rådgivende team	25,922	25,922	25,922	25,921
Hotspot	1,000	1,000	1,000	1,000
Administration	10,798	10,798	10,798	10,798
Børne- og Familieudvalget, I alt	824,806	820,677	815,702	815,702

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Børne- og Familieudvalget varetager opgaver i forhold til børn og unge og deres familier, primært serviceydelse og indsatser rettet mod de 0 – 18-årige.

Sundhed og forebyggelse

- Sundhedsplejen, som tilbyder individuel vejledning, undervisning, undersøgelser og forebyggende indsatser til gravide og børn og unge op til 18 år.

Sundhedsplejen tilbyder bl.a. vejledning og individuel støtte til gravide, spæd- og småbørnsforældre, funktionsundersøgelser af børn i den undervisningspligtige alder, generel forebyggelse og sundhedsfremme. Indgår i tværsektorielt samarbejde med almen praksis, jordemodercenter og fødegang, socialforvaltning m.fl. Udbyder kursus til førstegangsførelse.

Dagtilbud

- Pasning af ca. 500 børn i dagplejen
- Børnehaver, 0-6 års institutioner og specialgrupper i alt ca. 1860 børn
- Tilskud til private puljeordninger, privatinstitutioner, private børnepassere og pasning af egne børn i alt ca. 400 børn.

Daginstitutionerne er enten kommunale eller selvejende. Der er 5 selvejende daginstitutioner samt 10 kommunale daginstitutioner fordelt på 29 matrikler/afdelinger. Der er etableret tre ressourceinstitutioner – en i hvert distrikt – hver med en specialgruppe for børn med særlige behov i direkte tilknytning til ressourceinstitutionens øvrige børnegrupper.

Folkeskoler og skolefritidsordninger

- 11 almene folkeskoler, hvoraf fire har Ungeunivers. Skolerne er beliggende på 16 matrikler. Der er ca. 4.300 elever fra 0-9. klasse, hvoraf ca. 220 går i specialklasse og ca. 70 er enkeltintegrerede.
- Skolefritidsordninger på skoler med indskolingsklasser
- Specialskole for 0.-10. klassetrin med ca. 210 elever
- 10. klasse skole med ca. 160 elever

De almene folkeskoler er opdelt i børne- og junioruniverser for 0.-6. klassetrin og ungeuniverser for 7.-9. klassetrin. Fem skoler har specialklasser, og ni har enkeltintegrerede elever. Kommunen indbetaler tilskud til staten for elever på de fem friskoler og private grundskoler i kommunen.

Ungdomsskole og klubber m.v.

- Haderslev Ungdomsskole, der anvendes af unge primært i alderen 14-18 år. Ungdomsskolen står for fritidsundervisning, heltidsundervisning, ungdomsklubber og en klub for unge med særlige behov, Naturskole samt varetager "den lille håndværker" som er undervisningsforløb for alle kommunens 5. og 6.klasser.

Ungdomsskolen skal give unge mulighed for at uddybe deres kundskaber, dygtiggøre dem til samfundslivet og bidrage til en indholdsrig tilværelse. Mange af de 13 ungdomsklubber er placeret i små lokalsamfund. Naturskolen er et tilbud til skoleelever i 0.-10. klasse.

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning, vejledning og øvrig konsulentbistand

- Pædagogisk Center er en servicefunktion for primært skoler og dagtilbud med tilbud om matematik-, læse-, skole- og IT-konsulenter, informations- og udlånssamling og kurser. Legeteket udlåner pædagogiske materialer til børn, der har brug for ekstra stimulering.
- Det rådgivende team består af et tværfagligt team i hvert distrikt og et specialrådgivningsteam. Teamet yder rådgivning og vejledning, sparring, konsulentstøtte til dagtilbud og skoler, og rådgivning og forebyggende indsatser til børn, unge og forældre. Psykologer varetager de pædagogisk-psykologiske opgaver, og teamet består herudover af sundhedsplejersker, pædagogiske konsulenter, fysioterapeuter, familiekonsulenter og socialrådgivere.
- Praksisvejlederne er placeret decentralt i 3 kommunale ressourceinstitutioner og yder støtte til børn med særlige behov i distriktets dagtilbud. Tale-høre-sprog team yder støtte til alle børn med tale-, høre- og sprogvanskeligheder.

Hotspot

- Hotspotchefen fungerer som vidensbank og konsulent, der opkvalificerer den strategiske og proaktive kriminalpræventive indsats, eksempelvis ved at udarbejde aktuelle politikker, strategier og handleplaner. Igennem en koordineret viden omkring kommunens tværfaglige indsatsområder og netværk, sikrer hotspotchefen, at unge med bekymrende adfærd får den nødvendige støtte, på det korrekte niveau.

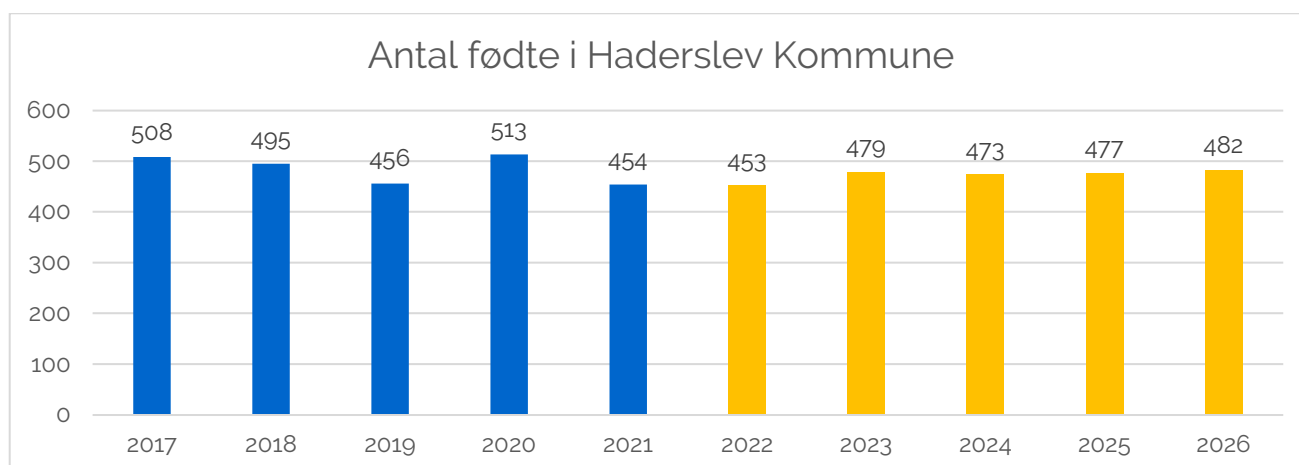
Administration

- Administrative opgaver og pædagogiske konsulentfunktioner i forhold til hele serviceområdet er placeret i Pædagogik og Læring.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Børne- og Familieudvalget skal løbende tilpasse sine aktiviteter efter antal af fødsler og børn i forskellige aldersgrupper. Flest mulige børn søges inkluderet i de almene tilbud, så de kan indgå i forpligtende fællesskaber i lokalområdet sammen med deres jævnaldrende. Læring er et gennemgående tema i alle sammenhænge, da det er en forudsætning for, at børnene kan få en aktiv og selvstændig voksertilværelse.

Efter nedadgående fødselstal i flere år, forventes en stigning i 2023 og derefter et nogenlunde stabilt antal fødsler frem mod 2026.

Kilde: Danmarks Statistik

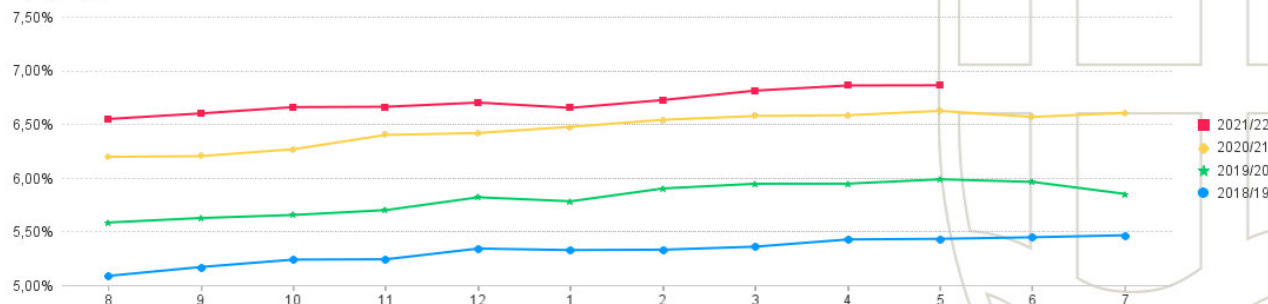
Segregering til og med maj 2022

448 gennemsnitligt antal segregerede elever i indværende skoleår

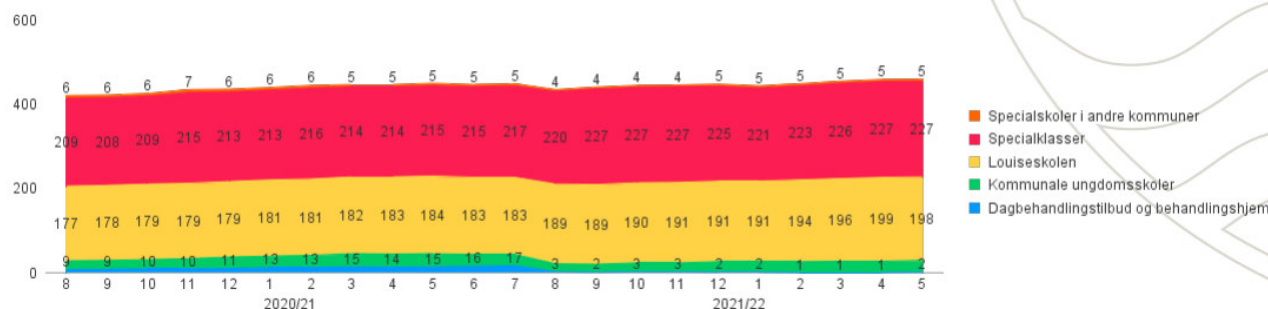
+10 segregerede i forhold til samme måned sidste år

6,71% gennemsnitlig segregeringsgrad i indværende skoleår

Segregeringsgrad for Haderslev Kommunes elever

Haderslev Kommunes segregerede elever efter skoletype

Børn med særlige behov

Udvalget fortsætter arbejdet med at udvikle og forbedre læringsmiljøerne med henblik på at ekskludere færre elever med særlige behov i den almene folkeskole.

Flere drenge end piger modtager specialundervisning, og pigerne starter med specialundervisning senere i skoleforløbet end drengene.

Styringsredskaber og lovgivning

Udvalget forvalter kommunens opgaver efter sundhedsloven kapitel 36 forebyggende sundhedsydelse til børn og unge, dagtilbudsloven, folkeskoleloven, ungdomsskoleloven.

Haderslevreformen er styrende for hele udvalgets område. De tværgående principper er større fleksibilitet, stærke netværk, faglig specialisering og tværfaglighed. Der er med udgangspunkt i Haderslevreformen udarbejdet strategi på folkeskoleområdet "Læring i Universer". "Inklusionsstrategi", strategi for "Læring i dagtilbud" og "Strategi for arbejdet med børn og unge i socialt udsatte positioner".

Anlæg

Anlægsområder for Børne- og Familieudvalget (BFU):

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Ny daginstitution på Thrigesvej	16,700	14,500	-	-
Børnecenter Over Jerstal	10,000	3,900	-	-
Børne- og Familieudvalget, I alt	26,700	18,400	-	-

For en udspecificering af de enkelte anlæg henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2023

Haderslev Kommunes børn er afgørende for kommunens vækst og velfærd. Derfor er Børn og Unge-målsætningen afgørende for budgetpartierne. Kommunens folkeskole og dagtilbud skal være det naturlige førstevalg for Haderslevs børn og unge.

Det er vores klare mål at øge tilslutningen til folkeskolen, mindske segregeringen og højne det faglige niveau i Haderslev Kommunes skoler. Almenområdet skal styrkes, så alle børn oplever at være en del af stærke børnefællesskaber i dagtilbud og skoler. Der skal tillige være fokus på at styrke børn og unges fritidsinteresser. Strategierne for udviklingen inden for folkeskoler, dagtilbud og sociale indsatser udgør sammen med udviklingsplaner for udvalgets mindre områder en sammenhængende børn- og ungepolitik.

Udvalget vil fortsat arbejde økonomisk-, faglig- og social bæredygtighed samt styrkelse af almenområdet. Derudover fortsætter arbejdet med de strategiske beslutninger for kvalitetsudvikling, inkluderende læringsmiljøer samt evaluering af effekt og kvalitet. Eksempelvis via distriktsråd og praksisvejledere.

Ligeledes arbejder vi med sammenhængende overgange for barnet. Arbejdet tager afsæt i udviklingen af forældre samarbejde, relationel kapacitet, stærke fællesskaber og sammenhængende læringsspor.

4.4. Kultur- og Fritidsudvalget

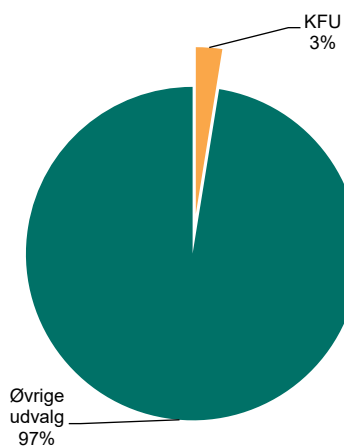
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Kultur- og Fritidsudvalget (KFU)

- Talent
- Idræt
- Kultur
- Fritid
- Administration
- Institutioner

Budgetandel

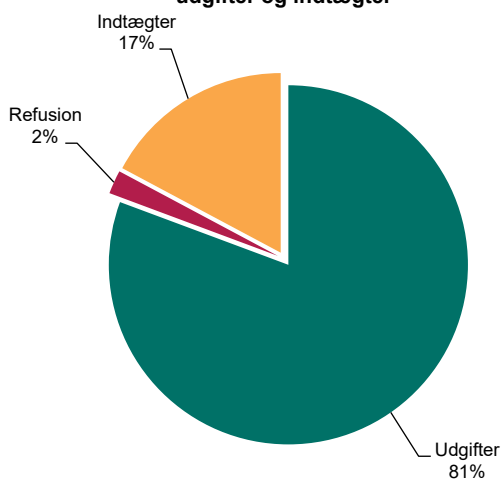
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

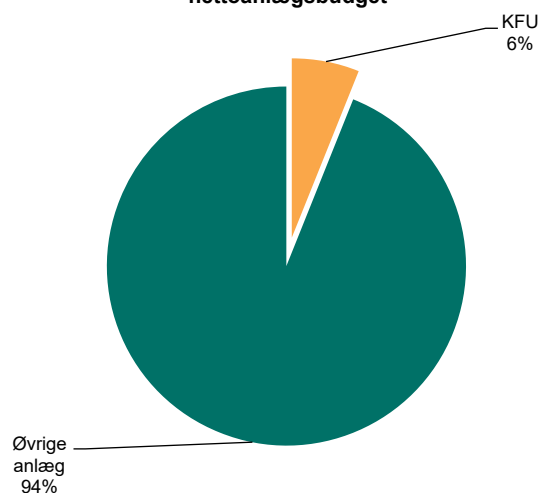
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Talent	2,522	2,522	2,522	2,522
Idræt	24,750	24,750	24,771	24,771
Kultur	19,262	18,713	18,713	18,713
Fritid	1,000	1,000	1,000	1,000
Administration	5,067	5,067	5,067	5,067
Institutioner	50,579	50,373	50,373	50,373
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	103,180	102,425	102,446	102,446

Afrundingsforskelle kan forekomme

Beskrivelse af området

Udvalget for Kultur og Fritid er ansvarlig for Haderslev Kommunes kultur- og fritidsaktiviteter og samarbejdet med staten, regionen, andre kommuner herunder kulturaftalen i Trekantområdet Danmark, kulturaftale Sønderjylland/Schleswig samt kultursamarbejdet mellem de 4 sønderjyske kommuner. Derudover er der kommunens institutioner, de mange frivillige foreninger, organisationer og aktive enkeltpersoner.

Udgifterne på området fordeles til:

- Decentrale kommunale enheder: Kulturhuset Bispen, Haderslev Musikskole, Historie Haderslev, Vojens Hallerne, TalentCenter Haderslev og Haderslev Idrætscenter.
- Kommunale idrætsfaciliteter som klubhuse, haller og udeanlæg.
- Selvejende idrætsinstitutioner som f.eks. StreetDome, Gram Fritidscenter, selvejende og selvstyre haller.
- Tilskud til folkeoplysende aktiviteter: Lokaletilskud, aktivitetstilskud, kursustilskud, aftenskoletilskud og udvalgets egen udviklingspulje til initiativer og prioriteringer.
- Tilskud på kulturområdet til blandet andet Teatret Møllen, Forsøgsscenen, Kulturhuset Harmonien, Vojens Kultur- og Musikhus, Kultursamvirket, Idrætssamvirket, Fritidssamvirket, Samvirket for Arkiv- og Museumsområdet, Trekantområdets Festuge, Dansk- Tysk Kulturaftale, Tørring Mølle, det Sønderjyske Kulturkoordinationsudvalg med flere.
- Anlægs- og facilitetspuljer samt diverse ansøgningspuljer til konkrete aktiviteter.
- Eliteidrætten i forhold til Team Danmark samarbejdet.

Der er op mod 50 kommunale faciliteter, som driftes inden for området, og godt 80 selvejende eller forenings-ejede faciliteter, som modtager driftstilskud.

Herudover varetages opgaver og projekter, så som udvikling og drift af faciliteter og tilknyttede arealer, grejbank, udvikling af kultur- og fritidsaktiviteter, som fx arbejdet med behovs- og potentialeanalyse vedrørende svømme-faciliteter, udviklingsplan for Haderslev Idrætscenter, revision af kommunens kultur- og fritidspolitik og meget mere.

I Kultur og Fritid samt de decentrale institutioner, udbetales der løn til ca. 200 medarbejdere, omfattende fast-ansatte, vikarer/timelønnede samt fleksjobber. Lønbudgettet udgør ca. 55% af det samlede budget.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Opgavevaretagelsen på kultur- og fritidsområdet foregår inden for rammerne af de politiske visioner, kultur- og fritidspolitikken "Talentmiljøer for alle" og lovgivningen. I styrelsesvedtægten er følgende opgaver angivet: Kultur- og fritidsområdet, herunder breddeidrætten, eliteidrætten og talentcenter, folkeoplysningsområdet, herunder samvirkerne, udarbejdelse af en eventstrategi, kommunale kultur- og fritidsinstitutioner, herunder bibliotek, musikskole, arkiv og idrætsfaciliteter, samt samarbejde med eksterne kultur- og fritidsinstitutioner, idet samarbejde med kultur- og fritidscentre i landdistrikter dog hører under Land- og Byudviklingsudvalget.

Området løftes i samarbejde med en række aktører inden for kultur- og fritidslivet, og serviceområdet har bl.a. opgaver i relation til følgende udvalg og sammenslutninger:

- Fællesrådet for Kultur- og fritidsområdet
- Idrætssamvirket
- Kultursamvirket
- Fritidssamvirket
- Samvirket for Arkiv- og Museumsområdet
- Haderslev Talentråd – Sport
- Diverse bestyrelser og selvejende institutioner

Det samlede antal godkendte foreninger i Haderslev Kommune indenfor kultur-, fritids- og idrætsområdet er på i alt ca. 300 godkendte foreninger.

Det samlede antal medlemmer af foreningslivet på tværs af kultur, fritid og idræt i Haderslev Kommune er på i alt ca. 37.000 medlemmer.

Det vurderes at være ca. 3.500 frivillige i Haderslev Kommune på kultur-, fritids- og idrætsområdet, som omregnet vurderes til ca. 300 fuldtids-jobs.

Styringsredskaber og lovgivning

Folkeoplysningsloven, Biblioteksloven og Musikskoleloven bestemmer de lovbundne opgaver på kultur- og fritidsområdet. Herudover er Eliteidrætsloven, Arkivloven, Teaterloven, Museumsloven og Lov om kulturaftaler relevante lovgivninger for det arbejde, der sker på området. Endelig rummer kommunalfuldmagtsreglerne hjemmel til arbejdet inden for kultur og fritid.

Anlæg

Anlægsområder for Kultur- og Fritidsudvalget (KFU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B	6,000	6,000	-	-
Helhedsplan for boldbaner ved Haderslev Idrætscenter	4,600	-	-	-
Anlægs- og facilitetspulje	2,000	2,000	2,000	2,000
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt	12,600	7,500	2,000	2,000

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2023

Kultur- og Fritidsudvalget ønsker at sætte en retning, der binder kommunen sammen. Kultur- og fritidslivet er en meget vigtig aktør i kommunens vækst- og velfærdsudvikling. Der skal sættes en retning, der favner mangfoldigheden og alligevel sætter en fælles ramme for de tre vækstmål om 250 flere i uddannelse, 500 flere indbyggere samt 1000 flere arbejdspladser – alle mål i 2030.

Kultur- og Fritidsudvalget ønsker at arbejde strategisk med både indhold og rammer. I forhold til rammerne er udvalget i gang med at revidere kultur- og fritidspolitikken. Herudover – og som en del af den nye styrelsesvedtægt, skal udvalget udarbejde en eventstrategi i indeværende kommunalbestyrelsesperiode.

På indholdssiden er det Kultur- og Fritidsudvalgets ambition blandt andet at arbejde med faciliteter og bygninger. Målet er at disse fungerer optimalt, danner rammen for både eksisterende og nye fællesskaber, samt skaber sammenhænge og synergier, både mellem det organiserede og selvorganiserede kultur- og fritidsliv og det lokalområde de er en del af.

Kultur- og Fritidsudvalget er optaget af at de strategiske mål og ambitioner udmøntes gennem et tæt samarbejde med foreningslivet og frivilligheden. Særligt samarbejdet med de 4 samvirker indenfor udvalgets område (Fritidssamvirket, Kultursamvirket, Idrætssamvirket, Samvirket for Arkiv- og museumsområdet), er vigtigt, da disse repræsenterer de mange forskellige foreninger indenfor kultur- og fritidsområdet i Haderslev Kommune. Men også dialogen med - og nærheden til, kultur- og fritidsinstitutionerne vægtes højt af udvalget. Det er bl.a. gennem forenings- og institutionslivet at udvalgets mål og ambitioner udmøntes.

4.5. Teknik- og Klimaudvalget

Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Teknik- og Klimaudvalget (TKU)

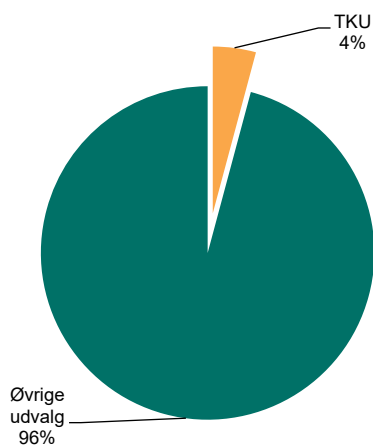
Teknik- og Klimaudvalget beskæftiger sig overordnet set med infrastrukturanlæg, kollektiv trafik, regulering af arealanvendelse, natur- og miljøbeskyttelse,

På myndighedsområdet drejer det sig om opgaver under blandt andet Planloven, Byggeloven, Miljøbeskyttelsesloven, Naturbeskyttelsesloven og vejlovgivningen.

Dertil kommer en række driftsopgaver af primært vejområdet og drift af de kommunale havne og færger samt drift af vandløbsområdet.

Budgetandele

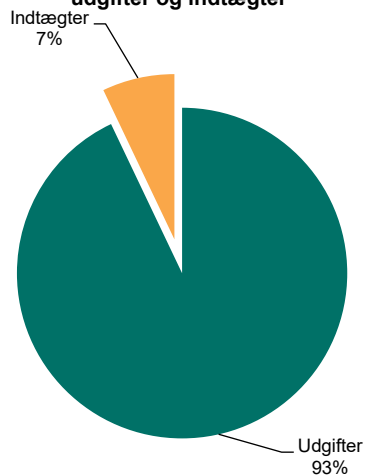
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

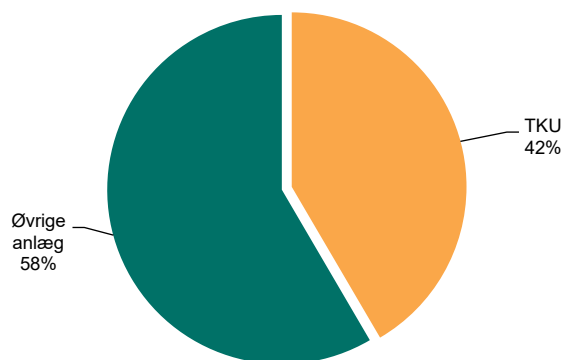
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Jorde og faste ejendomme	2,884	2,467	1,945	1,945
Fritidsområder	13,092	13,092	13,092	13,092
Naturbeskyttelse og Vores kyst	2,197	0,046	0,046	0,046
Vandløbsvedligeholdelse	5,454	4,922	4,922	4,922
Miljøbeskyttelse	0,603	0,602	0,542	0,542
Rottebekæmpelse	-0,559	-0,559	-0,559	-0,559
Trafikplanlægning og trafiksikkerhed	1,757	1,757	1,757	1,757
Vejvedligeholdelse m.v.	45,128	45,128	45,128	45,128
Busdrift og læskure	26,058	26,696	26,696	26,696
Færge og havne	6,117	6,117	6,117	6,117
Fællesudgifter og administration	54,579	54,242	53,947	53,947
Vejafvandingsbidrag og vintervedligeholdelse	14,131	14,131	14,131	14,131
Teknik- og Klimaudvalget, i alt	171,442	168,641	167,764	167,764

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Forklaringer til udvalgets faldende driftsramme i årene 2023-2025:

- Under jorde og faste ejendomme er afsat to negative puljer: 1) en energi-sparepulje, som udmøntes under alle udvalg, når der er foretaget energi-investeringer under bygningsvedligeholdelsespuljen med afledte driftsbesparelser til følge 2) en kloge m2 pulje, som skal udmøntes under alle udvalg, når der opnås driftsbesparelser ved at udnytte kommunens bygningsmasse bedre, f.eks. gennem færre lejeudgifter eller ved salg af tidligere kommunale bygninger.
- Fra 2024 er der ikke længere afsat midler til Vores Kyst.
- Øvrige forskelle mellem år skyldes udmøntede omstillingsbidrag i forbindelse med budgetlægning 2022 og 2023.

Beskrivelse af området

Arbejdet under Teknik- og Klimaudvalget er organiseret under Teknik og Klima i 3 hovedområder:

- Plan, Byg og Sekretariat
- Klima og Miljø
- Drift og Anlæg

Plan, Byg og Sekretariat har opgaveporteføljen med lokal- og kommuneplanlægning, byggesagsbehandling, BBR, ejendomsskatteopkrævning, kort og geodata. Desuden servicerer området øvrige udvalg, idet området har opgaveporteføljen køb og salg af jord m.v. under Økonomiudvalget samt servicering af landdistrikter og områdefornyelse under Land- og Byudviklingsudvalget.

Klima og Miljø varetager sektorplanlægningen for udviklingen af affalds-, spildevands- og vandforsyningsområdet, vedligeholdelse af vandløb, pleje af naturområder, vandløbsrestaurerings- og naturgenopretningsprojekter, myndighedsopgaver vedrørende virksomheder, husdyrbrug, natur, vandløb og kystbeskyttelse samt rottebekæmpelse.

Drift og Anlæg omfatter opgaveporteføljen færge- og havnedrift, vedligeholdelse og renovering af kommunens bygninger, trafikplanlægning, trafiksikkerhed, kollektiv trafik, herunder Vojens Lufthavn og busdrift samt alle trafikrelaterede myndighedsopgaver. På anlægssiden er området ansvarlig for alle byggemodnings- vej og cykelstiprojekter under Teknik- og Klimaudvalget. Endvidere er Drift og Anlæg med i kommunens større byggeprojekter under øvrige udvalg, f.eks. når der bygges nye børnehaver eller plejehjem.

Driftsafdelingen varetager overordnet set drift og vedligeholdelse af kommunens veje og grønne områder. Ligeledes håndterer Driftsafdelingen en række kommunale idrætsanlæg og enkelte drifts- og vedligeholdelsesopgaver af udenoms arealer ved skoler og institutioner m.v.

Styingsredskaber og lovgivning

Teknik- og Klimaudvalget varetager den umiddelbare forvaltning af kommunens opgaver efter bl.a. vejloven, naturbeskyttelsesloven, miljøbeskyttelsesloven, planloven og byggeoven.

Som et led i arbejdet med konkret at skabe værdi for borgere og erhvervsliv arbejdes der løbende på at skabe en styringsmetode, der bl.a. måler på sagsbehandlingstider samt oplevelsen af afdelingernes tilgang til dialog, løsningsfokus m.v.

Anlæg

Anlægsområder for Teknik- og Klimaudvalget (TKU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Østergade/Honnørkajen, klargøring af grund m.v.	1,000	1,200	-	-
Masterplan Jomfrusti-projekt	34,300	29,050	32,000	36,750
Klimalavbund og andre synergiprojekter ved vandløb	0,500	0,500	0,500	-
Naturprojekter og øget biodiversitet	1,000	0,500	0,500	-
Landbrugets BNBO-indsats for drikkevandet	0,300	-	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	2,000	2,000	2,000	-
DK2020 projekter i ny klimaplan	3,022	3,000	2,000	-
Forbedret infrastruktur Arnum	1,100	-	-	-
Cykelsti Nustrup – Uldal	6,500	-	-	-
Flytning af driftsafdelingen	5,000	6,800	-	-
Broer og bygværker	2,700	2,700	2,700	2,700
Krydsningshelle på Østergade ved Vojens-Hallerne	0,500	-	-	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	1,400	-	0,800	-
Pulje til realisering af trafikikkerhedsplan	1,000	1,000	1,000	-
Tilgængelighedspulje	0,400	0,400	0,400	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	5,000	5,000	3,000	-
Funktionskontrakter på veje *)	20,700	20,700	20,700	20,700
Teknik- og Klimaudvalget, i alt	86,422	72,850	65,600	60,150

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2023

Haderslev Kommune er med til at skabe de rammer, som gør det muligt for vores virksomheder at vokse og udvikle sig. I den kommunale planlægning skaber Teknik og Klimaudvalget de forudsætninger, der skal til for at sikre vækst for erhvervslivet og velfærd for borgerne.

En af kommunens styrker er kæden af stærke virksomheder, der sikrer høj kvalitet af produktion og forædling af fødevarer fra jord til bord. Samtidig råder kommunen over mange biler, ejer mange bygninger og står for store anlægsprojekter. Derfor prioriterer Teknik og Klimaudvalget:

- At fokusere på vækst dagsordenen når vi via planlægning såvel som nyanlæg skaber rammer for udviklingen i kommunen.
- At sikre en hurtig og kompetent myndighedsbehandling
- At fokusere på den grønne dagsorden, herunder bl.a. arbejdet Haderslev Kommunes klimaplan (DK 2020).
- At sikre stabil drift og vedligehold af kommunale arealer, særligt veje og grønne områder, til gavn for kommunens borgere og virksomheder såvel som besøgende

4.6. Ungeudvalget

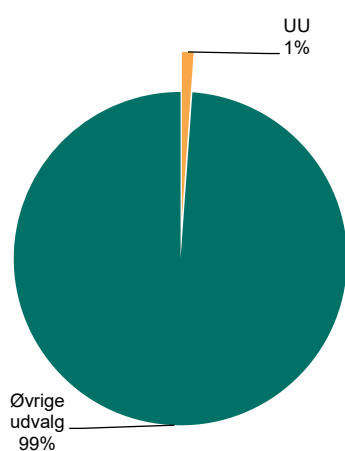
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Ungeudvalget (UU)

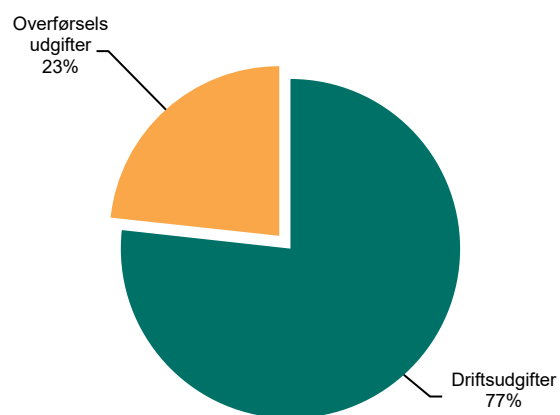
- Jobcenter - ungeteam
- Ungdommens uddannelsesvejledning (UU)
- Forberedende grunduddannelse (FGU)
- Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)
- Særlige indsatser

Budgetandele

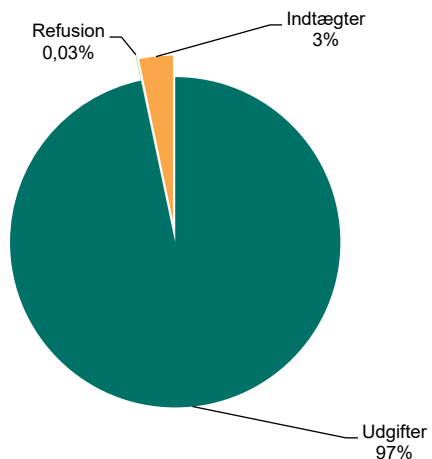
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Jobcenter ungeteam	9,370	9,370	9,370	9,370
Ungdommens uddannelsesvejledning (UU)	5,415	5,415	5,415	5,415
Forberedende grunduddannelse (FGU)	15,031	15,031	15,031	15,031
Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)	16,397	16,397	16,397	16,397
Særlige indsatser	1,891	1,891	1,891	1,891
Ungeudvalget, I alt	48,104	48,104	48,104	48,104

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Ungeudvalget er et nyoprettet stående udvalg, hvori der er placeret en række opgaver, der har betydning for unge og deres uddannelses- og jobmuligheder i Haderslev Kommune.

Den kommunale ungeindsats

Den kommunale ungeindsats koordinerer de unges samlede forløb på tværs af uddannelses-, beskæftigelses- og socialindsatsen. Unge under 25 år, der ikke er i gang med eller ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende ungdomsuddannelse, kan få vejledning om uddannelse og job hos den kommunale ungeindsats. Den kommunale ungeindsats foretager målgruppevurdering af unge, der ønsker at starte på Forberedende grunduddannelse og ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Jobcentrets ungeteam

Jobcentrets ungeteam varetager den beskæftigelsesrettede indsats for unge 15 – 29-årige, der ikke har gennemført en erhvervskompetencegivende uddannelse, og som ikke er i uddannelse eller job. Indsatsen foregår indenfor rammerne af Lov om en aktiv beskæftigelsesindsats (LAB).

Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU)

UU vejleder alle unge i 7. til 10. klasse, individuelt og kollektivt. Alle elever modtager kollektiv vejledning. Elever, der ønsker at starte på en uddannelse, som de ikke er vurderet parat til, skal have individuel vejledning. Vejledningen skal her være særlig målrettet mod, at eleven bliver parat til uddannelse. Vejledningen foregår indenfor rammerne af Lov om kommunal ungeindsats for unge under 25 år.

Forberedende grunduddannelse (FGU)

FGU henvender sig til unge under 25 år, der endnu ikke er parat til at gå i gang med eller at gennemføre en anden ungdomsuddannelse. Det kan være af faglige, personlige eller sociale årsager. Formålet med FGU er, at den unge forberedes på efterfølgende at kunne fortsætte på en erhvervsuddannelse, en gymnasial uddannelse eller at komme i job. FGU består af forskellige uddannelsesspor, som kan tilpasses den unges behov og interesser.

Særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU)

STU er en 3-årig uddannelse, der henvender sig til unge udviklingshæmmede og andre unge med særlige behov. Uddannelsens formål er at udvikle den unges personlige, sociale og faglige kompetencer til så selvstændig og aktiv deltagelse i voksenlivet som muligt og eventuelt til videre uddannelse og beskæftigelse. STU er for de unge, der ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse, selv ikke, hvis der ydes specialpædagogisk støtte.

Uddannelsen foregår indenfor rammerne af Lov om ungdomsuddannelse for unge med særlige behov.

Særlige indsatser

Boligsocial indsats

Haderslev Kommune, Haderslev Andels Boligforening (HAB) og Haderslev Boligselskab v/Domea samarbejder om boligsociale helhedsplaner for Varbergparken og Sydbyen – Hjemegn 6100 Afdelingschefen for Unge og Uddannelse indgår i den boligsociale bestyrelse.

Samarbejde med ungdomsuddannelserne, herunder udvikling af et campusområde

Haderslev Kommune vedtog i 2016 en uddannelsespolitik under overskriften "Uddannelsesbyen Haderslev". Politikken skal understøtte, at Haderslev som uddannelsesby har studiemiljøer og tilbud til unge, som gør det attraktivt at tage en uddannelse og senere i livet et job i Haderslev Kommune.

Fastholdelsesmentor

Fastholdelsesmentor indsatsen blev startet op som et projekt i 2017, og er fra 2022 implementeret i den daglige drift, jfr. beslutning i Beskæftigelses- og Integrationsudvalget.

Det er en særlig indsats til unge, der er i risiko for at falde ud af deres uddannelse, hvor målet er, at den unge fastholdes i uddannelse eller støttes i et omvalg.

Samarbejdsaftaler og projekter

Haderslev Kommune har indgået aftale med Headspace. Tilbuddet har fokus på børn og unge i alderen 12-25 år, som ikke er syge nok til psykiatrien, men heller ikke raske nok til et velfungerende liv med uddannelse/job, sociale relationer mv. Headspace er primært drevet af frivillige, og målet er at de unge føler sig set, hørt og mødt, og oplever bedre trivsel og mindre ensomhed.

Haderslev Kommune stiller lokaler til rådighed, og har tilknyttet 2 medarbejdere til Headspace, i alt 15 timer ugentligt.

Mål og ambitioner for 2023

Målet er at indfri den uddannelsespolitiske målsætning om, at alle 25-årige skal have gennemført en uddannelse, være i uddannelse eller være i beskæftigelse.

Konkret betyder det, at

- mindst 30% af de unge skal vælge en erhvervsuddannelse direkte fra grundskolen i 2025
- mindst 90% af de 25-årige skal have gennemført en ungdomsuddannelse i 2030.

Som led i Haderslev Kommunes indsats for at skabe vækst og velfærd er målet at indfri ambitionerne om, at:

- + 250 flere i uddannelse
- + 500 indbyggere og
- + 1.000 arbejdspladser.

Udviklingen følges løbende på opstillede mål og delmål på indikatorerne uddannelse og job.

4.7. Senior- og Sundhedsudvalget

Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Senior- og Sundhedsudvalget (SSU)

- Hjemmepleje, sygepleje og plejehjem
- Hjælpe midler
- Omsorgstandpleje, specialtandpleje og tandplejetilbud til børn og unge
- Genoptræning og vedligeholdelsestræning
- Forebyggende og sundhedsfremmende tilbud, herunder patientrettet forebyggelse
- Drift af kommunens sundhedscentre
- Samarbejde med Region Syddanmark og de øvrige syddanske kommuner i regi af sundhedsaftalen
- Betaling og opfølgning heraf til Region Syddanmark
- Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde efter Servicelovens §§ 18 og 79

Budgetandele

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Senior og Rehabilitering	585,468	585,479	585,031	585,031
Øvrige områder	23,750	24,499	24,617	24,617
Visitationen (bestillerbudget/hjælpebidler)	155,901	155,901	155,901	155,901
Sygepleje og Rehabilitering (bestillerbudget)	109,236	109,237	109,237	109,237
Plejecentre	219,917	219,917	219,917	219,917
Ældreplejen i eget hjem	12,798	12,798	12,798	12,798
Øget rehabilitering herunder E-distrikt	24,112	24,112	24,112	24,112
Systemudgifter, SOSU-elever og sekretariat	39,754	39,015	38,449	38,449
Sundhed og Forebyggelse	334,436	334,436	334,454	334,454
Sundhedssamarbejde og Forebyggelse	28,523	28,523	28,541	28,541
Aktivitetsbestemt medfinansiering	251,687	251,687	251,687	251,687
Tandplejen	25,950	25,950	25,950	25,950
Træning og Rehabilitering	28,276	28,276	28,276	28,276
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	919,904	919,915	919,485	919,485

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området*Hjemmepleje, sygepleje og plejecentre*

Haderslev Kommune driver 6 kommunale plejecentre og 2 selvejende plejecentre med i alt 358 pladser. Den enkelte borger på plejecentret er visiteret af kommunens visitatorer jf. de politiske besluttede kvalitetsstandarder.

Derudover er der et plejecenter med 58 pladser, der drives af Forenede Care.

Borgere, der har behov for pleje i eget hjem, har mulighed for at vælge mellem private tilbud efter fritvalgsordningen eller den kommunale hjemmepleje. Den kommunale hjemmepleje er opdelt i 5 distrikter. Distrikterne har tilsammen ca. 1.300 visiterede borgere pr. uge.

Borgere med rehabiliteringspotentiale mødes af et tværfagligt team (Fremskudt enhed og Døgnrehabilitering på Frix), der med udgangspunkt i borgerens ønsker og egne mål hjælper til at opnå højere selvstændighed. Derudover tilbydes hjemmeboende borgere og borgere på plejecentre genoptræning og rehabiliterende indsatser. Borgere og pårørende støttes og aflastes desuden gennem tilbuddene i kommunens 2 dagcentre og 4 aktivitetscentre.

Hjemmesygepleje ydes efter lægehenvielse til alle personer, der bor eller opholder sig midlertidigt i Haderslev Kommune. Hjemmesygeplejen er delt op i 3 distrikter og tilbyder både sygepleje i borgerens eget hjem og på kommunens sygeplejeklinikker.

Maden til beboerne på plejecentrene laves på plejecentrene, mens mad til de hjemmeboende visiterede borgere kommer fra henholdsvis Elbo I/S, Det Danske Madhus og Hotel Norden.

Haderslev Kommune uddanner social- og sundhedsassistenter og social- og sundhedshjælpere på henholdsvis plejecentre, plejedistrikter og i socialpsykiatrien. Eleverne er både unge- og voksnelever.

Hjælpebidler

Borgere kan ansøge om hjælpebidler til f.eks. bleer, biler, kørestole, proteser og optiske synshjælpebidler.

Omsorgstændpleje, socialtændpleje, specialtændpleje og tandplejetilbud til børn

I henhold til Sundhedsloven skal den kommunale tandpleje tilbyde:

- Et gratis forebyggende og behandlende tandplejetilbud til alle børn og unge op til 18 år. Med finansloven 2022 blev det besluttet også at gøre tandplejen for unge mellem 18 og 21 år gratis. Det er forventningen at påbegynde implementering fra medio 2022 og indfase én årgang om året. Ordningen forventes fuldt implementeret ved udgangen af 2025.

- Et forebyggende og behandlende omsorgstandplejetilbud til den del af befolkningen, hvis egenomsorg er så begrænset som følge af fysisk eller psykisk svækkelse, at man ikke kan benytte det traditionelle tandplejetilbud.
- Et specialiseret tandplejetilbud til den gruppe af psykisk syge og psykisk udviklingshæmmede, der dels ikke kan benytte det traditionelle tandplejetilbud og derudover har brug for et mere specialiseret behandlingstilbud end det, som omsorgstandplejen kan tilbyde.
- Et gratis tandplejetilbud til borgere med særlige sociale problemer, i form af gadehjælp samt borgere, der kan benytte herberger, varmestuer, væresteder på grund af hjemløshed, herunder borgere som ikke kan opholde sig i egen bolig, jf. Servicelovens §§ 104 og 110, og som ikke kan udnytte de almindelige tandplejetilbud.

Genoptræning og vedligeholdelsestræning

Træning og Rehabilitering varetager genoptræningen af borgere, gennem hele livet, det kan være alle fra 0-100 år, efter sygehusindlæggelse. Borgeren får en genoptræningsplan, som er lavet på baggrund af en lægefaglig vurdering. Derudover varetages også genoptræning uden sygehusindlæggelse, som visiteres af kommunen på baggrund af henvendelse fra borger/pårørende/læge eller andre.

Vederlagsfri fysioterapi

Vederlagsfri fysioterapi og ridedysfunktionsfysioterapi ordineres af lægerne. Fysioterapien er til personer med svært fysisk handicap eller varig funktionsnedsættelse som følge af progressiv sygdom, som fx sklerose.

Vederlagsfri fysioterapi leveres af privatpraktiserende fysioterapeuter. På plejecentrene og på børneområdet er Træning og Rehabilitering primært leverandør af vederlagsfri fysioterapi.

Forebyggende og sundhedsfremmende tilbud, herunder patientrettet forebyggelse, tilbuddene dækker borgere mellem 0-100 år

Dette omhandler tobaksforebyggelse og andre prioriterede indsatser, som blandt andet dækker mental sundhed, livsstilssygdomme som overvægtsbehandling, stress/ depression og at finde tilknytning til værdifulde og sundhedsfremmende fællesskaber.

Kurser efter Stanford konceptet - Lær at tackle kurser - hvor udsatte borgere underviser borgere og pårørende i bl.a. pårørendenetværk, angst og depression, kronisk sygdom samt smerter vha. støtte og supervision fra Komiteen for Sundhedsoplysning.

Patientrettet forebyggelse er indsatser rettet mod borgere med kronisk sygdom eks. KOL, diabetes, hjertesygdom, kræft, depression, samt ryg sygdomme, som her får et kursus med henblik på at lære at leve med og håndtere deres kroniske sygdom også i et arbejdsmæssigt perspektiv.

Drift af kommunens sundhedscentre

Udvalget er ansvarligt for driften af Sundhedscenter Vojens og Sundhedscenter Haderslev.

Samarbejdet med Region Syddanmark og de øvrige syddanske kommuner i regi af sundhedsaftalen

Sundhedsaftalen er trådt i kraft og udvalget forestår implementering af den nye sundhedsaftale sammen med de andre udvalg.

Den aktivitetsbestemte medfinansiering af sundhedsvæsenet er de udgifter Haderslev Kommune skal afholde til regionerne for borgere, der bruger sygehuse og almen praksis mm. Afregningen af medfinansieringen er i 2022 budgetteret i overensstemmelse med udmeldingen fra KL. Der afventes en afklaring fra regeringen omkring en mulig omlægning af afregningen i fremtiden.

Betaling og opfølgning heraf til Region Syddanmark

Kommunen betaler for aktiviteterne på de kommunalt finansierede regionale sundhedsaktiviteter, som dækker udgifter til specialiseret ambulans genoptræning, hospiceophold og udgifter til færdigbehandlede patienter med både fysiske eller psykiske sygdomme.

Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde efter Servicelovens §§ 18 og 79

Støtte og facilitering af det frivillige sociale arbejde sker efter servicelovens § 18.

Endvidere er det muligt for frivillige og andre at søge om støtte til aktiviteter under "Haderslev i bevægelse".

En kommunal ansat frivillig-kordinator er bindeled mellem kommunen (og på tværs af afdelinger) og de frivillige.

Styringsredskaber og lovgivning

Området varetages i henhold til Serviceloven og Sundhedsloven. Der løses endvidere opgaver inden for andre lovgivninger fx på arbejdsmarkedsområdet.

Plejecentrene og hjemmeplejen er aktivitetsafregnet, mens hjemmesygeplejen og hjælpemidler er rammebudgetteret.

Anlæg

Anlægsområder for Senior- og Sundhedsudvalget (SSU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Sundhedstilbud i Gram inkl. Sygeplejeklinik	1,000	-	-	-
Opførelse af 16 ældreboliger på Højmarken i Gram	14,500	6,100	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram	3,500	1,400	-	-
Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger	3,000	1,600	-	-
Velfærdsteknologiske løsninger	1,000	1,000	1,000	-
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt	23,000	10,100	1,000	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2023

Senior- og Sundhedsudvalget vil i de kommende fire år, turde være modige sammen og skabe handlinger, tiltag og projekter, som udspringer i tilgangen om at skabe en værdifuld hverdag – hver dag, som sætter borgeren før systemet.

Med det er der fem temaer/områder:

- Skabe en positiv fortælling om udviklingen i plejesektoren
- Udvikling, rekruttering og fastholdelse af medarbejdere gennem fokus på trivsel, ledelse, rammer, fleksibilitet og mikrojobs.
- Mental sundhed, både for de unge og for seniorerne
- Fællesskaber og de frivilliges særlige rolle, hvor kommunen ikke nødvendigvis er hele løsningen
- Udbrede kendskabet og tankerne bag Det Dobbelte KRAM så der er en fælles forståelse og retning for hele Haderslev Kommune

4.8. Økonomiudvalget

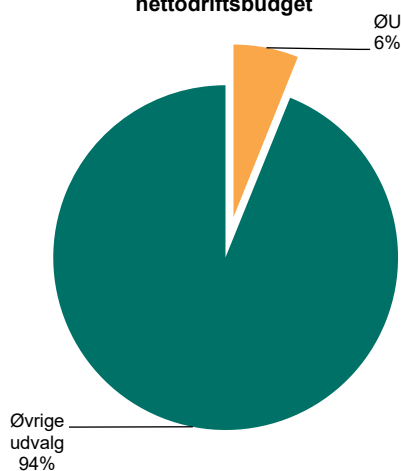
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Økonomiudvalget (ØU)

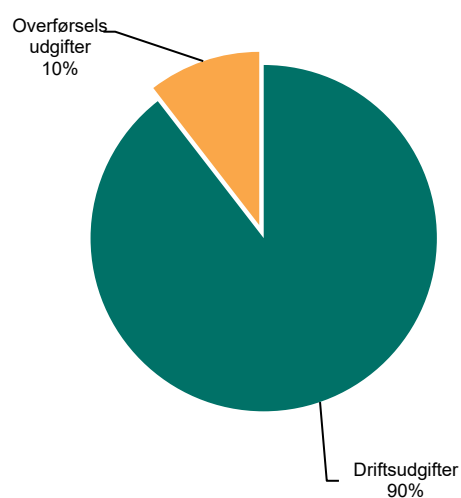
- Kommunaldirektør
- Kommunalbestyrelse
- Sekretariat, Udvikling og Personale
- Økonomi og Løn
- IT og Digitalisering
- Borgerrådgiver og Databeskyttelsesrådgiver

Budgetandele

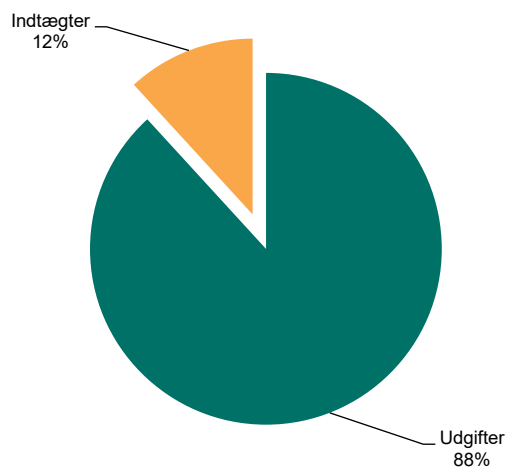
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

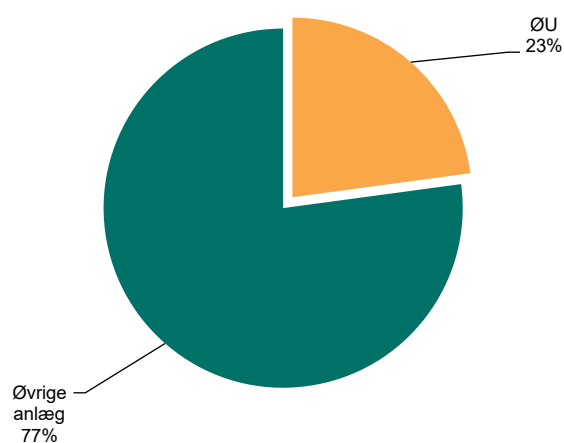
Fordeling af udvalgets nettodriftsbudget

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Driftsudgifter, I alt	213,154	214,049	214,347	214,347
Kommunaldirektør	12,597	12,597	12,597	12,597
Økonomi og Løn	97,230	97,785	97,842	97,841
Sekretariat, Udvikling og Personale	38,828	38,828	38,828	38,828
IT og Digitalisering	25,298	25,298	25,298	25,298
Teknik og Klima	0,082	0,082	0,082	0,082
Børn- og Kultur	1,972	1,972	1,972	1,972
Centrale puljer	24,916	25,256	25,498	25,498
Budgetværn	12,231	12,231	12,231	12,231
Overførselsudgifter, I alt	25,000	25,000	25,000	25,000
Økonomiudvalget, I alt	238,154	239,049	239,347	239,347

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Økonomiudvalgets ramme er nedjusteret med omstillingsbidraget på 0,5 % svarende til 1,100 mio. kr. årligt. 0,200 mio. kr. er udmøntet af effektiviseringspuljen vedr. indkøb og de resterende 0,900 mio. kr. er udmøntet af flere fælles udgifter under hvert område.

Beskrivelse af området

I forlængelse af mål og ambitioner for 2023. For at kunne opfylde formålet for Økonomiudvalgets arbejde, skal den økonomiske politik overholdes. Dette gøres blandt andet ved at følge de aftalte budgetstrategier og budgetprocesser.

Arbejdet med IT-sikkerhed kræver stort fokus på at have opdaterede rammer for datasikkerhed og hele tiden følge med udviklingen indenfor digitalisering. Dette er med til at fremme en effektiv service for borgere og medarbejdere i hele kommunen.

Yderligere er det vigtigt hele tiden at have personalepolitikken for øje, så man i Haderslev kommune har kompetente og motiverede medarbejdere, som kan yde den bedst mulige service for borgere og virksomheder. Dette indebærer at have stort fokus på rekruttering, fastholdelse og sygefravær.

Der forventes at være omkring 120 ansatte i stabene i 2023. Langt størstedelen er ansat i de store stabsafdelinger i Økonomi og løn, Sekretariat og udvikling samt IT og digitalisering. Af større udgiftsområder, udover løn, under Økonomiudvalget kan nævnes barselsfonden, tjenestemandspension, kommunalbestyrelsesarbejde, forsikringer, beredskab i Sønderjylland og Udbetaling Danmark.

Anlæg

Anlægsområder for Økonomiudvalget (ØU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Byudvikling	2,501	6,100	3,600	5,700
Erhvervsjord	2,500	5,000	5,000	-
Salg af jord, indtægter	-2,000	-	-	-
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Udgifter	1,900	1,900	1,900	1,900
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Indtægter	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	1,343	1,400	1,400	1,400
Bygningsvedligeholdelse m.v.	33,168	32,430	32,300	32,300
Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram	1,500	3,000	5,000	-
Strukturelle ændringer på borgernære områder	-	5,600	10,000	-
Udmøntet anlægspulje	8,000	14,100	42,900	72,900
Økonomiudvalget, i alt	47,512	68,130	100,700	112,800

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Mål og ambitioner for 2023

Udgangspunktet for Økonomiudvalgets arbejde er den økonomiske politik, personalepolitikken, digitalisering og IT-sikkerhed. Dette gøres bl.a. gennem en årlig budgetstrategi samt en række politikker, som har særlig betydning for Økonomiudvalgets arbejde, fx indkøbs- og udbudspolitik.

Formålet med Økonomiudvalgets arbejde er bl.a. at sikre en robust økonomi og et råderum, der kan understøtte vækst- og velfærdsgangene.

4.9. Vækst- og Udviklingsudvalget

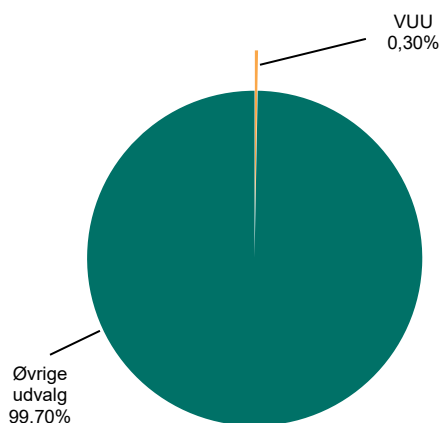
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Vækst- og Udviklingsudvalget (VUU)

- Vækststrategien
- Planstrategi og udviklingsplaner
- Erhvervsudvikling
- Turisme
- Jomfrusti-projektet
- Vojens Lufthavn
- Udvikling af området omkring flyvestation Skrydstrup

Budgetandele

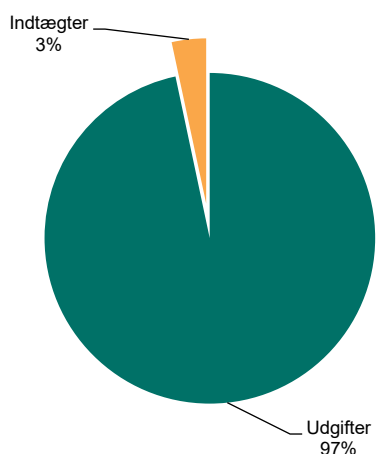
Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Der er ingen anlæg på udvalgets område.

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Erhvervsfremme og turisme	10,791	10,791	10,791	10,791
Vojens Lufthavn	0,754	0,754	0,754	0,754
Vækst og Velfærd	0,104	0,104	0,104	0,104
Fighterwing Skrydstrup	0,104	0,104	0,104	0,104
Vækst- og Udviklingsudvalget, I alt	11,753	11,753	11,753	11,753

Afrundingsdifferencer kan forekomme

Beskrivelse af området

Vækst- og Udviklingsudvalget er et nyoprettet stående udvalg, hvori der er placeret en række opgaver, der har betydning for vækst og udvikling i Haderslev Kommune.

Vækststrategi

I forlængelse af kommunalbestyrelsens fokus på at skabe vækst og velfærd, er der på baggrund af en lang og inddragende proces vedtaget en 2030-ambition, der opstiller mål og delmål for udviklingen i Haderslev Kommunen inden for de tre vækstspor: Uddannelse, bosætning og arbejdspladser. For at opnå 2030-ambitionen udarbejder Vækst- og Udviklingsudvalget bl.a. en bosætningspolitik, en uddannelsespolitik og en erhvervs politik.

Planstrategi og udviklingsplaner

Planstrategien er overliggende for kommunens plan- og udviklingsarbejde og udarbejdelsen af en ny er forankret i Vækst- og Udviklingsudvalget, i tæt samarbejde med Økonomiudvalget.

Gennem strategiske byudviklingsplaner og hovedplaner arbejder udvalget for at skabe sammenhængende udvikling i byerne – med udgangspunkt i deres forskellige kvaliteter, funktioner og attraktioner. Konkret er der udarbejdet en hovedplan for Haderslev by, igangsat et partnerskab for levende bymidter i Vojens og det er besluttet, at der skal laves hovedplaner for Gram med Vision Gram samt i landdistrikterne.

Erhvervsudvikling

Haderslev Kommune har en bred erhvervs politisk indsats med aktiviteter både lokalt og i samarbejde med andre fx Trekantområdet Danmark og Udviklingsråd Sønderjylland (URS).

Den lokale erhvervsindsats handler bl.a. om god sagsbehandling og planarbejde, der understøtter udvikling, herunder erhvervsjord. Derudover samarbejder kommunen med Haderslev Erhvervsråd (HER), der yder erhvervsservice bl.a. til iværksættere. I 2022 udarbejdes en ny erhvervs politik og samarbejdsaftale med HER.

Turisme

På turismeområdet arbejdes der med at skabe sammenhæng mellem de aktive, de historiske og de kulturelle tilbud som Haderslev Kommune tilbyder. Haderslev Kommune er desuden en del af Destination Sønderjylland og der arbejdes også med turisme i regi af Trekantområdet Danmark.

Jomfrusti-projektet

Jomfrusti-projektet er Haderslev Kommunes største udviklingsprojekt og Vækst- og Udviklingsudvalget er politisk styregruppe for projektet. Visionen bag Jomfrusti-projektet er at skabe en levende blågrøn bydel med en ny identitet samt bedre sammenhæng mellem Haderslev bykerne og den nye havnebydel. På samme tid er Jomfrusti-projektet med til at klimasikre området.

Vojens Lufthavn

Udvalget skal arbejde med at skabe yderligere aktivitet og anvendelse af den kommunalt ejede Vojens Lufthavn, også i sammenhæng med F35.

Udvikling af området omkring flyvestation Skrydstrup

For at udvikle området omkring flyvestation Skrydstrup undersøges mulighederne for erhvervsudvikling, klima- og miljøtiltag, og skovrejsning. Der arbejdes også med andre muligheder som eksempelvis boliger, idrætsfaciliteter og et større kunstprojekt. Endelig er der igangsat et arbejde om at udvikle et oplevelsescenter med fokus på lokalområdets militære aktiviteter.

Udvalgets arbejdsform

Samarbejde og koordination er centralt for udvalgets arbejde og der inddrages interne og eksterne aktører bredt fra flere sektorer. Fx HER, private virksomheder, turistdestinationer, forsvaret, lokale borgerforeninger samt offentlige samarbejdspartnere og andre kommuner, herunder Trekantområdet Danmark og URS.

Vækst- og Udviklingsudvalget har stor fokus på at opsøge muligheder og projekter, der kan bidrage til en positiv udvikling i Haderslev Kommune. For at optimere udviklingsindsatsen har Vækst- og Udviklingsudvalget taget initiativ til, at der ansættes en fundraiser, der skal bidrage til, at Haderslev Kommune fremover arbejder mere strategisk og målrettet med at rejse ekstern finansiering til kommunens anlægsprojekter, bl.a. via samarbejde med fonde.

Mål og ambitioner for 2023

Vækst- og Udviklingsudvalgets arbejde tager afsæt i kommunalbestyrelsens fokus på at sikre vækst og velfærd og 2030-ambitionen:

Uddannelse:

- +250 flere i uddannelse i Haderslev Kommune.
- Delmål: 100 flere i uddannelse 1. januar 2025.

Bosætning:

- +500 flere indbyggere i Haderslev Kommune.
- Delmål: 100 flere indbyggere 1. januar 2025.

Arbejdspladser

- +1.000 flere arbejdspladser.
- Delmål: 300 flere arbejdspladser 1. januar 2025.

For at følge udviklingen laves der løbende opfølgning på mål og delmål samt på en række indikatorer.

Fokus i 2023

I 2023 er der fokus på at udmønte henholdsvis erhvervspolitikken, bosætningspolitikken og uddannelsespolitikken. Det skal ske i samarbejde med andre politiske fagudvalg og ved at igangsætte initiativer sammen med private og offentlige aktører. Derudover vil der være stort fokus på at få udarbejdet en ny planstrategi, som kan understøtte vækstdagsordenen på tværs af kommunen.

4.10. Land- og Byudviklingsudvalget

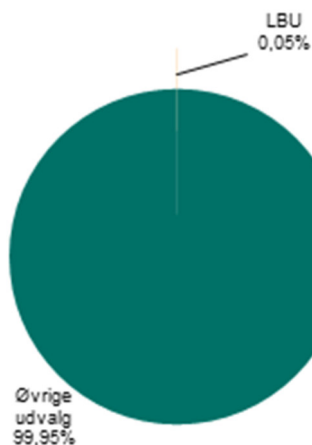
Ansvar og opgaver

Ansvarsområder for Land- og Byudviklingsudvalget (LBU)

- Forsamlingshuse
- Kultur og fritidscentre – partnerskabsaftaler
- Årets lokalsamfund
- Arrangementer i Landdistrikterne
- LAG- Støtte
- Borgerbudgettering
- Fornyelse i landdistrikter og by

Budgetandele

Udvalgets andel af kommunens samlede nettodriftsbudget

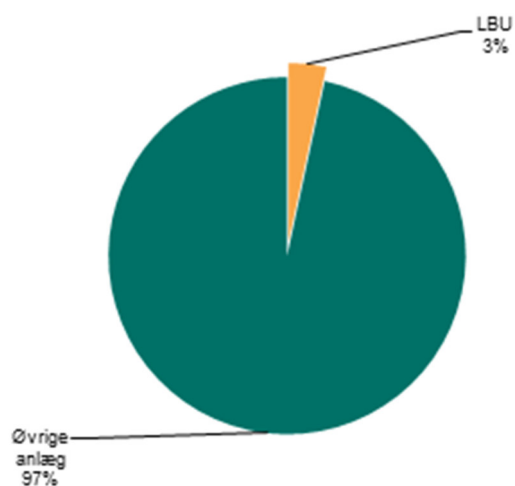
Fordeling af udvalgets nettodriftsudgifter

Der er udelukkende driftsudgifter på området.

Udvalgets bruttodriftsbudget opdelt på udgifter og indtægter

Der er ingen indtægter eller refusioner på området.
Kun udgifter.

Udvalgets andel af kommunens samlede nettoanlægsbudget

Budgetoversigt

Netto (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Forsamlingshuse	0,327	0,327	0,327	0,327
Kultur- og Fritidscentre - partnerskabsaftaler	1,422	1,422	1,422	1,431
Årets lokalsamfund	0,037	0,037	0,037	0,037
Arrangementer i Landdistrikterne	0,054	0,054	0,054	0,054
Udgifter - byfester*	0,120	0,120	0,120	0,120
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt	1,960	1,960	1,960	1,969

Afrundingsdifferencer kan forekomme

* Forventes flyttet til andet udvalg ifbm. 2. Bevillingskontrol i 2022

Beskrivelse af området

Land- og Byudviklingsudvalget har til formål at sætte fokus på udviklingen i landdistrikterne og i byerne i Haderslev Kommune.

Haderslev Kommunes bymønster består af flere niveauer; Hovedby, centerbyer og lokalbyer samt landsbyer og det åbne land.

Haderslev Kommune er opdelt i 29 landdistrikter, hvor der er etableret borgerforeninger/landsbyforeninger, der varetager lokalsamfundets interesser og udvikling i samarbejde med Haderslev Kommune.

Borgerforeningerne er ofte drivkraften i lokale projekter, der er med til at skabe aktivitet og udvikling lokalt.

Udvalgte udvalgsaktiviteter

Land- og Byudviklingsudvalgets arbejde tager udgangspunkt i den udarbejdede politik for området – Forbindelse og Fællesskaber. Konkret arbejdes der med baggrund i de fire temaer i politikken;

- Sammen om strategisk planlægning
- Boliger og bosætning
- Samskabelse, dialog og samarbejde på tværs
- Synliggørelse af det gode liv i landdistrikterne er, hvordan vi sammen kan skabe det gode liv i landdistrikterne.

Land- og Byudviklingsudvalget bringer politikken ud i livet i kraft af handleplaner, der fører ord fra pen til virkelighed. Handleplanerne forholder sig til boformer og bosætning, formidling og videndeling på tværs, de unge på landet, attraktiv natur i landdistrikterne, herunder kortlægning af stier og ruter i landdistrikterne.

Land- og Byudviklingsudvalget er stærkt optaget af den direkte dialogform med aktørerne i landdistrikterne. Således holder udvalget sine møder hos de 10 besøgs-klynger der tilsammen udgør de 29 landdistrikter. Herudover mødes udvalget også med de 7 kultur- og fritidscentre og de 17 forsamlingshuse til dialogmøder.

Udvalgte fakta 2023

Land- og Byudviklingsudvalgets puljer til borgerbudgettering søges hvert år af de 29 landdistrikter. Midlerne søges af borgerforeningerne, og projekterne føres ud i livet af borgerne til anlæg, vedligehold, markedsføring, aktiviteter, opkøb af ejendom og naturpleje.

Haderslev Kommune har i dag 7 kultur- og fritidscentre etableret i/ved tidligere skoler i landdistrikterne, der fungerer som lokale samlingssteder. Haderslev Kommune støtter disse kultur- og fritidscentre gennem partnerskabsaftaler med hjælp til daglig drift til gavn og i tæt dialog og samarbejde med foreningslivet og lokalsamfundene.

Haderslev Kommune støtter både LAG Haderslev-Tønder og LAG småøerne med mindre bidrag/tilskud. Herunder kommunal mellefinansiering af LAG-tilskud ved større lokale almennyttige anlægsprojekter.

Styrets redskaber og lovgivning

- Haderslev Kommunes styrelsesvedtægt
- Kommuneplan/planstrategi
- Landdistriktspolitikken Forbindelser og Fællesskaber
- Bekendtgørelse af lov om byfornyelse og udvikling af byer
- Stram rammestyring

Anlæg

Anlægsområder for Land- og Byudviklingsudvalget (LBU)

Anlægsprojekter (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Område- og Landsbyfornyelse	2,600	2,600	2,500	-
Borgerbudgettering i Landdistrikterne	1,446	1,400	1,400	-
Borgerbudgettering i Haderslev/Starup	1,000	1,000	1,000	-
Landdistriktpuljen	1,000	1,000	1,000	-
Skrydstrup Kultur og Fritidscenter	-	3,000	-	-
Forum Vojens og Vision Gram	1,000	1,000	1,000	-
Land- og Byudviklingsudvalget, i alt	7,046	10,000	6,900	-

Afrundingsdifferencer kan forekomme

For en udspecificering af de enkelte anlægsforslag henvises til projektbeskrivelserne i budgetmaterialet.

Mål og ambitioner for 2023

Udvalgsperioden 2018-2021 var Land- og Byudviklingsudvalgets første som et "stående" udvalg. Det har i den periode været vigtigt for udvalget at få rammesat arbejdet i kraft af den udarbejdede politik, Forbindelser og Fællesskaber. I denne nye udvalgsperiode 2022-2026 er byerne kommet med i Land- og Byudviklingsudvalget.

Det er udvalgets ønske at bringe politikken ud til borgerne, så det bliver både håndgribeligt og meningskabende, derfor arbejder udvalget fokuseret og langsigtet med sine 4 aktive handleplaner.

For Land- og Byudviklingsudvalget er den direkte dialog i øjenhøjde med borgerne i landdistrikterne og byerne vejen frem for et righoldigt, aktivt og fællesskabende liv i kommunens 29 landdistrikter og byer.

Tilgangen til dialog med borgerne gælder også i andre relationer som Land- og Byudviklingsudvalget forholder sig til, herunder deltagelse i Folkemødet, dialog med andre kommuner, Landdistrikternes Fællesråd, eller i kraft af initiativet til at samle de 4 sønderjyske kommuners udvalg der arbejder med landdistrikter.

Tilgangen til dialog med borgerne gælder også i andre relationer som Land- og Byudviklingsudvalget forholder sig til, herunder dialog med andre kommuner, erhvervsliv, Landdistrikterne Fællesråd m.fl.

5. Projektbeskrivelser 2023-2026 for det tekniske anlægsbudget

Der gives et samlet overblik over anlægsprojekter i det tekniske budget. Herefter opdeles anlægsønsker på fagudvalgene.

Indledningsvis vises et nettooverblik over det tekniske budget og et samlet nettooverblik opdelt på fagudvalg. For en samlet oversigt over de enkelte anlæg, henvises til bilag 1.

Bruttoanlæg omfatter de skattefinansierede bruttoanlægsudgifter ekskl. anlægsudgifter til ældreboliger.

Herefter vises en investeringsoversigt for hvert fagudvalg og de enkelte investeringer uddybes i projektbeskrivelserne.

Der gøres opmærksom på, at der i flere af projektbeskrivelserne henvises til det supplerende budgetmateriale.

Netto overblik Anlæg (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
Social- og Handicapudvalget	4,600	-	-	-
Beskæftigelse- og Borgerserviceudvalget	-	-	-	-
Børne- og Familieudvalget	26,645	18,900	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget	12,600	7,500	2,000	2,000
Teknik- og Klimaudvalget	86,422	72,850	65,600	60,150
Ungeudvalget	-	-	-	-
Senior- og Sundhedsudvalget	23,000	10,100	1,000	-
Økonomiudvalget	47,512	68,130	100,700	112,800
Vækst- og Udviklingsudvalget	-	-	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget	7,046	10,000	6,900	-
Teknisk budget – nettoanlæg, i alt	207,825	187,480	176,200	174,950
Teknisk budget - bruttoanlæg, i alt	201,725	188,380	182,600	176,350

5.1. Social- og Handicapudvalget

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården	U	0,900	-	-	-
Etablering af aflastningspladser i forbindelse med eksisterende tilbud	U	3,700	-	-	-
Social- og Handicapudvalget, I alt		4,600	-	-	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården (tidligere: Etablering af aktivitetslokaler på Odinsgården)		Stednr.: 018.513			
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsudgift	0,900	-	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 0,900 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen					
Beskrivelse:					
Der søges om ændring af formål med ombygning.					
Det har vist sig at der er et større behov for at benytte det tidligere produktionskøkken til kontor- og mødefaciliteter. Der er behov for uforstyrrede lokaler til samtaler med pårørende, mødelokale og til at varetage sundhedsfaglige opgaver, så der mindskes utilsigtede hændelser, f.eks. ved medicindosering/håndtering og fejl hos borgerne. Bygningen har vist sig i meget dårlig stand og der har således for nylig været vand-skader i forbindelse med et gammelt Genvex system, som har ødelagt en del af elektriciteten.					
Behovet for aktiviteter kan i stedet tilgodeses i de eksisterende sundhedstilbud i kommunen og med puljen til aktiviteter for borgere på botilbud, som Kommunalbestyrelsen har bevilliget i 2020-24. Beboerne på Odinsgård har egen lejekontrakt og har dermed lige muligheder med andre borgere i at tilgå træning og fysiske aktiviteter som borgere i egen bolig. Borgerne på Odinsgård er en lige del af lokalsamfundet og Haderslev Kommune og skal derfor som handicapkonventionen siger, ligestilles med øvrige borgere. Der					

Projekt: Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården (tidligere: Etablering af aktivitetslokaler på Odinsgården)

Stednr.: 018.513

er derfor fremadrettet fokus på, at borgerne benytter lokalsamfundet og de trænings- og sundhedstilbud som eksisterer, og som andre borgere i kommunen også benytter sig af. Nuværende ledelse har desuden igangsat flere aktiviteter på botilbuddet og der er derfor muligheder for at bruge fælleslokaler mellem husene til sansestimuli og aktiviteter. Der er potentiale i at anvende eksisterende kvadratmeter, samt benytte uderummet på Odinsgård, herunder den kommende Sansehøve og bålhytten ved det nærliggende Frejas hus.

Ombygningen vil blive tilpasset beløb og forventes stadig at holde sig indenfor den tildelte ramme.

Afledte driftsudgifter og – indtægter:

Ingen - Det forventes, at driftsudgifterne såsom el, vand og varme m.m. kan afholdes indenfor den eksisterende ramme på Odinsgården.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Etablering af aflastningspladser i forbindelse med eksisterende tilbud (Tidligere: Etablering af kommunalt aflastningstilbud)

Stednr.: 552.500

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	3,700	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 3,700 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

I forbindelse med budget 2021 – 2024 blev der i 2023 afsat 3,700 mio. kr. til etablering af aflastningspladser.

Beløbet afsættes til etablering af 2 aflastningspladser i forbindelse med et eksisterende døgntilbud, samt derudover til etablering eller ombygning af de fysiske rammer i eksisterende tilbud for at kunne imødekomme de særlige behov for indretning af boliger, der bliver behov for til kommende borgere. Beløbet afsættes til nødvendig ombygning, særlig indretning, samt alarmsikring.

I dag køres mange børn og unge til aflastningstilbud udenfor kommunen. Transporten er lang. Det forsøges derfor om vi kan etablere 2 aflastningspladser i egen kommune i tæt geografisk nærhed til borgernes hjem. Målgruppen er hjemmeboende unge og voksne med komplekse omfattende handicaps, hvor forældre og pårørende har brug for aflastning i weekender og ferier.

Forudsætningen er at aflastningspladserne kan etableres i tilknytning til eksisterende døgntilbud, da der vil være behov for bemanning om natten.

Beløbet afsættes i 2023 og forventes anvendt til ombygning og etablering efter beslutning i Social- og Handicapudvalget.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.2. Børne- og Familieudvalget

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Ny daginstitution på Thrigesvej	U	16,645	15,000	-	-
Børnecenter Over Jerstal	U	10,000	3,900	-	-
Børne- og Familieudvalget, I alt		26,645	18,900	-	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Ny daginstitution på Thrigesvej		Stednr.: 514.525			
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsudgift	16,645	15,000	-	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Kommunalbestyrelsen godkendte den 1. marts 2022 en anlægsramme på 45,700 mio. kr. til etablering af en ny daginstitution på Thrigesvej inkl. genhusning. Anlægsrammen var tidligere afsat til anlæg af flere daginstitutioner, men blev besluttet anvendt på byggeriet på Thrigesvej.

Med en ny aldersintegreret daginstitution ønsker kommunalbestyrelsen at få en institutionen, der lever op til nutidige standarder både med byggeriet og i indretningen.

Byggeriet skal kunne huse 120 børn.

Arealet ved Thrigesvej er 5.131 m² og skal indeholde det nye byggeri, en legeplads og parkering.

Billede: Kort over matriklen 3707, Thrigesvej 51

Tidsplan: Byggeperioden forventes påbegyndt i 4. kvartal 2022 og afsluttet ultimo 2024. Projektet blev forsinket pga. aflysning af projektkonkurrence og fornyet udbud i totalentreprise.

Da det nye byggeri skal erstatte det eksisterende, genhuses børnehaven i pavilloner på HIC's matrikel efter aftale med HIC.

Det forudsættes indtil videre, at driftsbudgetter fra eksisterende institution vil dække driftsudgifter til ny institution.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Børnecenter Over Jerstal		Stednr.: 301.563		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	10,000	3,900	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
Den 29. marts 2022 godkendte kommunalbestyrelsen anlægsbevilling på 16,400 mio.kr. til etablering af Børnecenter Over Jerstal.				
Børnecenteret er et skridt på vejen til bæredygtig drift i daginstitutionerne og bidrager til bedre sammenhængskraft samt tværfagligt samarbejde mellem skole og dagtilbud				
Daginstitutionerne Vores Børnehave (Over Jerstal og Vedsted børnehaven) flytter ind i skolens bygninger. Daginstitutionen indrettes til 60 børnehavebørn og 24 vuggestuebørn.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.3. Kultur- og Fritidsudvalget

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B	U	6,000	5,500	-	-
Helhedsplan for boldbaner ved Haderslev Idrætscenter	U	4,600	-	-	-
Renoverings- og facilitetspulje KFU	U	2,000	2,000	2,000	2,000
Kultur- og Fritidsudvalget, I alt		12,600	7,500	2,000	2,000

Projektbeskrivelser

Projekt: Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B		Stednr.: 364.514			
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsudgift	6,000	5,500	-	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 11,500 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen					
Beskrivelse:					
Der er afsat 6,000 mio. kr. i 2023 og 5,500 mio. kr. i 2024. På grund af stigende priser på byggematerialer vurderes det, at såfremt opgaven skal gennemføres, mangler der 1,000 mio. kr. ekstra i både 2023 og 2024.					
En ny formidlings- og magasinbygning vil åbne mulighed for formidling af samlingerne. Målet er, at der udformes et undervisnings- og formidlingsspor i det nye magasin, hvor arkivalierne og digitaliserede samlinger bringes i spil, og eleverne omsætter dette på nye formidlingsplatforme.					
Formålet med det nye magasin er at samle henved 7-8 km arkivalier, over 800 malerier og tegninger, 1 mio. fotografier, over 1.000 genstande fra Ehlers Samlingen, genstande og vogne fra Slesvigske Vognsamling samt mange mindre samlinger.					
Bygningen skal være på over 1.100 m ² . Der er taget højde for kommende afleveringer af arkivalier og genstande.					
Det nye magasin vil opfylde de lovkrav, der er på arkiv- og museumsområdet for opbevaring og håndtering af samlingerne. Der vil være tale om en lavenergi magasinbygning.					
I indretningen tages der hensyn til håndteringen af samlingerne, mulighed for digitalisering, formidling til skoler og andet samt forskningsplads. Der er udviklet et undervisnings- og formidlerspor, hvor hands on og sporets placering midt i samlingerne vil være udgangspunktet.					
Læsesalen flyttes fra Kulturhuset Bispen til administrationsbygningen på Kløvervej. Læsesalen vil samtidig også kunne fungere som foredragssal. Denne vil være åben for foreninger i Sydbyen.					
Kølerummet flyttes fra Bispen og placeres i magasin 24A (de har næsten samme størrelse). Dette vil være den mest hensigtsmæssige placering og økonomisk være den billigste.					
Der er ikke foretaget jordbundsundersøgelser af det område magasinbygningen tænkes placeret.					
I 2021 blev der udarbejdet et anlægsbudget for den nye formidlings- og magasinbygning og ændringer i administrationsbygningen på i alt 11,500 mio. kr. – heri indgår anlægsarbejde, bygning og inventar til magasin, modtagelse og formidling. Med de stigende priser, vurderes der et behov for yderligere finansiering på 1,000 mio. kr. i hvert af årene 2023 og 2024.					
Afledt drift:					
I 2021 blev der udarbejdet et driftsbudget, hvor de årlige driftsomkostninger (pedel, rengøring, el, vand, varme, forsikringer, alarm, vedligeholdelse og lovpligtig service) for magasinet vil udgøre ca. 0,300 mio. kr. årligt.					
Historie Haderslev afholder de afledte driftsudgifter. Historie Haderslev vil indgå en 10-årig lejeaftale med kommunerne under Det sønderjyske Arkivsamarbejde og Sygehus Sønderjylland. Aftalen vil sandsynligvis give 0,300 mio. kr. årligt i indtægt til imødegåelse af den forventede bygningsdrift.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "–" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Helhedsplan for boldbaner ved Haderslev Idrætscenter**Stednr.: 031.533**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	4,600	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der er meddelt anlægsbevilling på 16,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen 2022-2025 og beslutning i kommunalbestyrelsen i 2022.**Beskrivelse:**

I forbindelse med budgetvedtagelsen 2022-2025, er der afsat 6,400 mio. kr. i 2022 og 4,600 mio. kr. i 2023, hvilket tilsammen giver 11,000 mio. kr.

Derudover er der er 2022 tilført 2,200 mio. kr. i forbindelse med prisstigninger samt 2,800 mio. kr. til imødegåelse af yderligere merudgifter for at projektet kan realiseres.

Helhedsplanen går ud på, at træningsfaciliteterne udvides med 2 kunstgræsbaner, sådan, at der fremover vil være 7 baner, hvoraf de 3 er kunstgræsbaner. Derudover er der en mindre græsbane samt en mini kunstgræsbane.

Ved en realisering af helhedsplanen, skal der ske en omlægning af det nuværende areal. Jordvolden, lysanlæg, en græsbane og den eksisterende kunstgræsbane, som ejes af HFK Tribune ApS, skal fjernes. Derefter skal der etableres 3 nye kunstgræsbaner og en ny konventionel græsbane.

Med ovenstående udvidelse af træningsfaciliteterne, foreslås at

- Haderslev Kommune betaler, ejer og drifter 2 kunstgræsbaner
- SønderjyskE Fodbold lejer et areal, hvor de for egen regning etablerer og drifter 1 kunstgræsbane og 1 konventionel græsbane

Derudover forestår Haderslev Kommune omlægningen af det nuværende areal.

SønderjyskE Fodbold A/S betaler udgifter til etablering af en kunstgræsbane og en græsbane samt en del af de generelle omkostninger omkring projektering og klargøring.

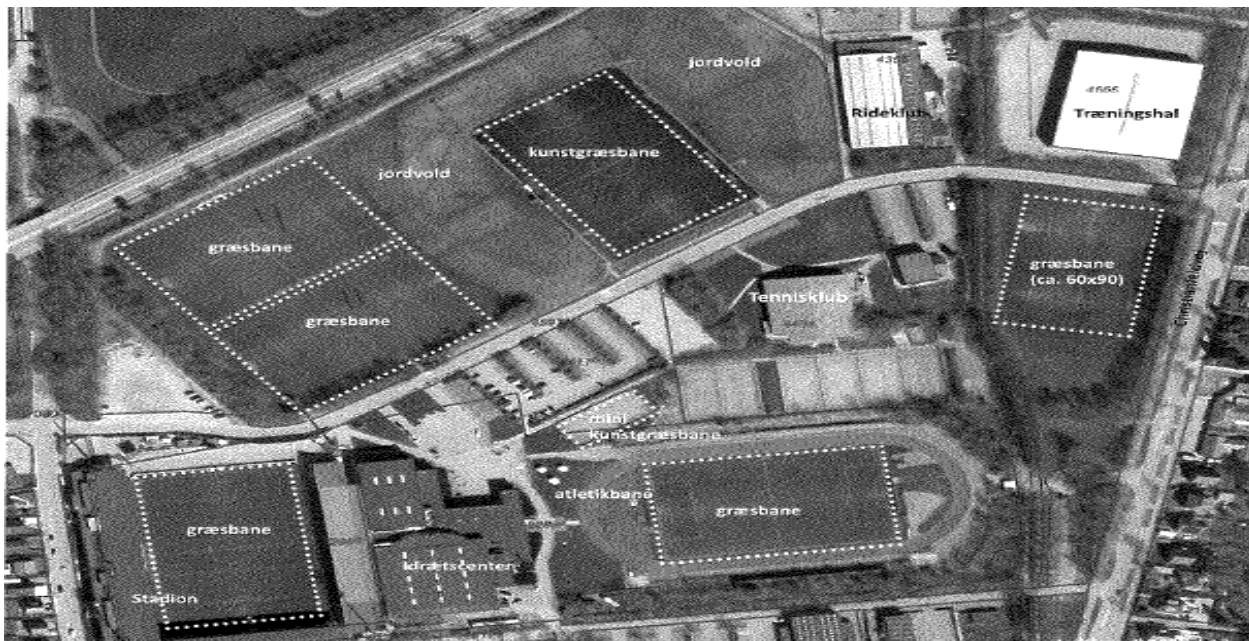
Derudover afholder SønderjyskE Fodbold A/S driftsomkostninger til de baner som SønderjyskE Fodbold A/S råder over samt betaling af arealleje til Haderslev Kommune.

SønderjyskE Fodbold A/S betinger at kunstgræsbane og den konventionelle græsbane, alene er til brug for SønderjyskE Fodbold A/S.

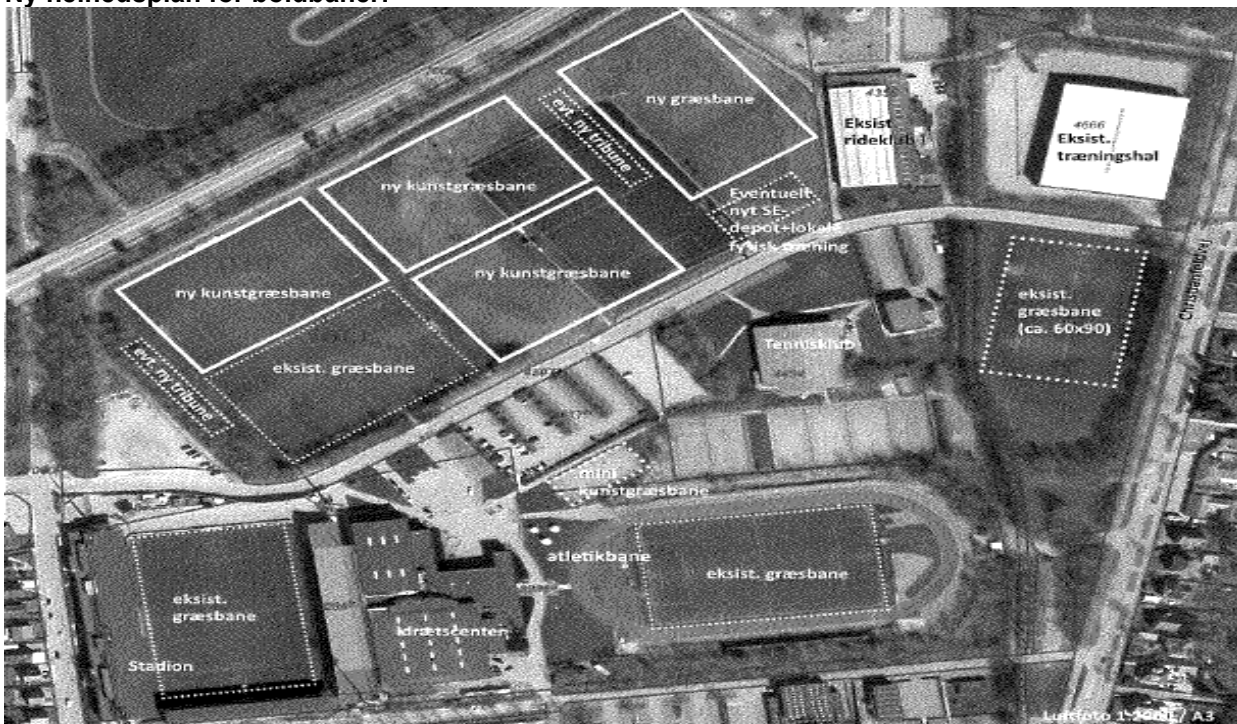
Haderslev Kommune afholder driftsomkostninger til de 2 kunstgræsbaner, ligesom der må påregnes en delvis reetablering af banerne ca. hvert 10. år, alt afhængig af antal spilletimer, samt hvor godt banerne vedligeholdes.

Da der er et krav fra DBU, at der er mulighed for regelmæssig træning året rundt for at kvalificere sig til DBU's licens som talentudviklingsmiljø, er etableringen af kunstgræsbaner et vigtigt omdrejningspunkt i Haderslev Kommunes ønske om at fremme kvaliteten af arbejdet i kommunens mange gode fodboldklubber og dermed styrke talentudviklingen.

Eksisterende boldbaner:

Ny helhedsplan for boldbaner:

Afledt drift:

Der er afsat særskilt budget til den afledte drift i forbindelse med budgetlægningen 2022-2025. Der er afsat 0,300 mio. kr. årligt.

Grundarealet er tilhørende Haderslev Kommune, hvorfor Sønderjyske Fodbold A/S vil blive opkrævet leje for deres andel af arealforbrug på markedsvilkår.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anlægs- og facilitetspulje
(tidligere Renoverings- og facilitetspulje KFU)

Stednr.: 318.546

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	2,000	2,000	2,000	2,000
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 2,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Puljen ændrer navn til Anlægs- og facilitetspulje fra 2023.

Puljen afsættes til renovering og facilitetsoptimering indenfor kultur- og fritidsområdet.

Puljen er nødvendig for at kunne vedligeholde og udvikle faciliteterne med henblik på at udmønte visioner og målsætninger på Kultur- og Fritidsområdet.

Udvalget for Kultur og Fritid fordeler den samlede pulje til en facilitetspulje og en anlægspulje indenfor kultur og fritidsområdet.

Facilitetspulje, som indeholder midler til såvel planlagte facilitetsoptimeringer, samt pludselig opståede akutopgaver. Facilitetspuljen disponeres af Fællesrådet for kultur- og fritidsområdet.

I supplerende budget, er der medtaget en forslag om en udvidelse af facilitetspuljen med 0,500 mio. kr. årligt fra 2023 og frem.

Anlægspuljen er en pulje til anlægsopgaver indenfor kultur- og fritidsområdet. Puljen disponeres af forvaltningen.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.4. Teknik- og Klimaudvalget

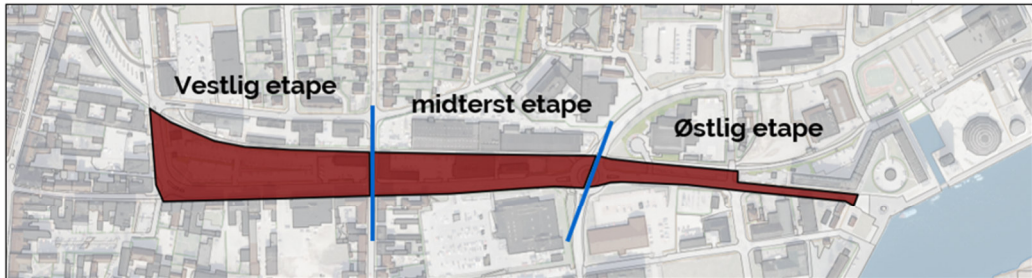
Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	U	1,000	1,200	-	-
Masterplan Jomfrustien	U	34,300	29,050	32,000	36,750
Klimalavbund og andre synergiprojekter ved vandløb*	U	2,500	2,500	2,500	-
Klimalavbund og andre synergiprojekter ved vandløb*	I	-2,000	-2,000	-2,000	-
Naturprojekter og øget biodiversitet (tidl. Danmarks vildeste Kommune)	U	1,000	0,500	0,500	-
Landbrugets BNBO-indsats for drikkevandet	U	0,300	-	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	U	3,000	3,000	3,000	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	I	-1,000	-1,000	-1,000	-
DK2020 projekter i ny klimaplan	U	3,022	3,000	2,000	-
Forbedret infrastruktur Arnum	U	1,100	-	-	-
Cykelsti Nustrup – Uldal	U	6,500	-	-	-
Flytning af driftsafdelingen	U	5,000	6,800	-	-
Broer og bygværker	U	2,700	2,700	2,700	2,700
Krydsningshelle på Østergade ved Vojenshallerne	U	0,500	-	-	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	U	1,400	-	0,800	-
Tilgængelighedspulje	U	0,400	0,400	0,400	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	U	7,000	7,000	5,000	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	I	-1,050	-2,000	-2,000	-
Fællesstier Norgesvej og Louisevej	I	-0,950	-	-	-
Funktionskontrakter på veje	U	20,700	20,700	20,700	20,700
Pulje til realisering af trafiksikkerhedsplan	U	1,000	1,000	1,000	-
Teknik- og Klimaudvalget, i alt		86,422	72,850	65,600	60,150
- heraf indtægter		-5,000	-5,000	-5,000	-

*) Projekt udgået – opgaven er overgået til Staten – nulstilles i supplerende budget

Projektbeskrivelser

Projekt: Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation		Stednr.: 003.500			
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,200	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 2,200 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen					
Beskrivelse:					
Haderslev Kommunalbestyrelse har i mødet den 26. marts 2019, pkt. 28 godkendt et salg af en række arealer på Haderslev Havn. Afledt heraf er der nogle følgeomkostninger, som betales af Haderslev Kommune.					
Det er aftalt med køber og Provas, at den lille pumpestation nedlægges og en ny opføres på arealet tilhørende kommunen og beliggende umiddelbart op til det købte areal. Samtidig er det aftalt, at køber skal bidrage til forskønnelse af den store pumpestation. Den kommunale udgift til dette er på 1,000 mio. kr. i 2023.					
Når byggeriet er opført, vil der være udgifter på 1,200 mio. kr. i 2024 til etablering af udenomsarealer m.v. langs dele af strækningen af Jomfrustien samt ved Honnørkajen. Det skal bemærkes, at der ikke er afsat midler til fornyelse af kajkonstruktionen langs Honnørkajen under dette projekt.					
Afledt drift:					
Kommunen mister lejeindtægt ved Honnørkajen, men det skønnes at gå lige op i forhold til mindreudgifter til drift af de solgte kommunale arealer.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Masterplan Jomfrustien (øst til vest)		Stednr.: 015.512		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	34,300	29,050	32,000	36,750
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
<p>Visionen for Jomfrusti-projektet er at skabe en levende bydel med en ny identitet samt en bedre sammenhæng mellem Haderslev bykerne og den nye havnebydel. Gennem anvendelse af bæredygtige klimatilpasningstiltag, infrastrukturforbedringer og byfornyelsesindsats, ønskes det at udvikle Jomfrustien og de tilstødende arealer, så de kan danne rammerne om et attraktivt område, der også kan tiltrække borgere og virksomheder.</p> <p>Jomfrusti-projektet er i alt anslået til en anlægsramme på 176,000 mio. kr., hvoraf Provas' andel forventes at udgøre 33,000 mio. kr. I budgetforliget for 2021-2024 blev der prioriteret ekstra midler til projektet, samtidig blev det besluttet at vende rækkefølgen for projektet, så projektet starter fra havnen. Da opførelsen af det planlagte byggeri på Honnørkajen er blevet udsat, er det vedtaget, at der opstartes med den vestlige etape. Nedrivning af bygninger i den vestlige etape forventes udført efter 2022 og de første anlægsarbejder etape vest udføres 2023. Efter etablering af den vestlige etape forventes det at den østlige etape etableres, det afhænger af opførelse af Honnørkaj byggeriet.</p> <p>Projektet finansieres gennem låneoptagelse på baggrund af et områdefornyelsesprogram som forventes godkendt i kommunalbestyrelsen medio 2022.</p> <p>I efteråret 2022 afholdes der de først licitationer, derefter kan der udarbejdes mere retvisende overslag over den samlede økonomi.</p> <p>Kortbilag ses nedenfor:</p>				
				
<div style="border: 1px solid blue; padding: 5px; width: fit-content;"> Udføres 2023-2024 Budget 77 mio. kr. </div>		<div style="border: 1px solid blue; padding: 5px; width: fit-content;"> Udføres 2026-2027 Budget 50 mio. kr. </div>		<div style="border: 1px solid blue; padding: 5px; width: fit-content;"> Udføres 2024-2025 Budget 49 mio. kr. </div>
Afledt drift og finans:				
Der må forventes øgede driftsomkostninger ved nogle af de nye tiltag som kommer som følge af Jomfrusti-projektet.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Klimalavbund og andre synergiprojekter ved vandløb		Stednr.: 050.501		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	2,500	2,500	2,500	-
U/I: Anlægsindtægt	-2,000	-2,000	-2,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>I teknisk budget 2022-2025 er der årligt afsat 2,500 mio. kr. i udgift og 2,000 mio. kr. i indtægt i årene 2023-2025. Dette projekt bortfalder, idet det bliver Naturstyrelsen som udfører de større klimabundsprojekter, som der kan søges puljemidler til. Oprindeligt projektindhold er skitseret nedenfor.</p> <p><u>Baggrund:</u> For at hjælpe landbruget med at nedsætte drivhusgasudledningen har staten indført Klima-Lavbundsordningen, som er målrettet udtag af kulstofrige lavbundsgrunde. Staten har opfordret kommunerne til at hjælpe med at gennemføre privat igangsatte klima-lavbundsprojekter. Anlægspuljen understøtter denne indsats ved at skabe handlerum til kommunalt initierede projekter og som støtte til sidegevinster ved private projekter.</p> <p>Formål er at forbedre klima, miljø og bæredygtighed i kommunen og samtidig understøtte landbruget. Bidrager til kommunens bestræbelser på at blive CO₂-neutral i 2050. Gevinsterne ved projekterne er CO₂-reduktion på lavbundsarealerne og et bedre vandmiljø. Samtidig sikres landbruget en indtægt på de dårlige jorder. Lokalt kan de rekreative værdier øges ved at etablere nye stier, opholdspladser mv.</p> <p><u>Sammenhæng og synergi:</u> Anlægspuljen vil indgå som et handlingsrettet initiativ i den nye klimaplan under DK2020-arbejdet. Projekterne vil styrke samarbejdet med landbruget og hjælpe erhvervet med at nedbringe udslippet af drivhusgasser. Indsatsen medvirker desuden til at skabe et bedre vandmiljø som led i vandområdeplanerne, og betyder at projekterne kan tilføres synergieffekter.</p> <p><u>Projektindhold:</u> I et klima-lavbundsprojekt kan lodsejerne få engangskompensation for udtagning af lavbundsgrunde, og parallelt kan Landbrugsstyrelsen gennemføre en multifunktionel jordfordeling uden omkostninger. Budgettet omfatter anlægsarbejde, erstatninger og kommunal projektering samt forventede eksterne tilskud. De kommunale omkostninger anvendes til igangsættelse af projekter og lodsejerdialog, samt nødvendige ikke-tilskudsberettigede udgifter. Med anlægsprojektet skabes desuden mulighed for at gennemføre andre kommunale tiltag, som ikke dækkes indenfor projektrammen, for eksempel inden for turisme og rekreative udfoldelser. I projektet er der stor fokus på gennemførelse af konkrete projekter, men der vil være behov for ansættelse af 1,0-1,5 årsværk pr år til en projektleder på opgaven.</p>				
Kort over lavbunds-områder i kommunen:				
				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen " - " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)		2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift		1,000	0,500	0,500	-
Afledt drift:		-	-	-	-

Kategori: Udviklings – og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Kommunalbestyrelsen besluttede på møde den 2. marts 2021 at deltage i Miljøministeriets konkurrence "Danmarks Vildeste kommune". Konkurrencen udløber i september 2022.

Anlægsprojekterne skal understøtte bestræbelserne på at opnå bedre forhold for den vilde natur i Haderslev Kommune. Indsatserne omfatter de kommunalt ejede arealer, hvor der på nuværende tidspunkt er drift og arealer, hvor der ønskes optaget drift. Indsatserne omfatter blandt andet rydning, hegning og oplysningskampagner.

Anlægsudgifter foreslås fordelt på følgende måde i 2023:

- 0,750 mio. kr. bruges på anlægsudgifter til forskellige projekter til fremme af biodiversiteten på Haderslev Kommunes grønne arealer samt kommunikation med videre.
- 0,250 mio. kr. svarende til et halvt årsværk, til ansættelse af en projektmedarbejder til ledelsen af projektet, hvilket vil sikre at serviceniveauet kan opretholdes.

Baggrund:

Miljøministeren lancerede den 5. februar 2021 konkurrencen om at blive Danmarks Vildeste Kommune. Formålet med konkurrencen er at give kommunerne et incitament til at forbedre forholdene for biodiversiteten på de offentligt ejede arealer samt at vejlede borgere og virksomheder i naturforbedrende tiltag på privatejede arealer. Konkurrencen er inspireret af de naturprojekter, der blev foretaget i Hjørring Kommune. Konkurrencen strækker sig frem til slutning af 2022. Et dommerpanel og et tv-hold vil besøge kommunerne for at bedømme og dokumentere de projekter der er blevet udført. Der lægges vægt på, at projekterne er planlagt med et langsigtet perspektiv og at de skaber værdi for biodiversiteten og borgerne. Vinderen af konkurrencen vil modtage en præmie på 1 mio. kr. til et naturprojekt fra Danmarks Naturfond.

Biodiversitetsprojekterne omfatter forskellige tiltag på kommunale arealer, hvor tiltag der øger biodiversiteten afprøves og gennemføres. For at sikre den bedste udnyttelse af de tildelte midler, vil der blive trukket på erfaringer fra de andre deltagende kommuner. Biodiversitetsprojekter kan omfatte:

- ændring i slåning af arealer,
- åbning af landskaber ved rydning af opvækst,
- udlægning af stendynger på skråninger til gavn for smådyr,
- hegning og afgræsning.

Oplysning i form af skiltning ved arealerne og oplysninger på Haderslev Kommunes hjemmeside, skal hjælpe til at inddrage borgerne og oplyse om effekten af forskellige projekter på baggrund af ændringen af driften på arealerne.

Det forventes, at der som følge af deltagelsen i konkurrencen vil indkomme en del henvendelser fra borgere og virksomheder med spørgsmål til arealer.

Gevinsterne ved projekterne bliver en øget biodiversitet på de kommunale arealer, samtidig med at de rekreative værdier øges på de kommunale grønne arealer. Projekterne vil desuden kunne føre til en mulighed for at Haderslev Kommune, og de lokale virksomheder, kan opnå en grønnere profil. For at opnå en hurtig og let eksponering af Haderslev Kommunes engagement i deltagelsen i konkurrencen, kan det være en ide at de lavthængende frugter prioriteres. Ønskes det at borgere kan se en hurtigere udvikling kræver det en investering og større indgreb på visse arealer.

Der lægges i projektet vægt på, at biodiversitetsprojekterne spredes ud i så mange byer som muligt, så det ikke begrænses til de 3 store byer alene. På den måde vil et større antal borgere kun inddrages i samskabelsesprojekter.

I supplerende budget er der søgt 0,500 mio. kr. i 2025 og 1,000 mio. kr. i 2026.

Afledt drift:

Kommunale arealer der inddrages i projektet forventes efter det indledende projekts gennemførelse af kunne indeholdes i det eksisterende driftsbudget.

Afledt finans:

Det er muligt at søge fondsmidler til projekter ved Nordea Fonden, 15. juni Fonden og Danmarks Naturfond med videre. Der kan blive givet fondsmidler op til forholdet 1:1 til de midler kommunen vil afsætte til projekter.

Hvis der modtages støtte fra fonde, vil der skulle afregnes 17,5% fondsmoms af indtægt.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Landbrugets BNBO- indsats for drikkevandet		Stednr.: 089.501			
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsudgift	0,300	-	-	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Håndtering af kapacitetsudfordringer					
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelse 2022					
Beskrivelse:					
<p>Projektet er opstartet i 2021 og første del forventes afsluttet i 2023. Dertil kommer at der skal følges op med påbud til de arealer, hvor det ikke er lykkedes vandværk og lodsejere, at nå til enighed om en aftale om sprøjtefri zone.</p> <p>Formålet med projektet er at støtte landbruget og vandværkerne i kommunen med indsatsen for at beskytte drikkevandet i de boringsnære beskyttelsesområder (BNBO).</p> <p>De små vandværker og mange landbrug forventes ikke at være i stand til at gennemføre den påkrævede indsats uden vejledning og hjælp fra kommunen. Med de i 2021 og 2022 afsatte ressourcer er det lykkedes at få alle parter i dialog, men desværre er ikke alle afsluttet med frivillige aftaler.</p> <p>Projektet omfatter dels kommunal bistand, dels landbrugsfaglig rådgivning, som er indregnet i de bevilligede midler for 2021 og 2022. En fyldestgørende rådgivning og vejledning øger muligheden for, at der indgås frivillige lokalt forankrede aftaler, der tilgodeser både lodsejer og vandværk. Gevinsterne ved projektet er, at der sikres en bedre beskyttelse af drikkevandet til gavn for kommunens borgere. Projektet understøtter bevarelsen af små vandværker, samtidig med at lodsejerne kan opnå fuld erstatning i forhold til omlægning af driften, i stedet for en lovbunden kompensation.</p> <p>Det er ikke alle BNBO-arealer hvor det er lykkedes at opnå frivillige aftaler. Dermed kan Haderslev Kommune forvente at skulle give påbud om forbud mod sprøjtning til de resterende BNBO-arealer. Dette kræver indgående kendskab til arealerne, og dialog med både vandværker og lodsejere. Dette kan med fordel ligge i forlængelse af det allerede udførte arbejde omkring de frivillige aftaler og dermed udnytte eksisterende kendskab til sagerne.</p> <p>Baggrund: Folketingets Pesticidstrategi 2017-21 har som mål at nedbringe risikoen for forurening af grundvandet fra erhvervsmæssig anvendelse af pesticider i boringsnære beskyttelsesområder (BNBO). Kommunerne skal, hvor der er behov for yderligere beskyttelse, forsøge at opnå frivillige aftaler med lodsejerne. Hvis ikke kommunerne kommer i mål med beskyttelsen inden udgangen af 2022, vil der i 2023 ved lov komme et generelt forbud mod sprøjtning i BNBO.</p>					
Afledt drift:					
Ingen.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev Fjord		Stednr.: 089.503		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift (brutto)	3,000	3,000	3,000	-
U/I: Anlægsindtægt	-1,000	-1,000	-1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
<u>Formål og langsigtet perspektiv:</u> Forbedre miljø og bæredygtighed i kommunen og samtidig understøtte vækst og livskvalitet.				
<u>Sammenhæng og synergi:</u> Anlægspuljen medvirker til at opnå bedre havmiljø, hvor der i forvejen investeres i bedre spildevandsrensning, omlægning af landbrugsdriften, indsatser vedrørende vådområder og lavbund osv. Samtidig ønsker kommunen at forbedre badevandskvaliteten i fjord- og kystområderne. Projektet udgør den handlingsrettede del af samarbejdet 'Liv i Lillebælt', som borgmestrene omkring Lillebælt har taget initiativ til, og hvor der forventes oprettet et fælleskommunalt sekretariat. Desuden understøttes initiativet 'Danmarks vildeste kommune'.				
<u>Projektindhold:</u> Projektet gennemfører og afprøver forskellige tiltag for at forbedre miljøtilstanden på udvalgte lokaliteter i Lillebælt og Haderslev Fjord. Tiltagene kan omfatte udlægning af stenrev/udvidelse af eksisterende/kommende stenrev, etablering af muslingebanker, udplantning af ålegræs og marine nyttehaver el.lign. og kan med fordel placeres nær kommunens rekreative hotspots. Budgettet omfatter anlægsarbejde, formidling og kommunal projektering samt forventede eksterne tilskud. Desuden planlægges samarbejde med en forskningsinstitution for at opnå de bedste resultater. Projektet forventes at løbe i ca. 5 år med igangsætning 2023. Der er i supplerende budget i år 2026 søgt om 3,000 mio. kr. til udgifter og 1,000 mio. kr. til indtægter.				
I projektet er der stor fokus på gennemførelse af konkrete projekter, men der vil være behov for ansættelse af 1,0-1,5 årsværk pr år til en projektleder på opgaven.				
<u>Effekt:</u> Gevinsterne ved projektet bliver en bedre miljøtilstand på lokaliteterne, samtidig med at de rekreative værdier øges for badende, lystfiskere og dykkere m.fl. Projektet kan skabe vækst for turisterhvervet og lokale erhvervsdrivende. En generel forbedring af miljøtilstanden i vandområderne kan ikke forventes.				
<u>Baggrund:</u> På foranledning af EU-krav har Folketinget vedtaget en række miljømål for havmiljøet, som opdateres med nye vandområdeplaner i 2021. En række Lillebælt-kommuner har bedt miljøministeren om en undersøgelse af miljøforholdene i farvandet, bl.a. med baggrund i krav og ønsker fra en lang række lokale interessenter. Også Miljøstyrelsen har fokus på marine virkemidler og har netop udgivet en rapport om dem.				
Afledt finans:				
Hvis der modtages støtte fra fonde, vil der skulle afregnes fondsmoms.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: DK2020 projekter i ny klimaplan

Stednr.: 089.504

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	3,022	3,000	2,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Formål: at bidrage til kommunens bestræbelser på at blive CO2-neutral i 2050, gennemføre klimasikring af udsatte risikoområder, sikre et aktivt samarbejde med eksterne partnere og dermed understøtte vækst, arbejdspladser og bosætning i Haderslev Kommune.

Haderslev Kommune vedtog i 2020 at tilslutte sig klimaprojektet DK2020- samarbejdet. Ved deltagelse i DK2020 fik kommunen en metode til at udarbejde en klimaplan i løbet af 2021/2022. Klimaplanen har til formål, at kommunen bliver modstandsdygtig over for klimaforandringer og kan leve op til Paris-aftalens formål om at opnå netto-nul udledning af drivhusgasser senest i 2050. Derudover skal klimaplanen demonstrere, hvordan kommunen kan tilpasses til de forventede klimaforandringer på kort og lang sigt, ved for eksempel øgede nedbørsmængder eller vandstand. Klimaplanen skal også beskrive, hvordan planen kan implementeres.

Der er ansat en projektleder i forsommer 2021 i foreløbigt 1½ år til udarbejdelse af klimaplanen. Klimaplanen skal implementeres, hvilket bør understøttes med en forlængelse af projektansættelsen efter de 1½ år, samt ansættelse af 2,0 årsværk til samarbejde med interessenter, drift af klimaråd og unge-klimaråd, projektudvikling, fundraising og kommunikation til virksomheder og borgere.

Sammenhæng og synergi: Anlægspuljen anvendes til de handlingsrettede tiltag og projekter i den nye klimaplan, som udarbejdes som led i DK2020-samarbejdet. Projekterne skal udvikles i nært samarbejde med en lang række virksomheder og klimapartnere i kommunen og understøtte og medfinansiere fælles indsatser og initiativer.

Projektindhold: Projekterne er endnu ikke defineret, men bliver udviklet som led i DK2020-samarbejdet, og beskrives i den nye klimaplan, som forventes vedtaget af Kommunalbestyrelsen ultimo 2022. Projekterne forventes at ligge indenfor klimatilpasning, vedvarende energi, transport, landbrug, bygninger og affald. Det kan både være samarbejder med eksterne parter, herunder vejledning og facilitering, samt kommunale initiativer for Haderslev Kommune som foregangsaktiviteter.

Effekt: Gevinsterne ved projektet bliver gennemførelse af de første konkrete initiativer i den nye klimaplan, og vil klimasikre kommunens risikoområder og nedbringe udslippet af klimagasser fra Haderslev Kommune.

I supplerende budget er der søgt 1,000 mio. kr. i 2025 og 3,000 mio. kr. i 2026.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forbedret infrastruktur Arnum

Stednr.: 222.559

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,100	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 1,100 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Kommunalbestyrelsen besluttede den 29. juni 2021 scenarie 2 med en sideudvidelse af Arnum Nørremark. Formålet er at tage hensyn til beboere og trafikikkerheden samt at sikre fremtidig vejadgang for særtransporter til industriområde beliggende ved Stensbækvej.

Projektet indeholder en sideudvidelse af Arnum Nørremark over en strækning på ca. 160 meter og herunder etablering af en krydsudvidelse i T-krydset Arnum Nørremark – Vestergade. Det samlede vejudlæg vil være 10 meter, heraf 6 meters asfaltbelagt vejbane og 2 gange 2 meter rabat til afvanding (grøfter). Anlæg af vejen vil kræve erhvervelse af jord.

Udvalget for Plan og Miljø besluttede den 8. februar 2021 at få undersøgt, hvad der skal til for at Arnum Nørremark kan anvendes til særtransporter. Med baggrund i beslutningen blev der udarbejdet et notat af en eksternt juridisk rådgiver. Notatet beskriver, at kommunen, som vejmyndighed, har lovhjemmel i Vejloven til at ekspropriere, men beskriver samtidig, at de almindelige ekspropriationsretlige bestemmelser også skal være opfyldt.

Der har været rettet flere henvendelser til ejeren af arealerne omkring Arnum Nørremark med henblik på at finde en forhandlingsløsning.

Anlægsomkostninger inklusive erstatning for jord var oprindeligt estimeret til 1,500 mio. kr. Der er afsat 0,400 mio. kr. i 2021. På grund af prisstigninger forventes den samlede anlægsudgift at blive 0,300 mio. kr. højere. Ekstra udgift på 0,300 mio. kr. til projektet er medtaget som et ønske under supplerende budget

Afledt drift:

Udvidelse af driftsrammen med 1,5 % af anlægssummen svarende til 0,017 mio. kr. årligt fra 2024. Beløbet er ikke afsat i budgetlægningen 2023-2026.

Kort over Arnum by med indtegnede scenarier for de 4 vejføringer.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Cykelsti Nustrup – Uldal

Stednr.: 222.582

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	6,500	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 6,500 mio. kr. til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

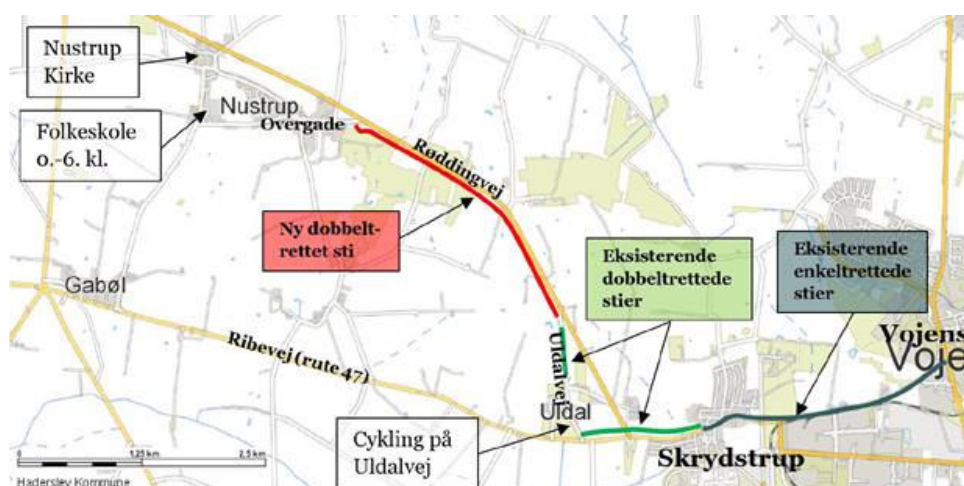
Projektet indeholder etablering af 2,5 meter bred dobbeltrettet cykelsti langs Røddingvej fra Overgade i Nustrup til Uldalvej i Uldal, se nedenstående oversigtskort.

Projektet er oprindeligt beregnet til at koste 8,900 mio. kr., men der blev i budgetlægningen 2021-2024 kun afsat 7,400 mio. kr. til projektet, fordelt med 0,900 mio. kr. i 2022 og 6,500 mio. kr. i 2023. De samlede forventede udgifter er steget til 10,200 mio. kr. på grund af de stigende priser på materialer og brændstof. Der er udarbejdet supplerende anlægsønske på 2,800 mio. kr.

Formålet med projektet er at skabe en tryk forbindelse for cyklister mellem Nustrup og Vojens. Nustrup ligger ca. 6 km fra Skrydstrup og 9 km fra Vojens. Det meste af strækningen har cykelsti, men der er et missing link på 2,8 km langs Røddingvej, hvor cyklister skal færdes på kørebanen. Her er vejen 6,2 meter bred og hastighedsniveauet er meget højt. 15 % af køretøjerne kører over 97,7 km/t. Selvom trafikmængderne med en gennemsnitlig årsdøgntrafik på under 1.200 køretøjer om dagen ikke er store, så gør de høje hastigheder og vejens udformning, at den er utryk at færdes på som cyklist. Der har været cyklist dødsulykke på strækningen tilbage i 2012. Strækningen har været med i stiplan, men er taget ud, efter cykelstien er særskilt budgetteret.

Skolen i Nustrup går til 6. klasse. Aktuelt er der 47 elever. Eleverne skal derefter til Vojens. Der går bus til både Vojens og Haderslev. Cykelstien vil fungere som sikker skolerute for eleverne fra Nustrup. Cykelstien vil også være sikker forbindelse til de mange fritidsaktiviteter og arbejdspladser i Vojens og Skrydstrup herunder flyvestationen, som er under udbygning.

I 2022 udføres projektering og forarbejder til at igangsætte ekspropriation. I 2023 opstartes anlægsarbejdet.

Afledt drift:

Udvidelse af driftsrammen med 1,5 % af anlægssummen svarende til 0,100 mio. kr. årligt fra 2023. Beløbet er ikke afsat i budgetlægningen 2022-2025.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Flytning af Driftsafdelingen		Stednr.: 222.588		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	5,000	6,800	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen 2022-2025.				
Beskrivelse:				
Som et element i at understøtte arbejdet med Vækst og Velfærd bemyndigede Byrådet den 2. marts 2021 Teknik og Klima til at kvalificere en business case for Driftsafdelingens flytning med henblik på indarbejdelse i budget 2022-2025, herunder afsøgning af placeringer.				
Det primære formål med Driftsafdelingens flytning er dels at frigøre et attraktivt kommunalt areal på Haderslev Havn til projektudvikling og salg, og dels at skabe mulighed for at videreudvikle Driftsafdelings styreform, Helhedsorienteret Drift (HOD), via sammenlægning af enheder i tidssvarende rammer. Driftsafdelingens nuværende placering er midlertidig, idet Masterplanen for Haderslev Havn – og dermed omdannelsen af Haderslev Havn - ikke rummer denne form for aktivitet.				
I 2022 har kommunen købt Fjordagerbakke 3 til 2,500 mio. kr., jævnfør sag i Økonomiudvalget den 23. august 2021. Grunden indrettes til Driftsafdelingen. Der er mulighed for at lave en effektiv indretning af grunden, ligesom der rent trafikalt er gode til- og frakørselsmuligheder.				
Oprindeligt skøn for hele projektet var 14,300 mio. kr., som er afsat i budget 2022 med 2,500 mio. kr. til køb af grund og i teknisk budget 2023-2024 med ovenstående 5,000 og 6,800 mio. kr. til administrations- og mandskabsbygninger, haller til materiel samt til en salthal.				
Men inden for det sidste år har der været meget store stigninger på byggematerialer, for nogle byggematerialers vedkommende flere 100%. Størstedelen af de byggematerialer, som skal bruges til bygningerne, er stål, træ og isoleringsmaterialer. Det er nogle af de byggematerialer som er steget allermost.				
På baggrund af de stigende byggeomkostninger blev der for at nedbringe byggeudgifterne, iværksat en granskning af bygningerne for at nedbringe antallet af m2- bygning. I processen blev antallet af m2- bygning reduceret med ca. 20%.				
Ud fra de reviderede bygnings-m2 blev der i april 2022 indhentet overslagspriser hos en leverandør af administrations-/mandskabsbygninger og en entreprenør på stålhaller for at få verificeret et prisniveau på bygningerne.				
Ekskl. køb af grund forventes der i april 2022-tal en udgift på 16,000 mio. kr. Forskellen på 4,200 mio. kr. foreligger som et ønske under supplerende budget.				
Overslag april 2022	Størrelse	Pris pr. m2	Prisoverslag i mio. kr.	
Nye faciliteter til administration og mand-skab	520 m2	15.780 kr.	8,100	
Ny åben stål hal til traktor m.m.	63 x 18 meter	1.500 kr.	1,700	
Ny åben stål hal til mandskabsbiler m.m.	54 x 12 meter	3.550 kr.	2,300	
Ny salthal	30 x 18 meter	6.670 kr.	2,000	
Overslag på flytning / klargøring / uforud-sete udgifter			1,900	
Prisoverslag i alt			16,000	
Der vil dog fortsat være en vis usikkerhed omkring priserne på byggematerialer:				
Afledt drift				
Flytning af Driftsafdeling muliggør realisering af en mindre ejendomsrokade, hvor Driftsafdelingen går fra 5 til 3 lokationer. Den foreslåede ejendomsrokade nedbringer Driftsafdelingens løbende driftsudgifter årligt med 0,500 mio. kr. fra 2024. Under havnens budget mistes til gengæld en lejeindtægt fra Ved Havnen 15.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Broer og bygværker

Stednr.: 222.587

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	2,700	2,700	2,700	2,700
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling på 5,400 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen i 2022-2025 for årene 2022 og 2023

Beskrivelse:

Der er gennemført tilstandsregistrering af broer og bygværker i 2015 af Ommen & Møller samt af COWI i 2019 og 2021.

Tilstandsregistreringerne viste, at der er et samlet efterslæb på 16,200 mio. kr. til brovedligeholdelse. Efterslæbet hentes ved, at der afsættes et årligt beløb på 2,700 mio. kr. pr. år i 6 år fra 2021 til og med 2026. I budgetforliget 2021 blev der prioriteret 2,000 mio. kr. i 2021 og 2,700 mio. kr. årligt i de efterfølgende år.

Målet med de afsatte midler er over 6 år (2021-2026), at indhente efterslæb på vedligeholdelse af broer og bygværker i kommunen. Haderslev Kommune har ca. 420 broer og bygværker. Broer og bygværker inkluderer almindelige større og mindre broer, rørgennemløb over 50 cm i diameter samt stenkister.

Brovedligeholdelse er generelt en nødvendighed for at bevare den investerede samfundskapital, men er også vigtig for trafikikkerheden og f.eks. bevarelse af fredede broer og bygværker. Uden vedligehold vil broer og bygværker forfalde og miste værdi, i nogen tilfælde eksponentielt. Broer og bygværker er en del af vejens elementer, der også har indvirkning på øvrige elementer, f.eks. asfaltveje og rabatter, men også vandløb, der løber under broerne.

Bevillingerne betyder nu, at der kan planlægges mere langsigtet og fornuftigt i forhold til f.eks. asfaltering af vejen over bygværker. Bygværker kan renoveres inden vejen står til asfaldudlægning og ikke omvendt.

Denne planlægning medfører, at det vil være følgende projekter der gennemføres i 2022-2023:

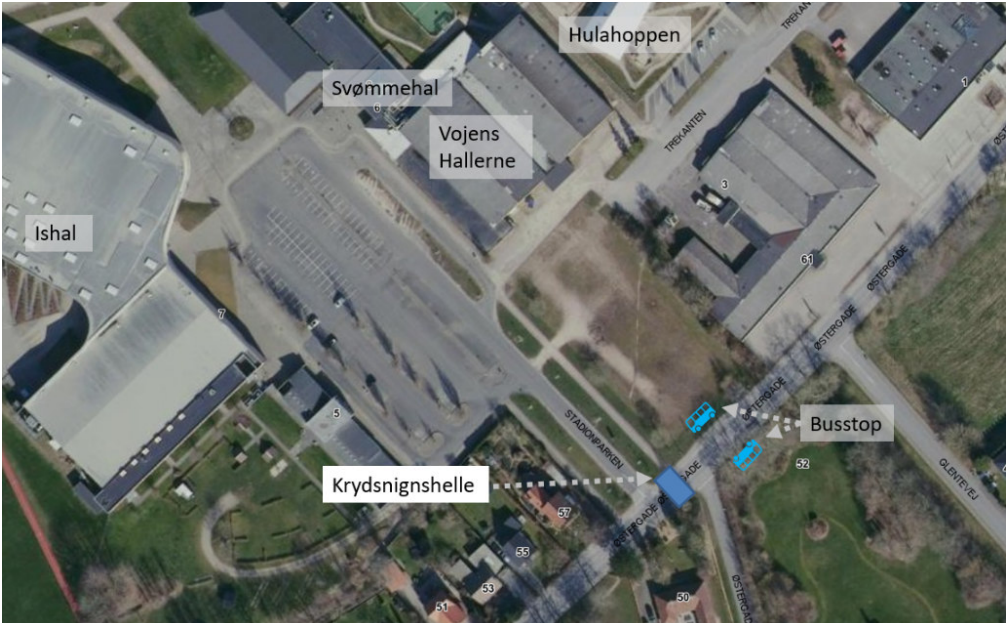
- Broen i den sydlige ende af Årupvej ved udkørsel til Ribe Landevej udgør 3,400 mio. kr. i reparationsbehov. Der pågår forundersøgelser af broen i 2022 og reparationer er planlagt til udførelse i 2023. Som noget særligt er broen kategoriseret som bevaringsværdig (opført i 1882). Broen går over Gelså og er en gammel grænsebro. Der er i dag en vægtbegrænsning på broen på max. 3.500 kg.
- I 2022 reparerer 3 broer på Brøndlundvej, Kraggårdvej og Årupvej (nordligste ende).

Vedligeholdelse af broer og bygværker vil overvejende foregå i samarbejde med eksterne entreprenører.

Afledt drift:

Siden kommunesammenlægningen har der kun været afsat ca. 0,300 mio. kr. årligt til vedligeholdelse af broer og bygværker. Når efterslæbet er indhentet i 2026, vurderes niveauet for driftsbudget i fremtidige år, for at bibeholde kapitalapparatet. Udgift udover 0,300 mio. kr. årligt vil blive medtaget ved budgetlægning 2027.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Krydsningshelle på Østergade ved Vojens Hallerne		Stednr.: 222.590		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	0,500	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 0,500 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Forum Vojens har anmodet om etablering af tiltag, som gør krydsning af Østergade i Vojens mere sikker og tryk. Ønsket begrundes med at der er mange attraktioner på nordlig side af Østergade, herunder svømmehal, Hulahoppen og ishal. Dette medfører en del krydsninger over fra disse mod boligområderne syd herfor. Der er også et busstoppested på Østergade ved Stadionparken, som generer krydsninger af fodgængere.</p> <p>Østergade er den primære indfaldsvej til Vojens øst. Der er tidligere registreret et uheld nær krydset med påkørsel af krydsende fodgænger.</p> <p>Det foreslås, at der etableres en krydsningshelle i forlængelse af stien op mod hallerne. Dette vil være den mest naturlige krydsning af Østergade. Denne placering vil kræve en sideudvidelse vejen og etablering af hellen.</p> <p>Projektet er oprindeligt beregnet til at koste 0,500 mio. kr. De samlede forventede udgifter er steget til 0,600 mio. kr. på grund af stigende priser på materialer og brændstof. Der foreligger et ønske på forskellen på 0,100 mio. kr. under supplerende budget.</p>				
Afledt drift:				
Den afledte drift er beregnet til 0,008 mio. kr. årligt, som afholdes indenfor driftsrammen.				
Kort:				
				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej ved Skallebækvej **Stednr.:** 222.591

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,400	-	0,800	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,400 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Udvalget for Plan og Miljø besluttede den 9. marts 2020 at bevillige midler til udarbejdelse af en analyse af, hvilken krydsløsning, der bedst sikrer bløde trafikanter krydsning af Ribe Landevej og sikrer fremtidig afvikling af trafikken fra Skallebækvej, med og uden øget trafik fra fremtidige udstykninger.

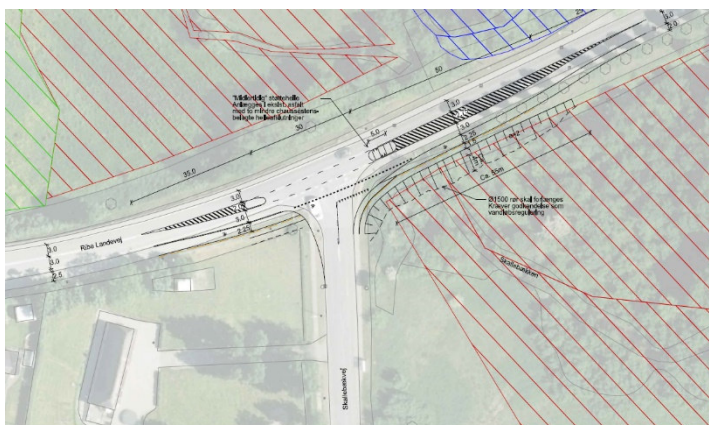
Baggrunden for analysen er henvendelser fra borgere om, at der er udfordringer ved krydsning af Ribe Landevej ved Skallebækvej (vest). Det beskrives, at det er problematisk for skoleelever bosat på Fredstedvej og Fredstedvænget at krydse Ribe Landevej. Ved færdsel på cykel eller med bus skal Ribe Landevej krydses. Der er også henvendelser om, at den megen trafik på Ribe Landevej vanskeliggør afviklingen af trafikken fra Skallebækvej. Krydset er et T-kryds, hvor der på Skallebækvej er ubetinget vigepligt.

Ribe Landevej er en indfaldsvej til Haderslev. Der kører i gennemsnit 8.500 køretøjer og omkring 100 cyklister pr. døgn på vejen. Skallebækvej er en primær lokalvej. Den seneste trafiktælling fra 2020 viser, at der i gennemsnittet kører 806 køretøjer og 24 cyklister i døgnnet. Der er registreret ét uheld i krydset de sidste fem år, som var bil-bil uheld.

Analysen viser, at den nye udstykning Løkkeager med 60 boliger ikke vil give kapacitetsproblemer i krydset.

Ved en udvikling af det tidligere sygehusområde, vil der komme væsentlig mere trafik, og det vil give kapacitetsudfordringer i krydset med lange ventetider til følge. Kapacitetsberegningerne for krydset viser, at kun et signalanlæg kan klare den fremtidige trafik fra udviklingsområdet.

Da udviklingen af området endnu ikke er færdigt, og der ikke foreligger en tidsplan for sygehusområdet, kan trafikikkerheden, trygheden og fremkommeligheden forbedres ved, at der etableres støtteheller på begge sider af Skallebækvej. Når udviklingen af det tidligere sygehusområde har nået en passende størrelse, kan krydset ombygges til et signalanlæg, hvilket vil koste 0,800 mio. kr., som indtil videre er afsat i 2025.

Der er udarbejdet supplerende anlægsønske på

- 0,300 mio. kr. for budgetår 2023 på grund af prisstigninger på brændstof og materialer, idet projektet i 2023, forventes at stige fra 1,400 mio. kr. til 1,700 mio. kr.
- 0,200 mio.kr. for budgetår 2025 på grund af prisstigninger på brændstof og materialer, idet projektet i 2025, forventes at stige fra 0,800 mio. kr. til 1,000 mio. kr.

Projektets formål er at øge trafikikkerhed og tryghed for de krydsende bløde trafikanter, samt sikre fremkommeligheden for trafikanterne fra Skallebækvej. Projektet tilgodeser den trafik, der vil komme fra det nye boligområde Løkkeager. Forslaget har nytteværdi for kommunens borgere og turister.

Afledt drift:

1,5 % af anlægssummen svarende til 0,021 mio. kr. årligt, som afholdes indenfor driftsrammen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Tilgængelighedspulje		Stednr.: 222.595		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	0,400	0,400	0,400	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: <i>Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen</i>				
Beskrivelse:				
<p>Formålet med en tilgængelighedspulje er at gøre kommunens byer og naturområder mere tilgængelige for synshandicappede, kørestolsbrugere, gangbesværede og andre borgere med fysiske handicap. Samtidig vil det også støtte op om ambitionen om, at alle skal kunne have mulighed for at leve et aktivt liv og medvirke til at gøre det nemmere at vælge et sundt alternativ til sofaen.</p> <p>Midlerne vil blive anvendt til en opdatering og udvidelse af Tilgængelighedsplan 2018 og til mindre tilgængelighedstiltag i hele kommunen.</p> <p>Af mindre tilgængelighedstiltag kan blandt andet nævnes gelændere, kørestolsramper, taktilbelægning o. lign. Tiltag, som har den effekt, at det bliver nemmere for borgere med fysiske handicap at komme rundt i byerne/naturen på egne ben eller på eldrevne hjælpemidler.</p> <p>Puljen er søgt videreført i supplerende budget i år 2026 med 0,400 mio. kr.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til udmøntning af cykelstiplan

Stednr.: 222.593

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	7,000	7,000	5,000	-
U/I: Anlægsindtægt	-2,000	-2,000	-2,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** *Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen***Beskrivelse:**

Et godt stisystem er en væsentlig faktor til at fremme cyklismen, da det er med til at øge cyklisternes tryghed og sikkerhed. Undersøgelser viser at god infrastruktur og attraktive cykelfaciliteter er en væsentlig parameter i forhold til at overflytte trafikanter fra bil til cykel. Der er mange gode grunde til at vælge at cykle eller gå fremfor at tage bilen. Først og fremmest gavner det sundheden og miljøet. Derudover mindskes trængselsproblemerne på vejene samt behovet for flere parkeringspladser.

Målet med puljen er at skabe et sammenhængende stisystem i byerne og mellem byer, landsbyer og landdistrikter, så kommunen bindes bedre sammen og så der skabes gode stiforbindelser til skole, fritidsaktiviteter, uddannelse, offentlig transport og arbejde.

Cykelstiplan 2020 blev godkendt af Udvalget for Plan og Miljø den 7. december 2020. Stiplanen indeholder en liste over mulige nye stier samt anlægsoverslag.

Der er i statens Infrastrukturplan 2035 afsat samlet set 3,000 mia. kr. til at fremme cyklisme i perioden 2022-2035. Teknik og Klimaudvalget vil få forelagt en sag, hvor der søges om statslig medfinansiering til cykelstiprojekter i Haderslev Kommune.

Staten yder normalt kun tilskud til projekter, der ikke ville kunne finde sted i samme omfang, på samme tidspunkt eller indenfor samme tidsramme uden det bevilgede tilskud. Der ydes ikke tilskud til allerede planlagte og bevilgede projekter.

Der foreligger et ønske under supplerende budget om flere midler i 2025 og videreføring af midler i 2026.

Afledt drift:

Udgiften til drift er 1,5 % af anlægssummen svarende til 0,100 mio. kr. gældende fra året efter projektet er udført. Beløbet akkumuleres hvert år med yderligere 0,100 mio. kr. Afledt drift er ikke afsat i budgetlægningen 2022-2025.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Fællesstier Norgesvej og Louisevej

Stednr.: 222.598

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsindtægt	-0,950	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der er meddelt anlægsbevilling på 5,900 mio. kr. i udgift og 2,950 mio. kr. i indtægt til hele projektet i Haderslev kommunalbestyrelse den 21. december 2021.

Beskrivelse:

Norgesvej og Louisevej mangler i dag cykelfaciliteter. Den anbefalede skolevej leder derfor en omvej via Moltrup Landevej og Omkørselsvejen i stedet for gennem området.

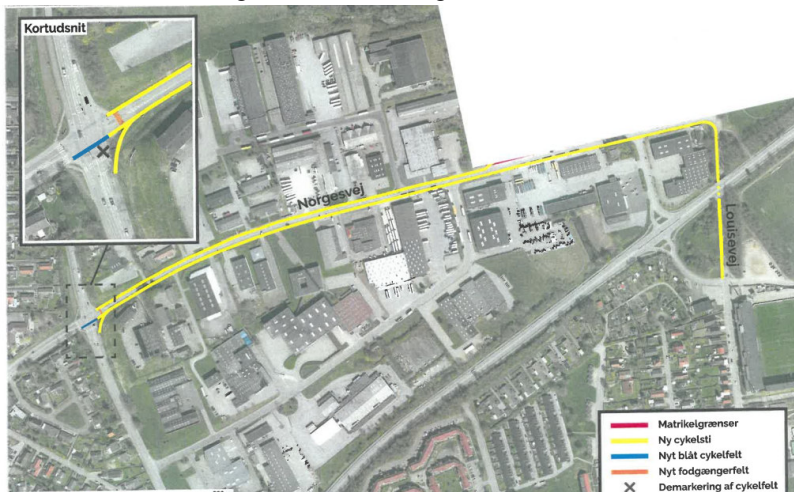
Formålet med projektet er at skabe mere sikre og trygge ruter for elever og ansatte til bl.a. Favrdalskolen, Haderslev Katedralskole, Produktionsskolen, virksomheder samt fritidsaktiviteter i området. Mål er at få flere til at vælge cyklen som transportmiddel.

Projektet omfatter etablering af enkeltrettede fællesstier i begge sider af Norgesvej fra Moltrup Landevej til Louisevej samt i vestlig side af Louisevej mellem Norgesvej og Stadionvej. Projektet omfatter ligeledes forbedringer i signalanlægget i krydset ved Moltrup Landevej/Norgesvej. For at kunne bibeholde lastbilverkøring i nordsiden af vejen, er der behov for at erhverve areal.

Vejdirektoratet har meddelt tilsagn til Haderslev Kommune om tilskud til projektet på Norgesvej og Louisevej i Haderslev. Tilskuddet til projektet er på 2,950 mio. kr. og udgør 50 % af projektets budget. Projektet skal gennemføres i overensstemmelse med den indsendte projektbeskrivelse, evalueringsplan samt budget og ønskede projektændringer skal godkendes af Vejdirektoratet.

I budgetår 2022 er afsat 5,900 mio. kr. i udgift og 2,000 mio. kr. i indtægt. I 2023 er afsat 0,950 mio. kr. i indtægt.

I 2022 udføres projektering og arbejde med at indgå frivillige aftaler om køb af nødvendige arealer, alternativt igangsættes ekspropriationsproces. Anlæg af cykelstier sker først i 2023. Der overføres budget fra 2022 til 2023 ved regnskabsafslutning 2022.

Afledt drift:

Udvidelse af driftsrammen med 1,5 % af anlægssummen svarende til 0,100 mio. kr. årligt fra 2023. Beløbet er ikke afsat i budgetlægningen 2022-2025.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter " " betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Funktionskontrakter på veje

Stednr.: 222.597

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	20,700	20,700	20,700	20,700
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget**Anlægsbevilling:** Der meddeles anlægsbevilling på 20,700 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Der er sket en voldsom stigning i belastningen af vejnettet fra mange mindre kommuneveje blev asfalteret i 60'erne og 70'erne til nu. Der er mere trafik og væsentligt tungere køretøjer på vejnettet i dag. Vedligeholdelse af Haderslev Kommunes ca. 1.300 km asfaltveje er en nødvendighed for ikke at miste den store investerede kapital. Løbende balanceret vedligehold skal holde "status quo", for at bevare kapitalen. Til at styre dette anvender Haderslev Kommune et belægningsoptimeringsystem, der prioriterer og optimerer opgaverne på vejnettet i årene fremover.

Det er også brugbart i samarbejdet med ledningsejere i kommunen. Asfaltering og fremtidige større ledningsarbejder kan derfor koordineres, så opgravninger i nysfalterede veje minimeres.

Asfaltarbejder: Der er indgået en 15-årig funktionskontrakt på alle klasse 1, 2 og 3 veje uden for bygrænser løbende fra 2013-2027. Entreprenøren skal vedligeholde asfaltvejene i kontrakten ud fra nogle skadeskrav til asfalten. Hvis kravene overskrides, skal entreprenøren bringe tilstanden op igen. Kontrakten indeholder også vedligehold af samme veje med hensyn til lapning af slaghuller og afskalninger. Entreprenøren har metode- og produktfrihed på reparationer og udlægning af fulddækkende asfalt.

Der udføres tilstandsvurderinger på vejene af eksterne, i en turnus på 4 år. Dette er kommunens forpligtelse i de 15 år, ifølge kontrakten. Udgiften til tilstandsvurderinger er ikke en del af funktionskontrakten, de betales ved siden af.

Udover funktionskontrakten er der indgået en 4-årig rammeaftale fra 2020 til og med 2023. Rammeaftalen omfatter opgaver indenfor asfaltarbejde, som ikke er omfattet af funktionskontrakten. Det er bl.a. fulddækkende asfaltarbejder og lapning af huller på alle veje indenfor byskilte. Rammeaftalen dækker desuden arbejder på klasse 4 veje udenfor byskilte, inklusive lapning. Kommunen udleverer hvert år en liste over årets asfaltarbejder til entreprenøren. Når arbejdet er udført, afregnes arbejdet i henhold til rammeaftalens prisliste. Større reparationsarbejder udføres også under rammeaftalen.

Kontrakter og budget pristalsreguleres årligt.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til realisering af trafikikkerhedsplan

Stednr.: 222.599

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)

2023

2024

2025

2026

U/I: Anlægsudgift

1,000

1,000

1,000

-

Afledt drift:

-

-

-

-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Haderslev Kommune har i 2020 vedtaget en ny trafikikkerhedsplan, som udstikker retningslinjerne for trafikikkerhedsarbejdet frem mod 2025.

Trafikikkerhedsplanen følger færdselssikkerhedskommissionens målsætning om at halvere antallet af dræbte og alvorligt tilskadekomne på kommunens veje, så der højst må være 1 trafikdræbt og 7 alvorligt tilskadekomne i 2030. Målsætningen er ambitiøs, men fokus på trafikikkerhed har haft positiv effekt på antallet af personskader på kommunens veje. Således er der i perioden 2010-2020 sket et fald på 28 % i antal personskader på kommunens veje.

Trafikikkerhedsindsatsen har fokus på at udpege, ændre eller ombygge uheldsbelastede lokaliteter og på at gøre eksisterende veje mere selvforklarende og sikre. Desuden er der fokus på at forbedre samarbejdet med skoler, større institutioner og virksomheder om trafikikkerhed, lige som kommunen fortsat vil medvirke i nationale kampagner på trafikikkerhedsområdet og udvikle lokale kampagner i samarbejde med de øvrige sønderjyske kommuner.

Realiseringen af trafikikkerhedsplanen er afhængig af årlige investeringer i trafikikkerheden.

Puljen i 2023 fordeles af Teknik- og Klimaudvalget på et møde primo 2023 ud fra en udarbejdet liste over aktiviteter, der bør udføres under trafikikkerhedsplanen.

I supplerende budget er der ønsket 1,000 mio. kr. i år 2026 til realisering af trafikikkerhedsplan.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.5. Senior- og Sundhedsudvalget

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Sundhedstilbud i Gram inkl. Sygeplejeklinik	U	1,000	-	-	-
Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram	U	14,500	6,100	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, indtægter	I	-	-0,600	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, udgifter	U	3,500	2,000	-	-
Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger	U	3,000	1,600	-	-
Velfærdsteknologiske løsninger	U	1,000	1,000	1,000	-
Senior- og Sundhedsudvalget, I alt		23,000	10,100	1,000	-
- heraf indtægter		0,000	-0,600	0,000	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Sundhedstilbud i Gram inkl. sygeplejeklinik				Stednr.: 488.524	
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsudgift	1,000	-	-	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen					
Beskrivelse:					
<p>Gram er et af de områder i Haderslev Kommune, hvor andelen af borgere over 80 år er højest i forhold til den samlede befolkning. Samtidig forventes det, at der bliver flere ældre og flere borgere der lever et langt liv med kroniske sygdomme. I dag ses det allerede, at flere borgere har psykiske lidelser. Et godt og selvstændigt ældre liv stiller krav om, at tilbud om sundhedsfremme og behandling er tættere på. Fremtidens sundhedsvæsen skal baseres på det, der giver størst værdi for borgerne, så de oplever nærhed og god tilgængelighed til sundhedsvæsenet.</p> <p>Borgerne i Gram har i dag mulighed for at komme til lokale sundhedstilbud i Gram by, men tilbuddene ligger spredt i forskellige huse og på forskellige dage. Det kan derfor være svært for borgerne at få overblik over, hvilke lokale muligheder, de har.</p> <p>Det foreslås at der etableres et samlet tilbud til borgerne i Gram. Lokationen kan være på Engparken. Her findes i dag genoptræningstilbud og tomme lokaler. Desuden udfases plejeboligdelen i takt med, at der bygges nye plejeboliger på Højmarken.</p> <p>Midlerne vil kunne dække en let renovering af lokaler, der vil kunne anvendes til sundhedssamtaler, diabetes, KOL og hjerterehabilitering samt en spartansk indretning af en sygeplejeklinik.</p>					
Afledte driftsudgifter og – indtægter:					
Der forventes afledte udgifter til vand, varme, el og vedligehold for 0,200 mio. kr. som ikke er prioriteret i forbindelse med budget 2022-2025.					
Øvrige forhold:					
Hvis en eller flere af plejeboligerne i Engparken skal anvendes til andet end ældre- og handicapboliger, skal restgælden indfries. I foråret 2020 udgør gælden ca. 7,400 mio. kr.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "–" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram**Stednr.: 019.500**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	14,500	6,100	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

I det tekniske budget for anlæg er den oprindelige beskrivelse af anlægsprojektet. Nedenstående anlægsbeskrivelse indeholder en kvalificering af projektet inkl. forventet opførelsesperiode samt lejlighedsstørrelse på 65 m².

Haderslev Kommune har lavet en plejeboliganalyse, der viser, at der er et behov for flere særlige demenspladser. Voksenudvalget drøftede i december 2019 og i februar 2020 plejeboligkapaciteten i Gram og bad i den forbindelse om et forslag til en udbygning af 8-16 demensvenlige plejeboliger på Højmarken. Kommunalbestyrelsen besluttede i Budget 2021 at afsætte budget til at bygge 2 * 8 fremtidssikrede demensplejeboliger på Højmarken. Boligerne opføres efter almenboligloven.

Højmarken består i dag af 3 huse i et plan med i alt 26 boliger. De 2 af husene, med 8 lejligheder i hver, er indrettet til borgere med demens.

Selve opførelsen af plejeboligerne sker efter almenboliglovens regler og indenfor den økonomiske ramme som ministeriet har udmeldt. Udover mursten er det afgørende at boligerne indeholder velfærdsteknologiske og tryghedsskabende løsninger, så borgeren og pårørende oplever større fleksibilitet, mere tryghed og mere velfærd i hverdagen. En del af løsningen kan fx være døgnrytmelys, sensorgulve, der advarer personalet når borgeren falder eller går fra stuen om natten og en tryk afgrænset erindringshave/sansehave.

Økonomi:

Rammebeløbene for at bygge almene plejeboliger (boligarealet) er pr. 1. januar 2021 på 24.600 kr. /m² inkl. moms, hvilket svarer til en forventet husleje på ca. 6.500 kr. om måneden + forbrug – med en lejlighed på 65 m². Til sammenligning er gennemsnitsprisen på Frederik den IX ca. på 5.500 kr. om måneden + forbrug. En lejlighed på 65 m² betyder, at det for mange borgere vil være muligt at få boligydelse.

Udover boligdelen er der behov for diverse personale- og servicearealer. Der er afsat 5,400 mio. kr. ekskl. moms til nybyggeri og evt. ombygning i eksisterende servicearealer hvor det måtte give mening i forhold til optimal arealudnyttelse.

Den del af opførelsesudgiften til plejeboligerne på Højmarken, der er velfærdsteknologiske og tryghedsskabende løsninger - og som er en udgift udover almenboliglovens rammebeløb og servicearealer - er en kommunal udgift og budgetteres som velfærdsteknologi med 5,100 mio. kr. på et særskilt anlægsprojekt.

Bygningsspænd: 16 boliger + servicearealer – Mio. kr.		I alt
Boligdel inklusive gangarealer		1.040 m ²
Serviceareal og personalefaciliteter		Ca. 250 m ²
Samlet bygningsareal		1.290 m ²
Forventet pris		
Boligarealer inkl. Grundkøb	1.040 x 24.600 kr.	Inkl. moms 25,584 mio. kr.
Servicearealer	250 m ²	Ex moms 5,400 mio. kr.
Velfærdsteknologisk sikring		Ex moms 5,100 mio. kr.

Grunden, der skal bygges på ejes af Haderslev Kommune, men da byggeriet opføres som alment skal byggeprojektet "købe" grund til nybyggeriet af kommunen. Købsprisen indgår i anlægssummen. Værdien af grunden fastsættes enten forholdsmæssigt på baggrund af den samlede ejendomsværdi eller udmatrikuleres. Ved udmatrikulering skal provenuet ved overdragelsen anvendes til at indfri nogle af "det gamle Højmarkens" lån. Alternativt tilgår købesummen kommunekassen.

Projekt: Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram**Stednr.: 019.500**

Rammebeløbet finansieres med lånoptagelse på 22,514 mio. kr. (88%), grundkapitalindskud 2,558 mio. kr. (10%) og beboerindskud 0,512 mio. kr. (2%).

Afledte poster:

Såfremt budgettet opdateres som følge af ovenstående reviderede økonomi, skal der afsættes:

Demensplejeboliger med 25,584 mio. kr. inkl. moms

Serviceareal på Højmarken i Gram med netto 5,400 mio. kr. ex moms

Budget til velfærdsteknologisk sikring af boliger og serviceareal 5,100 mio. kr. ex moms

Finansiering af boliger:

Grundkapitalindskud på 2,558 mio. kr.

Optagelse af lån til ældreboligbyggeriet på 22,514 mio. kr.

Budget til beboerindskudslån på 0,500 mio. kr.

Fordeling i overslagsårene:

På anlægsprojektet i 2021 er der afsat 5,000 mio. kr. hvoraf der forventes et forbrug på 1,500 mio. kr. i 2021. Det forventede mindreforbrug i 2021 på 3,500 mio. forventes overført til henholdsvis 2022 og 2023 med 2,000 mio. kr. og 1,500 mio. kr., hvilket der er taget højde for i denne anlægsbeskrivelse.

I det vedtagne budget for 2021 var der afsat 34,300 mio. kr. til boliger (inkl. velfærdsteknologiske løsninger) med låneoptag på 25,700 mio. kr. samt 5,400 mio. kr. til serviceareal.

I dette reviderede forslag afsættes 25,600 mio. kr. til boliger, 5,100 mio. kr. til velfærdsteknologiske løsninger og de 5,400 mio. kr. til serviceareal fastholdes.

Afledte driftsudgifter og – indtægter:

I budgetforliget er det aftalt at Engparken udfases i forbindelse med etablering af nye pladser. Driftsbudgettet overføres fra Engparken til Højmarken.

Øvrige forhold:

Hvis plejeboligerne i Engparken skal anvendes til andet end ældre og handicapboliger, skal restgælden indfries. I foråret 2020 udgør gælden ca. 7,400 mio. kr.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Servicearealer på Højmarken i Gram**Stednr.: 018.511**

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	3,500	2,000	-	-
U/I: Anlægsindtægt	-	-0,600	-	-

Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter

Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen

Beskrivelse:

Der er fremsat ideforslag om opførelse af 16 demensvenlige boliger med tilhørende servicearealer på Højmarken i Gram.

Servicearealer og personaleforhold omfatter 260 m² af det samlede byggeri på 1.460 m². Rammebeløbet til servicearealer er 22.000 kr. pr. m², hertil kommer udgiften til grunden på 0,276 mio. kr. svarende til en samlet anlægsudgift på 6,000 mio. kr.

Servicearealtilskuddet udgør 0,600 mio. kr. I alt en samlet nettoudgift på 5,400 mio. kr.

Afledt drift:

De afledte driftsudgifter til servicearealerne forventes dækket fra frigjorte midler på Engparken.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger			Stednr.: 527.505	
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	3,000	1,600	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse: Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Velfærdsteknologiske løsninger			Stednr.: 527.506	
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,000 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse: De behov, som kan dækkes af digitale løsninger, er meget forskellige. Utryghed i hverdagen kan for nogen reduceres gennem tryghedsopkald via skærm, hvor borgeren kan komme i kontakt med en medarbejder. For mennesker med fx kroniske lunge- og hjertesygdomme kan digitale løsninger hjælpe til, at besøg hos lægen undgås, fordi målingerne løbende kan foretages derhjemme, ligesom medicinrobotter kan bidrage til at sikre korrekt medicinindtagelse. Det er vigtigt at understrege, at digitale løsninger ikke er det rette for alle, og mange også i fremtiden vil have behov for hjemmehjælp, som vi kender det. Digitale løsninger vil dog være et supplement, som har potentiale til at give mange mennesker oplevelse af større frihed og mulighed for at klare mere selv i hverdagen. Ligesom det for nogen vil være det, som kan give større tryghed. I stedet for at skulle tilpasse hverdagen til et besøg fra en social- og sundhedsassistent eller sygeplejerske, som kun kan angive et tidsrum fremfor et tidspunkt, muliggør de digitale besøg, at det koordineres mere præcist, hvilket giver borgeren mere frihed. Tilbage meldingen fra flere mennesker der i dag modtager hjælp fra hjemmeplejen er, at det har en stor betydning, hvis der er mulighed for i højere grad at være med til at bestemme, hvornår og hvordan hjælpen gives. Dette vil digitale besøg i højere grad kunne bidrage til. Stednummeret, der står øverst, vil blive ændret fra år til år i forbindelse med opstart på et nyt år.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.6. Økonomiudvalget

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Byudvikling	U	2,501	6,100	3,600	5,700
Erhvervsjord	U	2,500	5,000	5,000	-
Salg af jord, indtægter	I	-2,000	-	-	-
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Udgifter	U	1,900	1,900	1,900	1,900
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Indtægter	I	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	U	1,343	1,400	1,400	1,400
Bygningsvedligeholdelse m.v.	U	33,168	32,430	32,300	32,300
Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram.	U	1,500	3,000	5,000	
Strukturelle ændringer på borgernære områder	U	-	5,600	10,000	-
Udmøntet anlægspulje	U	8,000	14,100	42,900	72,900
Økonomiudvalget, i alt		47,512	68,130	100,700	112,800
- heraf indtægter		-3,400	-1,400	-1,400	-1,400

Projektbeskrivelser

Projekt: Byudvikling		Stednr.: 002.548			
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsudgift	2,501	6,100	3,600	5,700	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Basisbudget					
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen					
Beskrivelse:					
<p>Midlerne i puljen Byudvikling benyttes til igangværende og kommende boligbyggemodninger, herunder opkøb af arealer til byggemodning af parcelhusgrunde. Derudover skal puljen være med at sikre udmøntningen af bosætningsstrategien de kommende år.</p> <p>Puljen skal også dække udgifter til projektudvikling og ejendomsudvikling, hvor der særligt i Haderslev er områder der står over for omdannelse.</p> <p>Midlerne skal understøtte øget bosætning og vækst i kommunen ved at sikre et varieret udbud af attraktive arealer til boligbyggeri mv. som kan være med til at tiltrække tilflyttere og fastholde indbyggere i kommunen.</p> <p>Ved budgetlægningen for 2022-2025 blev der godkendt en "Model for geninvestering i Byudvikling". Det er en jordforsyningsmodel, som går efter at byggemodne ud fra en efterspørgselsdrevet tilgang, og derefter geninvestere indtægterne fra salget af grunde i kommende udstykninger. På den måde skabes et kredsløb som i de kommende år forventes at løbe rundt. Salgsindtægterne fra regnskabsår 2021 er geninvesteret i år 2026 jf. Budgetstrategien.</p> <p>Til supplerende budget foreligger et ønske om udmøntning af en del af puljen til et konkret projekt.</p>					
Afledte drift:					
Ingen.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Erhvervsjord		Stednr.: 003.553		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsindtægt	2,500	5,000	5,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Midler til erhvervsudvikling til brug for jordkøb, opkøb, byggemodning og baneinfrastruktur, herunder midler til realisering af Erhvervsstrategien for den kommende 4 års periode bredt betraget.				
Erhvervsudvikling herunder opkøb af erhvervsjord er et led i at sikre attraktive erhvervsarealer til virksomheder, som kan understøtte og fastholde arbejdspladser i kommunen, som led i kommunens Vækststrategi.				
Til supplerende budget foreligger et ønske om videreførelse af et rammebeløb i 2026 på 3,000 mio. kr.				
Afledte drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Salg af jord		Stednr.: 005.513		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsindtægt	-2,000	-	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er en forventet salgsindtægt på 2,000 mio. kr. årligt i årene 2022-2023.				
Økonomiudvalget har i mødet den 21. oktober 2019 truffet principbeslutning om salg af arealer fra potentialelisten.				
Kommunen ejer mere end 2.800 ejendomme/parceller og i alt ca. 800 ha. Først og fremmest er der tale om arealer, som er erhvervet med henblik på by- og erhvervsudvikling eller af infrastrukturelle hensyn.				
Arealerne på potentialelisten er således ikke i kommuneplanen udlagt til bolig- eller erhvervsformål, eller indgår som perspektivarealer.				
Betingelser for gennemførelse:				
Beslutningskompetencen til at udbyde arealer til salg ligger hos Økonomiudvalget.				
Afledte drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde		Stednr.: 005.516		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,900	1,900	1,900	1,900
U/I: Anlægsindtægt	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,900 mio. kr. i udgifter og -1,400 mio. kr. i indtægter i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Puljen er etableret fra og med budgetlægningen for 2022 og er en del af basisbudgettet i anlægsmodellen jævnfør Budgetstrategien.				
Der er afsat en pulje på 0,500 mio. kr. til færdiggørelsesarbejder på ikke solgte og regnskabsafsluttede udstykninger fremadrettet. Formålet med puljen er at sikre at boligbyggemodninger, hvor der er aflagt anlægsregnskab, kan afsluttes med etablering af slidlag, overkørsler, ramper samt færdiggørelse af grønne områder. Denne færdiggørelse er en forpligtigelse, som kommunen har i henhold til købsaftalen med de enkelte lodsejere.				
Anlægsprojektet skal ligeledes finansiere forundersøgelser og diverse udgifter i de tidligere stadier på kommende udstykninger.				
De forventede indtægter kommer fra salg af mindre kommunale arealer eller grunde som kommunen har til salg fra regnskabsafsluttede udstykninger.				
Kommunen etablerer boligbyggemodninger med henblik på at fastholde og tiltrække borgere og indgår som en del af vækststrategien.				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Anlægstilskud Brand og Redning		Stednr.: 095.512		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,343	1,400	1,400	1,400
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,343 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Kommunen er som del af samarbejdet mellem Brand & Redning Sønderjylland og Haderslev, Tønder og Aabenraa Kommuner, forpligtet til at bidrage til drifts- og anlægsbudgettet.				
Drifts- og anlægsudgifter for 2023 bliver fremskrevet med anbefalingerne i KL's budgetvejledning for 2023 jf. selskabets vedtægter, pkt. 14.3.				
Såvel drifts- som anlægstilskud for 2023 skal betales til selskabet i to halvårige rater, henholdsvis 1. januar 2023 og 1. juli 2023, jf. Brand & Redning Sønderjyllands vedtægter, pkt. 16.3.				
Beredskabskommissionen godkender budgettet for Brand & Redning Sønderjylland den 14. juni 2022. Eventuelle prisreguleringsændringer vil blive indarbejdet senere.				
Der er afsat særskilt driftsbudget på 12,581 mio. kr. årligt.				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Bygningsvedligeholdelse m.v.		Stednr.: 650.549		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	33,168	32,430	32,300	32,300
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Basisbudget				
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 33,168 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Haderslev Kommune har ca. 185 ejendomme med ca. 650 bygninger på og med et samlet etageareal på ca. 300.000 m². Der er tale om en meget blandet bygningsmasse bestående af skoler, børnehaver, plejecentre, administrationsbygninger, offentlige toiletter, entreprenørbygninger, sportshaller m.v.</p> <p>Det politiske styringsredskab er "Retningslinjer for vedligeholdelse af Haderslev Kommunes bygninger".</p> <p>Midlerne til bygningsvedligehold anvendes primært til større vedligeholdelsesopgaver på klimaskærm og tekniske installationer i de kommunale bygninger inkl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asbestreoveringer af skoler, børnehaver m.v. • Undersøgelse af og Radon-sikring i bygninger • Kloaksepareringer • Energibesparende foranstaltninger • AT-påbud. Sikring af et godt arbejdsmiljø og sikring af et godt indeklima, samt håndtering af ny brandsynsbekendtgørelse (januar 2022) • Pulje til færdiggørelse af byggeopgaver, hvor der er aflagt anlægsregnskab • Egne tiltag som supplement til støjkompensation (F-35 fly Flyvestation Skrydstrup). <p>Der kommer en orienteringssag på Økonomiudvalget om disponeringen af midler i 2023.</p>				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram		Stednr.: 650.548		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,500	3,000	5,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<u>Formål</u>				
<p>I de kommende år skal der, som led i Haderslev Kommunes vækstdagsorden, arbejdes aktivt for at indfri 2030-ambitionen om +250 flere i uddannelse, +500 flere indbyggere og +1.000 flere arbejdspladser. For at indfri disse målsætninger er det vigtigt med attraktive byer. Det foreslås derfor, at der afsættes midler til at arbejde med strategiske udviklingsplaner og -tiltag i kommunens tre største byer. Midlerne skal ses i sammenhæng med de igangværende aktiviteter og planer i de tre byer.</p>				
<u>Haderslev:</u>				
<p>I Haderslev by er der igangsat en række større udviklingsprojekter i form af Jomfrusti-projektet, udviklingen ved havnen og projektet ved Damparken mv. For at skabe en stærk og sammenhængende by skal der også – med udgangspunkt i hovedplanen – arbejdes med at skabe en stærk midtby med levende forbindelser på tværs af miljøer, aktiviteter og faciliteter. I de kommende år er der derfor behov for midler til at skabe en attraktiv og sammenhængende by, der kan fastholde og tiltrække borgere, virksomheder og besøgende.</p>				

Projekt: Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram**Stednr.:** 650.548Vojens:

I Vojens arbejdes der på en strategisk udviklingsplan, hvor byen indgår som eksempelby i den nationale indsats for Levende Bymidter. Den strategiske udviklingsplan har fokus på de to centre i Vojens og på de centrale gader, der binder dem sammen. Fokus er på at afprøve tiltag, der skaber liv i byen og på at åbne op for fremtidige udviklingsmuligheder. Levende Bymidter afsluttes november 2022, men arbejdet med den strategiske udviklingsplan vil fortsætte derefter. Der vil her blive peget på mulige fremtidige tiltag for at understøtte udviklingen af Vojens. Arbejdet sker i tæt samarbejde med lokale aktører bl.a. Forum Vojens, for at sikre lokal forankring og relevans i de tiltag, der iværksættes.

Gram:

I 2022 arbejdes der på en bevarings- og mulighedsplan for de centrale dele af Gram omkring Slotsvej. Her tages der udgangspunkt i Grams særlige kvaliteter i bebyggelsen og hvordan det kan åbne muligheder for udvikling, der kan understøtte bosætning og arbejdspladser i Gram. Mulighedsplanen forventes vedtaget i efteråret 2022. Den og andre tiltag vil herefter danne grundlag for planlægning, og fysiske tiltag i byen, som kan udvikles i samarbejdet med Vision Gram og de øvrige aktører i byen.

Afledt drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Strukturelle ændringer på borgernære områder**Stednr.:** 676.506

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	5,600	10,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Omstillingspulje til lokalbyer med henblik på understøttelse af strukturelle ændringer for at afhjælpe konsekvensen af lokale ændringer i befolknings sammensætningen.

Pulje til strukturel tilpasning på institutioner primært på daginstitutioner og skoler.

Afledte drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Udmøntet anlægspulje**Stednr.:** 667.506

Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	8,000	14,100	42,900	72,900
Afledt drift:	-	-	-	-

Kategori: Basisbudget**Anlægsbevilling:** Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen**Beskrivelse:**

Der er afsat en udmøntet anlægspulje, som kan udmøntes i en senere budgetlægning.

Afledte drift:

Ingen.

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

5.7. Land- og Byudviklingsudvalget

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	1,446	1,400	1,400	-
Landdistriktpulje	U	1,000	1,000	1,000	-
Område- og landsbyfornyelse	U	2,600	2,600	2,500	-
Forum Vojens og Vision Gram	U	1,000	1,000	1,000	-
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	U	1,000	1,000	1,000	-
Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter	U	-	3,000	-	-
Land- og Byudviklingsudvalget, I alt		7,046	10,000	6,900	-

Projektbeskrivelser

Projekt: Borgerbudgettering i landdistrikterne				Stednr.: 668.512	
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsudgift	1,446	1,400	1,400	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles anlægsbevilling på 1,446 mio. kr. i forbindelse med budgetvedtagelsen					
Beskrivelse:					
Der er afsat 1,446 mio. kr. i 2023 og 1,400 i årene 2024 og 2025 til Borgerbudgettering i landdistrikterne. Midlerne anvendes til udvikling af landdistrikterne.					
Midlerne er fordelt med 1,300 mio.kr. til Borgerbudgettering, 0,020 mio.kr. til tilskud til LAG Småøerne og 0,080 mio. kr. til Land og Byudviklingsudvalgets udviklingspulje.					
I tidligere år har hvert landdistrikt, efter anmodning, haft mulighed for at få tildelt et tilskud på 50.000 kr. fra puljen til rådighed for aktiviteter i det enkelte landdistrikt efter eget ønske, f.eks. mindre driftsopgaver, dog ikke løn. Alle borgere i det konkrete lokalsamfund skal have mulighed for at involvere sig, komme med projektforslag, samt indflydelse på hvilke projekter, der skal gennemføres.					
Afledt drift:					
Ingen.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Landdistriktpulje				Stednr.: 668.513	
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	-	
Afledt drift:	-	-	-	-	
Kategori: Udviklings- og Investeringsprojekter					
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen					
Beskrivelse:					
Der er afsat 1,000 mio. kr. pr. år frem til 2025 til Landdistriktpuljen.					
Puljen kan søges af landdistrikterne ud fra de godkendte kriterier som understøtter Landdistriktsudvalgets strategiske arbejde med at disponere og motivere udvalgte projekter i landdistrikterne.					
Der er tale om støtte, der er for store til borgerbudgettering og for små til det generelle anlægsbudget. Initiativerne skal understøtte og styrke levedygtige landsbyer. Initiativerne skal have fokus på udvikling og optimering af faciliteter, nye som gamle. Fokus på aktiviteter, der samler landsbyerne og åbner for nye aktiviteter, målgrupper, foreninger, og som fremmer børn og unges deltagelse i foreningslivet. Initiativet skal understøtte mindst ét af de fire temaer i Haderslev Kommunes Landdistriktspolitik "Forbindelser og Fællesskaber".					
Afledte drift:					
Ingen.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Område – og Landsbyfornyelse		Stednr.: 015.520		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	2,600	2,600	2,500	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Haderslev Kommune har stort fokus på landsbyfornyelse, herunder bl.a. områdefornyelser i landdistrikter. Landsbyfornyelse, som kan anvendes i byer med færre end 4.000 indbyggere og i det åbne land, kan anvendes til følgende tiltag:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Områdefornyelse. • Istandsættelse af nedslidte private udlejningsboliger, ejer- og andelsboliger, forsamlingshuse og erhverv beliggende i bygninger, der indeholder både beboelse og erhverv. • Nedrivning af nedslidte boliger og erhvervsbygninger. • Fjernelse af skrot og affald på boligejendomme. • Kommunalt opkøb af nedslidte ejendomme med henblik på istandsættelse eller nedrivning. • Ombygning af tomme erhvervslokaler og tomme offentligt ejede bygninger til udlejningsboliger. • Indretning af byrum på tomme grunde, hvor kommunalbestyrelsen giver, eller har givet, støtte til nedrivning efter byfornylesloven. <p>Historisk set er der som udgangspunkt ydet statslig refusion på 60 pct. af kommunens udgifter til de ovennævnte tiltag. Den nuværende statslige pulje gælder til og med 2022, og der er ikke afsat midler til forlængelse på finansloven for 2022.</p> <p>Der er ingen driftsudgifter, medmindre det er kommunale bygninger, som nedrives.</p>				
Afledt drift:				
Ingen.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Forum Vojens og Vision Gram		Stednr.: 015.519		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
<p>Der er afsat 1,000 mio. kr. årligt fordelt med 0,600 mio. kr. til Forum Vojens og 0,400 mio. kr. til Vision Gram til og med år 2025.</p> <p>Formålet er at understøtte borgerinitiativer i de 2 centerbyer.</p> <p>Puljerne anvendes bl.a. til rekreative formål, sport, fritid, kultur, julebelysning, infrastruktur og diverse projekter. Tiltag under Forum Vojens og Vision Gram har nytteværdi for langt de fleste borgere i Vojens og Gram. Nogle af de allerede udførte tiltag fx lystunnel og shelters og byinventar i Vojens, Kleinbahn og cykelbane i Gram kommer derudover også turister og andre besøgende til gode.</p>				
Afledt drift:				
Ingen				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Skrydstrup Kultur og Fritidscenter		Stednr.: 318.545		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	-	3,000	-	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Der er afsat 3,000 mio. kr. i 2024 til Skrydstrup Kultur og Fritidscenter. Det nye servicehus (omklædning/bad m.m.) i Skrydstrup er nu etableret og taget i brug. Tilbage står nu finansiering og realisering af multihallen, hvor der er gennemført fundraising – uden reelle tilsagn. Formålet er at sikre gode faciliteter for foreningens aktiviteter, så foreningen kan udvikle sig – og medvirke til at skabe positiv omtale i et (støjfølsomt) udsat område. Der er givet landzonetilladelse i 2018 og byggetilladelse samme år. Landzonetilladelse gælder i 5 år mens byggetilladelsen er udløbet. Det undersøges om landzonetilladelsen stadig gælder under de nyeste omstændigheder ift. Fighterwing Skrydstrup og de nye fly. Byggetilladelsen er dog udløbet, idet der ikke har været finansiering til projektet.				
Afledt drift:				
Aktivitetsstøtten til Skrydstrup Kultur og Fritidscenter må forventes øget med ca. 0,100 mio. kr. årligt.				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Borgerbudgettering Haderslev/Starup		Stednr.: 668.510		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Anlægsudgift	1,000	1,000	1,000	-
Afledt drift:	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Anlægsbevilling: Der meddeles ikke anlægsbevilling til projektet i forbindelse med budgetvedtagelsen				
Beskrivelse:				
Det er vigtigt for at sikre en sammenhængende kommune, at der sikres gode vilkår i landdistrikterne såvel som byerne. Dette understøttes bl.a. ved at der årligt er afsat 1,000 mio. kr. i budget 2022-2025 til borgerbudgettering i Haderslev/Starup området. Midlerne borgerbudgettering i Haderslev og Starup giver borgerne i de to byer mulighed for at få støtte til initiativer og dermed sætte deres aftryk på udviklingen i byerne. Udover at fremme en lokal, demokratisk proces, kan midlerne målrettes formål, der understøtter særlige formål i byen, dette kan være bæredygtighed, fællesskaber, kulturhistorie, bosætning m.m. eller bestemte målgrupper. Under supplerende budget foreligger et ønske om 1,000 mio. kr. i 2026.				
Afledt drift:				
Ingen				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

6. Grundkapitalindskud

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger. Det kommunale grundtilskud vil være mellem 8% og 12% for familieboliger afhængig af den gennemsnitlige boligstørrelse, således kommunerne skal indskyde færrest penge ved byggeri af små boliger og flest penge ved byggeri af store boliger. Det kommunale grundkapitalindskud for ungdomsboliger og ældreboliger er på 10%. Nedenfor følger beskrivelser af forslag til indskud i Landsbyggefonden.

Landsbyggefonden har til formål at støtte og udvikle alment boligbyggeri gennem forskellige tilskuds- og låneordninger. Der er i 2023 afsat 5,200 mio. kr. til grundkapitalindskud til ældreboligprojekt på Højmarken i Gram og til almene boliger på Aarø. Desuden er der i årene 2023-2025 afsat 0,9 mio. kr. til kommunens andel til kapitaltilførsel ud fra 1/5-ordningen.

Grundkapitalindskud (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Årlig pulje til grundkapital	U	0,900	0,900	0,900	-
Højmarken 16 ældreboliger	U	2,600	-	-	-
10 almene boliger på Aarø	U	1,700	-	-	-
Grundkapitalindskud, I alt		5,200	0,900	0,900	-

Projektbeskrivelser Indskud i Landsbyggefonden:

Projekt: Højmarken 16 ældreboliger		Funktion: 08.32.24			
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Finansudgift	2,600	-	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Beskrivelse:					
Haderslev Kommune planlægger at opføre 16 plejeboliger og nyt serviceareal på Højmarken i Gram.					
Kommunens totalrådgiver har taget de indledende skridt til at påbegynde projekteringen – og er nu ved at være klar til at igangsætte den inddragende proces, hvor beboere, pårørende, medarbejdere og øvrige interessenter i Gram indbydes til at komme med input og gode idéer til byggeriet.					
Senior- og Sundhedsudvalget besluttede den 31. marts 2022, at der etableres et-rums boliger (i stedet for torums boliger) med mulighed for større rum til fælles ophold og aktiviteter. Køkkenfunktionen etableres i et nyt produktionskøkken.					
På den baggrund er der afsat grundkapital på 2,600 mio. kr. i teknisk budget 2023-2026.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: Kapitalindskud		Funktion: 08.32.24			
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026	
U/I: Finansudgift	0,900	0,900	0,900	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter					
Beskrivelse:					
Boligselskaberne har mulighed for at søge om godkendelse af ombygningsprojekter m.v. i henhold til reglerne om støttet boligbyggeri.					
På den baggrund er der afsat 0,900 mio. kr. årligt til kapitalindskud. I supplerende budget vil der blive søgt 0,900 mio. kr. til videreførelse af ordningen i 2026.					

"+" betyder udgifter/mindre indtægter/træk på kassen "-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

Projekt: 10 almene boliger på Aarø		Funktion: 08.32.24		
Økonomi (i mio. kr. 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
U/I: Finansudgift	1,700	-	-	-
Kategori: Udviklings- og investeringsprojekter				
Beskrivelse:				
<p>HAB ønsker at opføre 10 almene boliger på Aarø. For at fremme nye almene boliger på de danske øer, er der i perioden 2021-2026 mulighed for at søge om tilskud til etableringen af boliger og tilskud til at nedsætte huslejen. Aarø er specifikt nævnt som en af øerne.</p> <p>Boligerne skal opføres som tæt-lav eller åben lav bebyggelse og vil indeholde 10 familieboliger i et område, der allerede er lokalplanlagt.</p> <p>Økonomiudvalget tilkendegav den 22. marts 2021, at de var positive i forhold til projektet.</p> <p>Projektet er i tråd med Landdistriktspolitikens tema om bolig og bosætning i landdistrikter, hvor der arbejdes for at skabe befolkningsudvikling i landdistrikter, fx ved at der bygges nye boliger i landdistrikterne.</p> <p>Der er ingen almene boliger på Aarø, og derved kan boligerne være med til at fremme eller fastholde bosætningen på Aarø.</p> <p>Det har ikke været muligt at søge puljemidler til engangstilskud siden tilsagnsdatoen, idet puljen er opbrugt, og betinget skema A-tilsagn givet den 21. december 2021 bortfalder derfor den 30. juni 2022. Ny pulje på 10,000 mio. kr. til småøerne forventes frigivet den 1. juli 2022.</p> <p>Haderslev Kommunalbestyrelse traf i mødet den 28. juni 2022 beslutning om at yde ydelsesstøtte til et revideret projekt, hvilket giver mulighed for at søge Bolig- og Planstyrelsen om 4,203 mio. kr. i puljen, som forventes frigivet 1. juli 2022. Tilskuddet vil blive udbetalt til byggeherren.</p> <p>De reviderede projekt består af: Ti familieboliger på 85-110 m² med en gennemsnitlig husleje på 884 kr./m²/år.</p> <p>Hvis der opnås engangstilskud, skal kommunalbestyrelsen godkende skema A senest 6 måneder efter, at tilsagn er givet af Bolig- og Planstyrelsen. Skema A vil i så fald blive sendt til politisk behandling.</p> <p>HAB har oplyst en samlet anskaffelsestotal på 20,235 mio. kr. med fradrag for det statslige tilskud, er der en resterende anlægssum på 16,028 mio. kr. Heraf skal 88 % finansieres ved realkreditlån svarende til 14.104.394 kr., 2 % ved beboerindskud svarende til 320.554 kr. og kommunal grundkapital på 10 % svarende til 1,602 mio. kr. I teknisk budget 2023-2026 er der afsat 1,700 mio. kr. til projektet.</p>				

"+" betyder udgifter/mindre indtægter

"-" betyder indtægter/mindre udgifter/henlæggelser

7. Bevillings- og flerårsoversigt

Finansiering

	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i løbende priser)								
Finansiering, i alt	134	-4.292	134	-4.395	134	-4.522	137	-4.649
Renter af likvide aktiver	0	-5	0	-5	0	-5	0	-5
Renter af kortfristede tilgodehavender i øvrigt	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af langfristede tilgodehavender	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af udlæg vedr. forsyningsvirksomheder	0	0	0	0	0	0	0	0
Renter af langfristet gæld	9	0	9	0	7	0	8	0
Kurstab og kursgevinster	2	-2	2	-2	2	-2	2	-2
Afdrag på lån	80	0	82	0	83	0	86	0
Optagne lån	0	-55	0	-28	0	-30	0	-35
Tilskud og udligning	32	-1.437	33	-1.500	34	-1.560	35	-1.603
Købsmoms	0	0	0	0	0	0	0	0
Skatter	6	-2.793	6	-2.861	7	-2.924	7	-3.004
Balanceforskydninger	5	0	1	0	1	0	0	0

Drift

	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)								
Alle udvalg skattefinansieret område inkl. puljer	4.637	-703	4.630	-704	4.624	-704	4.624	-704
Driftsudgifter	3.045	-386	3.037	-386	3.032	-386	3.032	-386
Aktivitetsbestemt medfinansiering	252	0	252	0	252	0	252	0
Overførselsudgifter	1.341	-318	1.341	-318	1.341	-318	1.341	-318
Social- og Handicapudvalget	632	-108	632	-109	632	-109	632	-109
Driftsudgifter	612	-98	612	-99	612	-99	612	-99
Overførselsudgifter	20	-10	20	-10	20	-10	20	-10
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	1.405	-314	1.405	-314	1.405	-314	1.405	-314
Driftsudgifter	120	-6	120	-6	120	-6	120	-6
Overførselsudgifter	1.285	-308	1.285	-308	1.285	-308	1.285	-308
Børne- og Familieudvalget	940	-115	936	-115	931	-115	931	-115
Driftsudgifter	940	-115	936	-115	931	-115	931	-115
Kultur- og Fritidsudvalget	135	-32	134	-32	134	-32	134	-32
Driftsudgifter	135	-32	134	-32	134	-32	134	-32
Teknik- og Klimaudvalget	186	-15	183	-14	182	-14	182	-14
Driftsudgifter	186	-15	183	-14	182	-14	182	-14
Ungeudvalget	50	-2	50	-2	50	-2	50	-2
Driftsudgifter	39	-2	39	-2	39	-2	39	-2
Overførselsudgifter	11	0	11	0	11	0	11	0
Senior- og Sundhedsudvalget	1.000	-80	1.000	-80	999	-80	999	-80
Driftsudgifter	748	-80	748	-80	747	-80	747	-80
Aktivitetsbestemt medfinansiering	252	0	252	0	252	0	252	0
Økonomiudvalget	276	-38	277	-38	277	-38	277	-38
Driftsudgifter	251	-38	252	-38	252	-38	252	-38
Overførselsudgifter	25	0	25	0	25	0	25	0
Vækst- og Udviklingsudvalget	12	0	12	0	12	0	12	0
Driftsudgifter	12	0	12	0	12	0	12	0
Land- og Byudviklingsudvalget	2	0	2	0	2	0	2	0
Driftsudgifter	2	0	2	0	2	0	2	0
Det brugerfinansierede område	0	0	0	0	0	0	0	0

Anlæg

	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)								
Anlæg, i alt	216	-8	194	-7	183	-6	176	-1
Det skattefinansierede område	216	-8	194	-7	183	-6	176	-1
Det brugerfinansierede område	0	0	0	0	0	0	0	0

Bevillingsoversigt – pris- og lønskøn

	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)								
Pris- og lønskøn, i alt	0	0	139	-20	281	-41	427	-61
Skattefinansieret	0	0	139	-20	281	-41	427	-61

	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)								
Likviditetsforskydning		16		29		51		51

	2023		2024		2025		2026	
	U	I	U	I	U	I	U	I
(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)								
Balance	4.988	-4.988	5.097	-5.097	5.222	-5.222	5.365	-5.365

8. Oversigt over totalbudgettet 2023-2026

(Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	2023	2024	2025	2026
DET SKATTEFINANSIEREDE BUDGET				
Indtægter:				
Personskatter	-2.594	-2.650	-2.720	-2.800
Selskabsskatter	-27	-40	-33	-32
Grundskyld	-165	-165	-165	-165
Generelle tilskud	-1.405	-1.467	-1.527	-1.569
Købsmoms	0	0	0	0
Låneoptagelse	-55	-28	-30	-35
Indtægter i alt	-4.246	-4.349	-4.475	-4.601
Udgifter:				
Renter	3	3	2	3
Afdrag	80	82	83	86
Balanceforskydninger	5	1	1	0
Pris- og lønfremskrivninger	0	119	240	366
Skattefinansieret anlæg	208	187	176	175
Skattefinansieret drift	3.934	3.927	3.921	3.921
Totaler - skattefinansieret drift:	3.934	3.927	3.921	3.921
Driftsudgifter i alt	2.659	2.652	2.646	2.646
Aktivitetsbestemt medfinansiering, i alt	252	252	252	252
Overførselsudgifter, i alt	1.023	1.023	1.023	1.023
Specifikationer - skattefinansieret drift:				
Social- og Handicapudvalget	524	523	523	523
Driftsudgifter	514	513	513	513
Overførselsudgifter	10	10	10	10
Beskæftigelses- og Borgerserviceudvalget	1.091	1.091	1.091	1.091
Driftsudgifter	114	114	114	114
Overførselsudgifter	977	977	977	977
Børne- og Familieudvalget	825	821	816	816
Driftsudgifter	825	821	816	816
Kultur- og Fritidsudvalget	103	102	102	102
Driftsudgifter	103	102	102	102
Teknik- og Klimaudvalget	171	169	168	168
Driftsudgifter	171	169	168	168
Ungeudvalget	48	48	48	48
Driftsudgifter	37	37	37	37
Overførselsudgifter	11	11	11	11
Senior- og Sundhedsudvalget	920	920	919	919
Driftsudgifter	668	668	668	668
Aktivitetsbestemt medfinansiering	252	252	252	252
Økonomiudvalget	213	214	214	214
Driftsudgifter	213	214	214	214
Overførselsudgifter	25	25	25	25
Vækst- og Udviklingsudvalget	16	16	16	16
Driftsudgifter	12	12	12	12
Land- og Byudviklingsudvalget	2	2	2	2
Driftsudgifter	2	2	2	2
Udgifter i alt skattefinansieret	4.230	4.320	4.423	4.550
Netto skattefinansieret budget	-16	-29	-51	-51
DET BRUGERFINANSIEREDE BUDGET				
Brugerfinansieret drift netto	0	0	0	0
Brugerfinansieret anlæg netto	0	0	0	0
Pris- og lønfremskrivninger	0	0	0	0
Udgifter, i alt brugerfinansieret	0	0	0	0
Netto udgifter i alt	4.230	4.320	4.423	4.550
Nettoeffekt på kassen	-16	-29	-51	-51

9. Takstoversigt for Haderslev Kommune 2023

Børne- og Familieudvalget		(Beløb i kr. i 2023 pl)	
Dagtilbud		2022	2023
Dagpleje			
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder		2.703	2.762
Deltidspladser 32 timer, betaling i 11 måneder		2.297	2.347
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder		1.766	1.804
Daginstitutioner 0-2 årige			
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder		3.583	3.661
Deltidspladser 20 timer, betaling i 11 måneder		2.150	2.197
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder		2.574	2.630
Daginstitutioner 3-6 årige			
Fuldtidspladser, betaling i 11 måneder		2.252	2.301
Deltidspladser 20 timer, betaling i 11 måneder		1.351	1.380
Deltidspladser 30 timer, betaling i 11 måneder		1.759	1.797
<i>Taksten udgør 25 procent af bruttodriftsudgiften jfr. dagtilbudslovens § 31-§34.</i>			
<i>Taksten opkræves over 11 måneder, idet juli måned er betalingsfri.</i>			
<i>Fra 2019 har forældre på barsel ret til en deltidsplads på 30 timer om ugen til børn i husstanden.</i>			
Tilskud til privatinstitutioner		2022	2023
Driftstilskud pr. måned i 12 måneder (inkl. administration og bygninger) 0- 2 år			
Driftstilskud pr. fuldtidsplads		8.512	8.699
Driftstilskud pr. deltidsplads 20 timer		3.474	3.550
Driftstilskud pr. måned i 12 måneder (inkl. administration og bygninger) 3-6 år			
Driftstilskud pr. fuldtidsplads		5.990	6.121
Driftstilskud pr. deltidsplads 20 timer		2.445	2.498
Tilskud til private børnepassere og pasning af egne børn			
Tilskud til privat pasning 0 - 2 år pr. måned			
Tilskud til privat børnepasning		5.452	5.571
Tilskud til pasning af egne børn		6.243	6.380
Tilskud til privat pasning 3-6 år pr. måned			
Tilskud til privat børnepasning		4.221	4.313
Tilskud til pasning af egne børn		4.636	4.737
<i>Forældre kan få tilskud til pasning af egne børn. Tilskuddet til pasning af egne børn må maksimalt udgøre 85 % af den billigste nettodriftsudgift i et dagtilbud i samme aldersgruppe i kommunen. I Haderslev Kommune er besluttet 75 % af nettodriftsudgiften.</i>			
SFO		2022	2023
Heldagsmodul pr. måned i 11 måneder pr. år		1.830	1.870
Eftermiddagsmodul pr. måned i 11 måneder pr. år		1.480	1.513
Morgenmodul pr. måned i 11 måneder pr. år		760	776
Takster i juli måned			
Sommerferieordning, betaling pr. uge i ferieperioden		1.150	1.174
Ungdomsklubber		2022	2023
Ungdomsklubber kr. pr. halvår		102	104
<i>Derudover betaling ved deltagelse i aktiviteter afhængig af aktivitet</i>			
Ungdomsskole		2022	2023
Førstehjælp til knallertkørekort		395	403
Knallertkørekort (fastsat af Rådet for sikker trafik)		510	510
2. teoriprøve til knallertkørekort (fastsat af Rådet for sikker trafik)		230	230
2. køreprøve til knallertkørekort (fastsat af Rådet for sikker trafik)		230	230
Jagttegn		790	806
Speedbåds kørekort		800	800
Naturskolen (<i>andre brugere end kommunale folkeskoler</i>) pr. time (<i>mindst 2 timer pr. gang</i>)		535	546

Kommunale specialskoler (inkl. serviceændringer fra 2019)	2022	2023
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 1	736	752
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 2	1.327	1.356
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 3	1.782	1.821
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 4	2.297	2.348
Louiseskolen undervisning pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 5	1.477	1.509
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 1 morgen	94	96
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 1 eftermiddag	187	191
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 2 morgen	189	193
Louiseskolen fritids. pr. dag ekskl. befordring - elevkategori 2 eftermiddag	506	517
Folkeskoler	2022	2023
Gymnastiksale pr. time.	215	219
Klatrevæg pr. time.	399	407
Leje af borde kr. pr. stk.	49	50
Leje af stole kr. pr. stk.	18	18
Leje af klapstole kr. pr. stk.	7	7
Leje af bænke kr. pr. stk.	33	33
Transport af borde, stole kr. pr. læs	1.802	1.840
Plader/ben kr. pr. stk.	27	27
Faglokaler pr. time	215	219
Andre lokaler pr. time	151	154
Administration og pæd. psyk. undersøgelse af børn på socialpædagogiske opholdssteder	1.568	1.601
Arbejdstime (ej undervisning) pr. lærer i folkeskolen (1.680 dele) kr. pr. t.	319	326
PPR-servicering af børn fra andre kommuner på Louiseskolen og øvrige specialtilbud pr. døgn	55	56
Undervisning i IT-kompenserende klasse		
Kort kursus (2 uger med 6 elever) pr. elev pr. år	13.014	13.291
Langt kursus (10 uger med 8 elever) pr. elev pr. år (2018= 12 uger m 12 elever)	33.310	34.020
Tilknyttet elev efter kursus pr. år	8.733	8.919
Undervisningsdag i Skaberiet		
1 undervisningsdag à 5 t. med max. 30 elever (<i>for ikke kommunale dagtilbud og skoler</i>)	3.740	3.820
Lagoniskolens aula		
Aulaleje pr. time indtil kl. 17	185	188
Aulaleje pr. time efter kl. 17	244	249
Større arrangementer første time	337	344
Øvrige timer	232	236
Bistand fra teknisk servicepersonale pr. time	184	187
Leje af køkken pr. gang	433	442
Sønderballe lejrskole	2022	2023
Leje af lejrskole for foreninger og kommunale institutioner pr. døgn:		
Grundgebyr	1.195	1.220
Grundgebyr for 3 timers arrangement	447	457
Timepris ud over grundgebyr ved 3 timer arrangement	149	152
Pr. overnatning	597	610
Leje af lejrskole for andre end foreninger og kommunale institutioner pr. døgn:		
Grundgebyr 1/5-30/9	1.786	1.824
Grundgebyr for 3 timers arrangement 1/5-30/9	671	685
Timepris ud over grundgebyr ved 3 timer arrangement	224	228
Grundgebyr 1/10-30/4	2.501	2.554
Grundgebyr for 3 timers arrangement 1/10-30/4	938	957
Timepris ud over grundgebyr ved 3 timer arrangement	313	319
Pr. overnatning	649	662

Oplysninger

Folkeregister forespørgsel/oplysning	75	75
Bopælsattester	75	75
Genudskrivning af sundhedskort/lægeskift	210	215
Legitimationskort til unge (ungdomskort)	150	150
Takst for folkeregisteroplysninger efter CPR-loven (oplysninger der ikke er elektronisk tilgængelige)	75	75
Sprogbilag	200	200
Pris for foto taget i Borgerservice til pas/kørekort	130	130
Gebyr for vielse uden for rådhuset ekskl. kørsel	550	550

Udvalget for Kultur og Fritid

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Musikskole	2022	2023
Rytmik/Småbørnshold/Musikalsk legestue 1-5 år	740	760
Max Musik - 4 opkrævninger á 380 kr.	1.480	1.520
Musikklub instrument/band – 8 opkrævninger á 300 kr.	-	2.400
Juniormusik - 8 opkrævninger á 300 kr.	2.320	2.400
Klaverlaboratorium á 6 elever - 8 opkrævninger á 375 kr.	2.880	3.000
Soloinstrumenter/vokal - 8 opkrævninger á 615 kr.	4.760	4.925
Kun Sammenspil - 8 opkrævninger á 225 kr.	1.760	1.800
Voksenkor - 8 opkrævninger á 275 kr.	2.160	2.200
Voksne over 25 år - 8 opkrævninger á 800 kr.	6.240	6.400
Talentlinjen/Performance Akademi *)		
Klassisk eller rytmisk: Solo, sammenspil, teori/hørelære, SSB og lignende 8 opkrævninger á 850 kr.	6.600	6.800
*) <i>Pris er inkl. fællesfag. Der gives ikke rabat til talent/performanceelever.</i>		
Instrumentleje - 8 opkrævninger á 130 kr.	1.000	1.040
Administrationsgebyr pr. soloelev	75	85
Musikklasser, med kommunalt tilskud pr. klasse:	6.300	6.500
Dagtilbud, med kommunalt tilskud pr. forløb	5.000	5.200
<i>Elever over 25 år er ikke omfattet af Haderslev Kommunes tilskudsordning, og skal derfor betale forhøjet deltagerbetaling.</i>		
<i>Musikskolen råder over en del instrumenter. Disse kan lejes af musikskolens elever.</i>		
<i>Salg af ydelser til børnehaver, folkeskoler m.v. (enkelte timer) 530 kr. - 975 kr. (Prisen udregnes dynamisk efter det antal lektioner der købes).</i>		
<i>Salg af undervisningsmateriale, eks. keynote skabeloner 800 kr. pr. lektion.</i>		
<i>Taksterne vedrører skoleåret 2022/2023</i>		
<i>Takster for private og kommercielle bruger samt generelle takster fremgår af nedenstående med følgende undtagelser:</i>		
<i>1) Lokaler anvises vederlagsfrit til folkeoplysende foreninger og øvrige almennyttige foreninger/aktiviteter</i>		
<i>2) Visning på infotavler er vederlagsfrit for folkeoplysende foreninger og øvrige almennyttige foreninger/aktiviteter</i>		

Vojens Hallerne	2022	2023
Mødelokaler – halvdagsmøder	600	600
Mødelokaler – heldagsmøder	1.200	1.200
Mødelokaler - opstilling af scene	1.100	1.100
Mødelokaler – biografopstilling	1.100	1.100

Kunstgræsbaner	2022	2023
Leje pr. påbegyndt time	1.000	1.020

Haderslev Idrætscenter	2022	2023
Halleje, Dobbelt hal (hal 1 + 2) ved kommercielt arrangement pr. døgn	34.000	34.600
Halleje, Enkelt hal (hal 3) ved kommercielt arrangement pr. døgn	18.000	18.300
<i>(der laves som regel færdige pakkeløsninger inkl. forplejning ved kommercielle arr.)</i>		
Idrætshal (hal 1, 2 eller 3) pr. time	522	530
Opstilling/nedtagning pr. time	358	365

Mødelokale 1 pr. time (max. 12 pers.)	307	315
Mødelokale 2 pr. time (max. 32 pers.) inkl. projektor	470	480
Mødelokale 3 (IT) pr. time (max. 20 pers.)	512	520
Mødelokale 4 pr. time (max. 50 pers.) inkl. projektor	470	480
Lounge pr. time - begrænset udlejning	1.739	1.775
Udlejning af mobilscene pr. døgn	3.069	3.130
Opsætning pr. påbegyndt time	358	365
Stadion og Idrætsanlæg	2022	2023
Leje af atletikstadion pr. time	665	675
Ekstra serviceydelser pr time	358	365
Gram Svømmebad	2022	2023
Enkeltbillet børn	25	30
Enkeltbillet voksne	35	40
10 klipskort børn	220	240
10 klipskort voksne	320	340
Sæsonkort børn	425	450
Sæsonkort voksne	800	830
Sæsonkort familier	1.400	1.450
Kulturhuset Bispen	2022	2023
Bispens mødelokaler m.m.		
Åbn/lukkevagter ved leje af mødelokale udenfor normal åbningstid pr. dag	500	750
Leje af mødelokale pr. time	200	200
Leje af IT-lokale pr. time	200	200
Leje af Multisalen/Månen indenfor normal åbningstid pr. time	250	250
Leje af Månen fredag efter kl. 16. 00 samt i weekenden pr. dag	2.500	3.400
Leje af øvelokaler - pr. måned – solo	100	100
Leje af øvelokaler - pr. måned – band	300	300
Håndværkeriet		
Brugerbetaling pr. dag	30	40
Klippekort - 12 klip til 12 dage	300	400
Årskort - kom så tit du vil	600	800
Diverse materialer betales efter forbrug		
Infotavler		
Grafisk arbejde – ekskl. moms	300	400
1 uges visning - ekskl. moms	677	800
2 ugers visning - ekskl. moms	1.354	1.500
3 mdr. visning (ubegrænset antal spot) - ekskl. moms	6.764	7.500
6 mdr. visning (ubegrænset antal spot) - ekskl. moms	9.885	10.500
Historisk Arkiv	2022	2023
Digitale kopier, Digital kopi af film, video, pr. påbegyndt time	450	455
Undersøgelser, Research, undersøgelser	450	455
Slægtsforskning, Slægtsforskning, pr. påbegyndt times forundersøgelse	360	365
Fotografiske billeder til kommercielt formål		
Til brug for annoncer, reklamer m.m.	610	625
Til film- og videoproduktion (pr. sek.)	90	95
Museer (Slesvigske Vognsamling, Ehlers Samlingen/Von Oberbergs Hus)		
Entre til et museum – voksne	-	60
Entre til et museum – studerende	-	40
Entre til et museum – gruppe (min. 10 personer), pr. person	-	45
Fællesbillet til begge museer – voksne	70	100
Rundvisning		
Rundvisning	410	425

Kultur og Fritid

Leje af festsalen pr. time	170	175
Leje af øvrige lokaler pr. time	170	175

Folkeskoler (tidligere Børn og Familie)

Overnatning indtil 100 personer	1.690	1.720
Overnatning 101-250 personer	12	12
Overnatning 251 personer og derover	8	8

Fri- og privatskolars brug af svømmehaller, haller m.v.

	2022	2023
Haderslev Hallens svømmehal - kl. 06.00-22.00 - pr. time	1.040	1.060
Haderslev Hallen - kl. 08.00-23.00 - pr. time	465	475
Hjortebro svømmehal - kl. 06.00-22.00 - pr. time	1.040	1.060
Haderslev Idrætscenter - Hal 1 - kl. 06.00-08.00 og kl. 22.00-23.00 - pr. time	310	315
Haderslev Idrætscenter - Hal 1 - kl. 08.00-15.00 og kl. 20.00-22.00 - pr. time	408	415
Haderslev Idrætscenter - Hal 1 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	520	530
Haderslev Idrætscenter - Hal 2 - kl. 06.00-08.00 og kl. 22.00-23.00 - pr. time	310	315
Haderslev Idrætscenter - Hal 2 - kl. 08.00-15.00 og kl. 20.00-22.00 - pr. time	415	420
Haderslev Idrætscenter - Hal 2 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	520	530
Haderslev Idrætscenter - Hal 3 - kl. 06.00-08.00 og kl. 22.00-23.00 - pr. time	310	315
Haderslev Idrætscenter - Hal 3 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	520	530
Haderslev Idrætscenter - Hal 3 - kl. 20.00-22.00 - pr. time	415	420
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 06.00-08.00 - pr. time	260	265
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 06.00-08.00 og kl. 21.00-22.00 - pr. time	310	315
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 15.00-16.00 - pr. time	520	530
Lethallen i perioden 01.10 til 01.04 - kl. 16.00-21.00 - pr. time	415	420
Lethallen i perioden 31.03 til 30.09 - kl. 06.00-15.00 og kl. 20.00-23.00 - pr. time	260	265
Lethallen i perioden 31.03 til 30.09 - kl. 15.00-20.00 - pr. time	310	315
Atletikstadion 31.03 til 30.09 - kl. 06.00-08.00 og kl. 20.00-23.00 - pr. time	415	420
Atletikstadion 31.03 til 30.09 - kl. 08.00-10.00 og kl. 12.00-14.00 - pr. time	675	690
Atletikstadion 31.03 til 30.09 - kl. 16.00-20.00 - pr. time	520	530
Øvrige baner 31.03 til 30.09 - kl. 06.00-08.00 og kl. 21.00-22.00 - pr. time	156	160
Øvrige baner 31.03 til 30.09 - kl. 08.00-15.00 - pr. time	198	200
Øvrige baner 31.03 til 30.09 - kl. 15.00-21.00 - pr. time	228	230

Fri- og privatskolers brug af Kulturpakker	2022	2023
Kulturpakker – dans, musik og teater	224	230

Taksterne vedrører skoleåret 2022/2023

Særaftaler med Haderslev Kommune som foreninger gratis kan gøre brug af:

Sted	Bookes via	Bemærkninger
Kulturhus Harmonien	Hotel Harmonien	80 dage årligt. Vilkår for brug af Kulturhus Harmonien fremgår af brugermanual, der fås ved henvendelse til Kultur og Fritid
Tørning Mølle – "Møllerens hus"	Tørning Mølle	Ubegrænset
Tørning Mølle – "Aktivitets-laden"	Tørning Mølle	30 dage årligt (max. 5 weekender)
Gøjsels Hus	Sct. George Gilderne	25 dage årligt
Slotsgade 25	Slotsgade 25	Ikke defineret
Fuglsang Lounge, Haderslev Idrætscenter	Haderslev Fodboldklub	50 dage årligt

Teknik- og Klimaudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Skorstensfejergebyrer	2022	2023
------------------------------	-------------	-------------

Opkrævning af skorstensfejergebyr foregår via ejendomsskattebilletten. Til at dække administrationsomkostningerne i forbindelse med dette opkræves der 5% af de samlede årlige skorstensfejerindtægter.

Skadedyrsbekæmpelse	2022	2023
----------------------------	-------------	-------------

Omkostninger til den kommunale skadedyrsbekæmpelse opkræves via ejendomsskattebilletten, og fordeles iht. ejendomsværdien, iht. bekendtgørelse om bekæmpelse af rotter mv.

Jordflytning (momsfri)	2022	2023
-------------------------------	-------------	-------------

Jordflytning for boliger opkræves via ejendomsskatter, Pr. bolig	2	2
Jordflytning for erhverv i h.t. bekendtgørelse om affaldsregulativer, gebyrer og -aktører §18 stk. 5:		
Pr. anmeldelse, grundgebyr	230	230
Efter medgået tidsforbrug, takst pr. time	560	580

Anvisning af affald (momsfri)	2022	2023
--------------------------------------	-------------	-------------

Anvisning af affald for erhverv i h.t. bekendtgørelse om affaldsregulativer, gebyrer og -aktør § 18 stk. 4;		
Efter medgået tidsforbrug, takst pr. time	560	580

Færdselsskader	2022	2023
-----------------------	-------------	-------------

Administrationsgebyr i fm. erstatningskrav som følge af færdselsskader	935	970
Pr. sag i alt		

Kommerciel servicevejvisning (momsfri)	2022	2023
---	-------------	-------------

Pr. skilt	2.025	2.100
-----------	-------	-------

Udeservering, stadepladser, torvedage (momsfri)	2022	2023
--	-------------	-------------

Udeservering på lejet areal – Gågaden i Haderslev - 4 m2 eller derover pr. m2 pr. halvår	250	260
Udeservering på lejet areal– Gågaden i Haderslev - under 4 m2 pr. halvår	950	990

Udeservering lejlighedsvis på lejet areal- Gågaden i Haderslev by pr. dag	515	535
Stadepladser – Gågaden i Haderslev pr. dag	515	535
Udeservering på lejet areal - Øvrige gader i Haderslev by - 4 m2 eller derover pr. m ² pr. halvår	115	120
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal- Øvrige gader i Haderslev by pr. dag	515	535
Stadepladser - Øvrige gader og pladser i Haderslev by pr. dag	515	535
Udeservering på lejet areal - Øvrige gader i kommunen - 4 m2 eller derover pr. m ² pr. halvår	65	70
Udeservering lejlighedsvis på lejet areal - Øvrige gader i kommunen pr. dag	515	535
Stadepladser - Øvrige gader og pladser i kommunen - pr. dag	515	535
Arrangementspladser - Store pladser og parker (Gravene/cirkuspladser/ Damparken/Høttepladsen) pr. dag	955	990
Mobilt gadesalg, køretøj under 2,5 m licens pr. måned	710	740
Torvedag - Lejlighedsstadeplads - på torvet på Gravene pr. dag	160	165
Torvedag - Fast plads - på torvet på Gravene pr. m2 pr. halvår pr. torvedag	115	120
Byggesagsbehandling (momsfri)	2022	2023
Simpelt byggeri og konstruktioner, såsom garager, carporte, udhuse, drivhuse og lignende mindre bebyggelser under 50 m2, fast gebyr pr. sag	1.080	1.100
Øvrige simple konstruktioner, som f.eks. telte, skilte, tribuner, master, legepladser og lignende, fast gebyr pr. sag	1.080	1.100
Øvrige sagstyper, hvortil der søges byggetilladelse og meddeles ibrugtagningstilladelse, herunder lovliggørelse, dispensation og påbud m.m. Afregnes efter medgået tid, timepris. Hvad angår forhåndsdialog er første time gratis, herefter afregnes efter medgået tid til timepris	770	800
Togkørsel på Skrydstrup-sporet	2022	2023
Infrastrukturafgift pr. transporteret ton gods	1	1
Parkeringsfondbidrag	2022	2023
Anlægsudgift: + arealpris for erhvervelse af 25 m2 pr. p-plads	28.600	31.200
Administration af vandmålere på private drikkevandsboringer (momsfri)	2022	2023
Administrationsgebyr pr. år.	205	215
Gebyr for vandløbsreguleringssager (momsfri)	2022	2023
I henhold til bekendtgørelse om vandløbsregulering og -restaurering opkræves et minimumsgebyr pr. sag, herunder for krydsningstilladelser	6.582	6.750
Ved større og komplicerede sager, der kræver megen sagsbehandling inkl. tilsyn, opkræves et højere gebyr med op til max. 2% af anlægsudgiften	>6.582	>6.750
Færgedrift - Aarø overfarten	2022	2023
Personbefordring - hele året ekskl. skolernes sommerferieperiode (momsfri)		
Voksne, t/r	20	25
Voksne, 10-turskort	155	175
Voksne, 30 turskort	455	475
Voksne, månedskort	250	260
Voksne, gruppe	15	15
Børn 4-15 år, t/r	10	12
Børn 4-15 år, 10-turskort	55	60
Børn 4-15 år, 30 turskort	155	160
Børn 4-15 år, månedskort	80	80
Børn 4-15, gruppe	5	5
Personbefordring - takster i skolernes sommerferieperiode (momsfri)		
Voksne, t/r	40	50
Voksne, 10-turskort	305	350
Voksne, 30 turskort	905	950

Voksne, månedskort	450	470
Voksne, gruppe	30	30
Børn 4-15 år, t/r	20	22
Børn 4-15 år, 10-turskort	155	160
Børn 4-15 år, 30 turskort	455	470
Børn 4-15 år, månedskort	200	210
Børn 4-15, gruppe	15	15
Personbefordring hele året (momsfri)		
Årskort – Helårsbeboere på Aarø	2.205	2.300
Køretøjer - hele året ekskl. skolernes sommerferieperiode (inkl. moms)	2022	2023
Cykler og knallerter t/r	0	0
Motorcykler t/r	20	20
Køretøjer t/r	50	55
10-turskort, køretøjer	405	420
30-turskort, køretøjer (inklusive trailer/campingvogn)	905	940
Køretøjer - takster i skolernes sommerferieperiode (inkl. moms)		
Cykler, knallerter t/r	0	0
Motorcykler t/r	35	35
Køretøjer t/r	75	80
10-turskort, køretøjer	555	580
30-turskort, køretøjer (inkl. trailer/campingvogn)	1.320	1.380
Større køretøjer og gods (inkl. moms)		
Varebiler under 3.500 kg og under 6 m i længde, t/r	13	14
Varebiler under 3.500 kg og over 6 m i længde, t/r	35	37
Køretøjer over 3.500 kg totalvægt t/r, inkl. op til 7 tons gods t/r	55	57
Gods herunder betales pr. tons	10	10
Ekstra sejlads ved akuttilfælde (betales af det offentlige) (momsfri)		
Kl. 06.00-18.00 t/r	540	560
Kl. 18.00-06.00 t/r	2.170	2.260
Private ekstra ture i tidsrummet 02.00-06.00 sejles kun, hvis det er muligt, og kun efter aftale med færgefarten (momsfri)		
Bilfærg	2.025	3.500
Brug af Magda 3 til bugsering, begravelse etc. pr. påbegyndt time	1.015	1.000
Bestillingsture kl. 23.15 fra Aarø og kl. 23.30 fra Aarø Sund bestilles inden kl. 22 af personer over 18 år (momsfri)		
Normal t/r takst pr. tur, dog min.	165	200
Havne og lystbådehavne	2022	2023
		Marked
Arealleje pr. år: (priserne er inkl. moms)	32	-spris
Redskabsrum på Vodhænget		
Redskabsrum, stort, årligt	2.175	2.275
Redskabsrum, normalt, årligt	1.740	1.900
Faste pladser i Haderslev, Aarø Sund og Aarø Havne, takster afhænger af bådpladsens størrelse (priserne er inkl. moms)		
Takst 1 Bådpladser HH1-HH16, AS210-AS231, AA163-AA172, AA300-AA304	2.795	2.910
Takst 2 Bådpladser HH17-HH28	3.005	3.125
Takst 3 Bådpladser AS232-AS239, AA150-AA152, AA155-AA162	3.355	3.500
Takst 4 Bådpladser HH29-HH45, AS240-AS251, AA173-AA206, AA305-AA328	3.920	4.100
Takst 5 Bådpladser HH46-HH69, AA153-AA154	5.030	5.250

Takst 6 Bådpladser HH100-HH130	11.440	11.900
Pakhuskajen (Strækning E og F), Kulkajen samt Godskajen (priserne er inkl. moms)		
Både over 14 m		
Bådepladser, årligt	11.440	11.900
Bådpladser, månedligt	2.295	2.500
Store både, erhvervsbåde, månedligt	2.605	2.800
Vinteropbevaringsplads (priserne er inkl. moms)	2022	2023
Vinteropbevaringsplads for de kommunale pladser Vodhæng og Pakhuskajen er undtaget for gebyrer		
Vinteropbevaringsplads for andre:		
Perioden 1.september - 30.april	2.600	3.000
Perioden 1. maj - 31. august	4.165	4.500
Hele året	5.200	6.500
<i>Vinter opbevaring på land tildeles af kommunen jf. aftale med havnen.</i>		
Gæste både (priserne er inkl. moms)		
0-6,99 m	140	145
7-9,99 m	140	145
10-11,99 m	180	185
12-13,99 m	215	225
Over 14 m	415	450
Ugekort til 7 sammenhængende dage koster 5 gange dagsprisen		
Honnørkajen, Godskajen og Kulkajen kun for både over 14 meter i længde		
Haderslev Trafikhavn og Aarø Sund Fiskerihavn (priserne er inkl. moms)	2022	2023
Skibsafgifter		
Afgift pr. anløb pr. BT	6	6
Afgift pr. måned pr. BT	27	28
Afgift rutefartøjer pr. anløb pr. BT	17	18
Vareafgifter pr. ton (priserne er inkl. moms)		
Hovedtaksten	12	12
Konventionelle fisk 2,45 % ved salg i første hånd		
Oprætslaks 0,75 % ved salg i første hånd		
Passager afgifter (priserne er inkl. moms)		
Pr. døgn	6	6
4-30 anløb pr. uge	13	13
Over 30 anløb pr. uge	22	23
Levering af vand: (priserne er inkl. moms)		
Levering af vand pr. m3 ekskl. vandafledningsafgift inkl. miljøafgift og målerleje	36	Dagspris +25%
Storkunder, levering af vand pr. m3 ekskl. vandafledningsafgift inkl. afgifter m.v.	Dagspris + 25%	Dagspris +25%
Betjeningsgebyr – Inden for normal arbejdstid pr. gang	315	320
Tillægsgebyr pr. påbegyndt time uden for normal arbejdstid pr. gang	1.045	1.100
Levering af el: (priserne er inkl. moms)		
El pr. kWh inkl. Afgifter	3	El-pris +25%
Storkunder, levering af el pr. kWh inkl. afgifter	Dagspris + 25%	El-pris + 25%
Betjeningsgebyr inden for normal arbejdstid pr. gang	315	320
Tillægsgebyr ved levering udover normal arbejdstid pr. gang	1.045	1.100

Senior- og Sundhedsudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Plejecentrene	2022	2023
Forplejningspakken pr. måned	3.880	3.958
Forplejningspakke pr dag	127	130
Forplejning aflastningsplads pr. dag	127	130
Servicepakke 1 - Fællesarealer inkl. vinduesvask pr. måned	58	80
Servicepakke 3 - Egen bolig inkl. vinduesvask pr. måned	91	119
Servicepakke 4 - egen bolig ekskl. vinduesvask pr. måned	77	118
Vaskepakke 1 - Inkl. leje og vask af linned pr. måned	215	290
Vaskepakke 2 - Vask i leve/bo miljø pr. måned.	50	35

Madservice i eget hjem	2022	2023
Hovedret pr. måltid inkl. udbringning	57	58
Biret pr. måltid	10	11
I alt pr. måltid	67	69

Dagcentre	2022	2023
Heldagsforplejning inkl. morgenmad, pris pr. dag	111	114
Heldagsforplejning ekskl. morgenmad, pris pr. dag	90	92
Formiddagsplads – pris pr. dag	-	72
Eftermiddagsplads – pris pr. dag	-	77
Betaling for kørsel til dagcenter pr. tur/retur	43	44

Social- og Handicapudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Bostederne under Handicap og Psykiatri	2022	2023
Servicepakke 1 - Fællesarealer inkl. Vinduesvask	65	89
Servicepakke 2 - Egen bolig inkl. vinduesvask pr. måned	101	128
Vaskepakke - Vask i leve/bo miljø pr. måned	31	40

Økonomiudvalget

(Beløb i kr. i 2023 pl)

Rykkergebyrer ved for sen betaling	2022	2023
Rykkergebyr ved udsendelse af rykkerskrivelser	250	250
Rykkergebyr ved regningskrav	100	100

Bilag 1: Investeringsoversigt – Teknisk budget

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Social- og Handicapudvalget					
Etablering af kontor- og mødefaciliteter på Odinsgården	U	0,900	-	-	-
Etablering af aflastningspladser i forbindelse med eksisterende tilbud	U	3,700	-	-	-
Børne- og Familieudvalget					
Børnecenter Over Jerstal	U	10,000	3,900	-	-
Ny daginstitution på Thrigesvej	U	16,645	15,000	-	-
Kultur- og Fritidsudvalget					
Formidlings- og magasinbygning på Kløvervej 87B	U	6,000	5,500	-	-
Helhedsplan for boldbaner ved Haderslev Idrætscenter	U	4,600	-	-	-
Renoverings- og facilitetspulje KFU	U	2,000	2,000	2,000	2,000
Teknik- og Klimaudvalget					
Østergade/Honnørkajen. Klargøring af grund samt etablering af udenomsarealer og pumpestation	U	1,000	1,200	-	-
Masterplan Jomfrustien	U	34,300	29,050	32,000	36,750
Klimalavbund og andre synergiprojekter ved vandløb	U	2,500	2,500	2,500	-
Klimalavbund og andre synergiprojekter ved vandløb	I	-2,000	-2,000	-2,000	-
Naturprojekter og øget biodiversitet (tidl. Danmarks vildeste Kommune)	U	1,000	0,500	0,500	-
Landbrugets BNBO-indsats for drikkevandet	U	0,300	-	-	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	U	3,000	3,000	3,000	-
Stenrev og havmiljøprojekter i Lillebælt og Haderslev fjord	I	-1,000	-1,000	-1,000	-
DK2020 projekter i ny klimaplan	U	3,022	3,000	2,000	-
Forbedret infrastruktur Arnum	U	1,100	-	-	-
Cykelsti Nustrup – Uldal	U	6,500	-	-	-
Flytning af driftsafdelingen	U	5,000	6,800	-	-
Broer og bygværker	U	2,700	2,700	2,700	2,700
Krydsningshelle på Østergade ved Vojenshallerne	U	0,500	-	-	-
Krydsningsheller og senere signalanlæg på Ribe Landevej	U	1,400	-	0,800	-
Tilgængelighedspulje	U	0,400	0,400	0,400	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	U	7,000	7,000	5,000	-
Pulje til udmøntning af cykelstiplan	I	-1,050	-2,000	-2,000	-
Fællesstier Norgesvej og Louisevej	I	-0,950	-	-	-
Funktionskontrakter på veje *)	U	20,700	20,700	20,700	20,700
Pulje til realisering af trafiksikkerhedsplan	U	1,000	1,000	1,000	-
Senior- og Sundhedsudvalget					
Sundhedstilbud i Gram inkl. Sygeplejeklinik	U	1,000	-	-	-
Opførelse af 16 Ældreboliger på Højmarken i Gram	U	14,500	6,100	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, indtægter	I	-	-0,600	-	-
Servicearealer på Højmarken i Gram, udgifter	U	3,500	2,000	-	-
Velfærdsteknologi til demensvenlige ældreboliger	U	3,000	1,600	-	-
Velfærdsteknologiske løsninger	U	1,000	1,000	1,000	-
Økonomiudvalget					
Byudvikling	U	2,501	6,100	3,600	5,700

Investeringsoversigt (Beløb i mio. kr. i 2023 pl)	U/I	2023	2024	2025	2026
Erhvervsjord	U	2,500	5,000	5,000	-
Salg af jord, indtægter	I	-2,000	-	-	-
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Udgifter	U	1,900	1,900	1,900	1,900
Pulje til boligbyggemodning og salg af grunde - Indtægter	I	-1,400	-1,400	-1,400	-1,400
Anlægstilskud til Brand og Redning Sønderjylland	U	1,343	1,400	1,400	1,400
Bygningsvedligeholdelse m.v.	U	33,168	32,430	32,300	32,300
Strategiske udviklingsplaner- og tiltag for Haderslev, Vojens og Gram.	U	1,500	3,000	5,000	-
Strukturelle ændringer på borgernære områder	U	-	5,600	10,000	-
Udmøntet anlægspulje	U	8,000	14,100	42,900	72,900
Land- og Byudviklingsudvalget					
Borgerbudgettering i landdistrikterne	U	1,446	1,400	1,400	-
Landdistriktspulje	U	1,000	1,000	1,000	-
Område- og landsbyfornyelse	U	2,600	2,600	2,500	-
Forum Vojens og Vision Gram	U	1,000	1,000	1,000	-
Borgerbudgettering Haderslev/Starup	U	1,000	1,000	1,000	-
Skrydstrup Kultur- og Fritidscenter	U	-	3,000	-	-
Teknisk budget – Nettoanlæg, i alt		207,825	187,480	176,200	174,950
Teknisk budget – Bruttoanlæg, i alt		201,725	188,380	182,600	176,350

Bruttoanlæg er anlægsudgifter uden ældreboliger